

OBSAH

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR.....	2
2. Ekonomické výsledky	5
2.1. <i>Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu.....</i>	5
2.2. <i>Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe .....</i>	7
2.3 <i>Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle .....</i>	29
3. Výroba a agropotravinársky trh	33
3.1. <i>Hrubá poľnohospodárska produkcia.....</i>	33
3.1.1. <i>Rastlinná výroba .....</i>	34
3.1.2. <i>Živočíšna výroba .....</i>	47
3.2. <i>Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu.....</i>	55
3.3. <i>Výroba potravín.....</i>	57
3.4. <i>Spotreba potravín .....</i>	60
3.5. <i>Bezpečnosť a kvalita potravín .....</i>	64
3.6. <i>Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami.....</i>	66
<i>Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR.....</i>	70
4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva.....	72
4.1. <i>Vstupy do poľnohospodárstva .....</i>	72
4.2. <i>Investície do potravinárskeho priemyslu .....</i>	83
5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy	85
5.1. <i>Podnikateľská štruktúra.....</i>	85
5.2. <i>Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou .....</i>	89
5.3. <i>Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva.....</i>	91
5.4. <i>Pracovné sily .....</i>	93
5.5. <i>Ekologická poľnohospodárska výroba .....</i>	97
6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie	105
6.1. <i>Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve .....</i>	105
6.2. <i>Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov.....</i>	106
6.3. <i>Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia.....</i>	112

SITUÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE SR

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR¹

Podľa údajov ŠÚ SR, z makroekonomického pohľadu ekonomika SR, vyjadrená **hrubým domácim produktom** (HDP), v roku 2016 sa medziročne zvýšila v bežných aj stálych cenách. Zvýšenie HDP pretrváva siedmy rok po sebe (od medziročného poklesu HDP v roku 2009), s variabilnými tempami jeho medziročných nárastov.

V roku 2016 sa v SR vytvoril HDP v objeme 80 958 mil. € v bežných cenách (78 854,7 mil. € v stálych cenách). V porovnaní s rokom 2015 HDP vzrástol (2,9 % v b. c.; 3,3 % v s. c.).

Tvorba HDP podľa výrobných metód ŠÚ SR v roku 2016 súvisela s medziročným rastom hrubej produkcie (3,2 %), medzispotreby (3,2 %) a pridanej hodnoty (3,1 %). Okrem toho vzrástol aj objem čistých daní z produktov o 4,7 %.

V rámci tvorby HDP podľa výdavkovej metódy ŠÚ SR v roku 2016 medziročne vzrástol zahraničný dopyt (4,8 %). Domáci dopyt vzrástol o 0,9 % v dôsledku rastu všetkých zložiek konečnej spotreby. Konečná spotreba domácností sa zvýšila o 2,9 %, konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,8 % a konečná spotreba verejnej správy o 1,6 %. Tvorba hrubého kapitálu sa znížila o 4,2 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu o 9,3 %).

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Tabuľka 1

Ukazovateľ	2015	2016	Rozdiel 2016 - 2015
HDP (bežné ceny) v mld. €	78,7	81,0	2,3
HDP (stále ceny) ¹⁾ v mld. €	76,3	78,9	2,6
Tempo rastu HDP v %			
- v bežných cenách ¹⁾	3,6	2,9	-0,7
- v stálych cenách ^{1), 2)}	3,8	3,3	-0,5
Miera inflácie v %	-0,3	-0,5	-0,2
Počet pracujúcich (podľa VZPS; medziročná zmena v %)	2,6	2,8	0,2
Miera nezamestnanosti v % (podľa VZPS)	11,5	9,7	-1,8
Saldo zahraničného obchodu ³⁾ v mld. €	3,3	3,7	0,4
Bilancia bežného účtu k HDP ⁴⁾ v %	0,2	-0,7	-0,9
Tvorba hrubého fixného kapitálu v % z b.c.	16,9	-9,8	-26,7

¹ Kapitola vypracovaná s využitím publikácie Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2016, ŠÚ SR

Prameň: ŠÚ SR -Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2016 (elektronická publikácia)

¹⁾ metodika ESA 2010, údaje od roku 2016 sú spresnenými štvrtročnými odhadmi ŠÚ SR

²⁾ v s. c. vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

³⁾ bežné ceny, hodnoty typu FOB (hodnota dovozu a vývozu s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); údaje za rok 2016 sú predbežné

⁴⁾ NBS (údaj platný k mesiacu apríl 2017)

Poznámka: Nesúlad v stĺpci Rozdiel 2016-2015 môže byť spôsobený zaokrúhľovaním čísel za roky 2015 a 2016, VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Priemerná **miera inflácie** má v SR zápornú hodnotu (deflácia) od roku 2014. Priemerná **miera inflácie** za rok 2016 dosiahla úroveň -0,5 %, čím sa v porovnaní s rokom 2015 prehĺbila deflácia o 0,2 p. b.

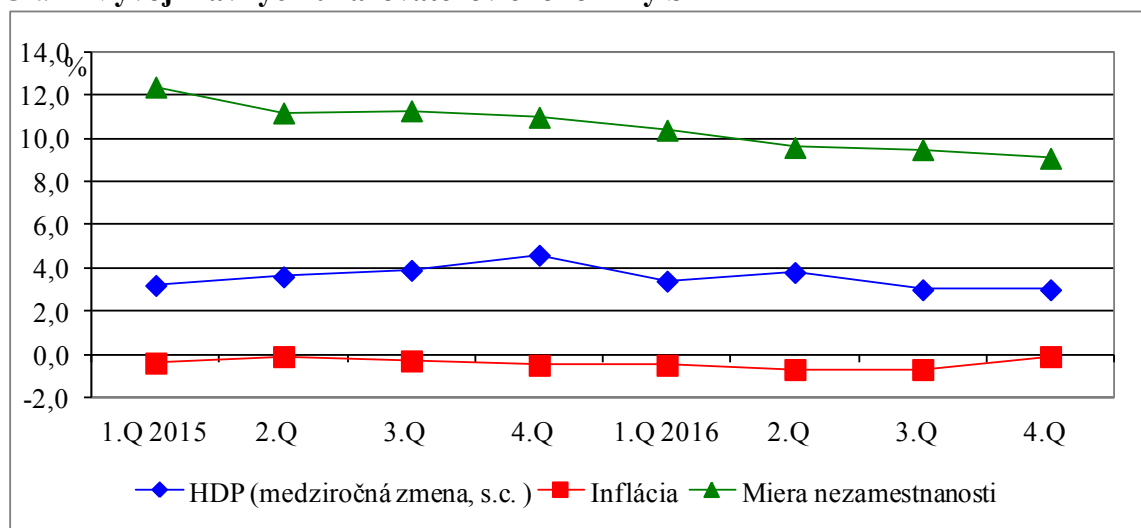
Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) v bežných cenách dosiahla 16 331,9 mil. €, medziročne klesla v bežných cenách (9,8 %) aj v stálych cenách (9,3 %).

Počet pracujúcich²⁾ v hospodárstve SR sa zvýšil (2,8 %) z 2 424 tisíc osôb v roku 2015 na **2 492,1 tisíc osôb** v roku 2016. Počet nezamestnaných medziročne klesol (15,4 %) na 266 tis. osôb a medziročne klesla (1,8 p.b.) aj priemerná miera nezamestnanosti, ktorá dosiahla 9,7 %.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR dosiahla 912 € a medziročne sa zvýšila o 3,3 %. Reálna mzda vzrástla o 3,8 %. Oproti roku 2015 bol rast nominálnej mzdy rýchlejší o 0,4 p. b. a rast reálnej mzdy o 0,6 p.b.

Zahraničný obchod SR skončil s aktívnym saldom, ktoré medziročne vzrástlo o 11 %, z 3,3 mld. € v roku 2015 na 3,7 mld. € v roku 2016. Do zahraničia sa zo Slovenska vyviezol tovar za 70,1 mld. € a import zo zahraničia predstavoval 66,4 mld. €.

Graf 1 Vývoj hlavných ukazovateľov ekonomiky SR

²⁾ počet pracujúcich podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS); v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktivačných prácach; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky, nie celého podniku

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva³⁾ a potravinárstva⁴⁾

Hlavné ekonomické ukazovatele sa podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 vyvíjali diferencovane.

Ukazovatele **hrubá pridaná hodnota (HPH), hrubá produkcia aj medzispotreba** sa v bežných ako aj stálych cenách zvýšili tak v ekonomike SR ako aj v pôdohospodárstve (za odvetvie výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov týmito ukazovateľmi ŠÚ SR nedisponoval).

THFK v b.c. medziročne klesol v ekonomike SR a v potravinárstve, kým v pôdohospodárstve sa zvýšil (v s.c. v ekonomike SR klesol, za ostatné dve hodnotené odvetvia ukazovateľom THFK ŠÚ SR nedisponoval).

Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila tak v ekonomike SR, ako aj v pôdohospodárstve a v potravinárstve. V pôdohospodárstve sa priemerná mzda medziročne zvýšila o 7,2 % na 718 € a v potravinárstve⁵ vzrástla o 4,1 % na úroveň 818 €. Medzi ekonomikou SR a jej pododvetviami - pôdohospodárstvom a potravinárstvom - pretrvávala naďalej mzdová disparita. V oboch agropotravinárskych odvetviach bola mzda, v porovnaní s priemerom ekonomiky SR, nižšia, a to v pôdohospodárstve o 21,27 %, v potravinárstve o 10,31 %.

Zahraničný obchod pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch dosiahol záporné saldo (-1 274 mil. €), ktoré sa medziročne opäť prehĺbilo. V ekonomike SR zahraničný obchod dosiahol aktívne saldo na úrovni 3 672 mil. €, ktoré medziročne vzrástlo (10,6 %).

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná mzda, zahraničný obchod) ekonomiky SR a jej odvetví - pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na ekonomike SR tak, že v roku 2016:

- podiel **pôdohospodárstva** na ekonomike SR sa **zvýšil** pri HPH v stálych cenách (0,32 p. b.), priemernej mzde (2,85 p. b.), THFK v bežných cenách (0,37 p. b.), medzispotrebe (0,21 p. b. v s. c.), HPH v bežných cenách (0,12 p. b.) a pri medzispotrebe (0,11 p. b. v b. c.), ale **klesol** pri zamestnanosti (0,29 p. b.),
- podiel **potravinárstva** na ekonomike SR sa **zvýšil** pri priemernej mzde (0,68 p.b.) a **klesol** pri THFK v bežných cenách (0,09 p.b.) a pri zamestnanosti (0,03 p. b.),
- podiel **zahraničného obchodu agropotravinárstva** sa **zvýšil** na celkovom dovoze (0,21 p.b.), kým na celkovom vývoze (0,10 p.b.) zahraničného obchodu SR **klesol**.

³ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

⁴ výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

⁵ vrátane výroby nápojov a tabakových výrobkov; vrátane podnikov do 19 zamestnancov

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Tabuľka 2

Ukazovateľ	Ø rokov 2011-2015	Podiel v %		Rozdiel 2016- 2015	Rozdiel 2016- Ø rokov 2011-2015
		2015	2016		
Podiel pôdohospodárstva na:					
- hrubej pridanej hodnote (b. c.) ¹⁾	3,79	3,66	3,78	0,12	-0,01
- hrubej pridanej hodnote (s. c.) ¹⁾	3,68	3,67	3,99	0,32	0,31
- medzispotrebe (b. c.) ¹⁾	2,36	2,37	2,48	0,11	0,12
- medzispotrebe (s. c.) ¹⁾	2,19	2,27	2,48	0,21	0,29
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	2,45	2,12	2,49	0,37	0,04
- zamestnanosti ¹⁾	3,26	3,18	2,89	-0,29	-0,37
- priemernej mzde ^{1) *}	78,30	75,88	78,73	2,85	0,43
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:					
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	1,19	1,40	1,31	-0,09	0,12
- zamestnanosti ¹⁾	2,20	2,21	2,18	-0,03	-0,02
- priemernej mzde ^{1) *}	89,42	89,01	89,69	0,68	0,27
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:					
- vývoze ²⁾	4,84	4,14	4,04	-0,10	-0,80
- dovoze ²⁾	6,44	5,97	6,18	0,21	-0,26

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov:

¹⁾ vypočítané z údajov vyžiadaných zo ŠÚ SR a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE (vstupné údaje podľa ŠÚ SR sú k hrubej pridanej hodnote a medzispotrebe za rok 2015 polodefinítivne a za rok 2016 predbežné)

²⁾ ŠÚ SR, údaje za rok 2016 sú predbežné

Vysvetlivky:

* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike;

skratka: s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2010

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

2. Ekonomické výsledky

2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu

Výsledky druhého odhadu ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ) za rok 2016 naznačujú, že ekonomická výkonnosť odvetvia poľnohospodárstva, meraná tvorbou a použitím dôchodku odvetvia, v medzioročnom porovnaní vzrástla.

Vývoj tvorby a použitia dôchodku odvetvia poľnohospodárstva
mil. € (v základných cenách), index v %

Tabuľka 3

Ukazovateľ	Priemer 2011 - 2015	2015 def. údaje	2016 II. odhad	Index	
				2016/2015	2016/Ø 2011-2015
HPP	2 134,9	1 944,5	1945,0	100,03	91,10
SP	12,8	6,3	28,8	457,14	225,00
PNK	122,9	150,3	148,7	98,94	120,99
NNVČ	120,3	116,7	116,8	100,09	97,09
VOS (-)	60,5	57,1	56,8	99,47	93,88
CPP	2 330,4	2 160,7	2 182,5	101,01	93,65
Medzispotreba	1 773,3	1 686,9	1 639,2	97,17	92,44
HPH	557,1	473,8	543,3	114,67	97,52
SFK	281,9	221,5	259,6	117,20	92,09
ČPH	275,2	252,2	283,7	112,49	103,09
Účet tvorby dôchodkov					
Odmeny zamestnancom	529,5	537,9	526,9	97,96	99,51
Ostatné dane z produkcie	46,9	45,7	46,5	101,75	99,15
Ostatné subvencie na produkcii	468,7	466,8	471,8	101,07	100,66
ČPP, resp. ČDSC	167,5	135,4	182,1	134,49	108,72
Účet podnikateľského zisku					
Nájomné	59,5	68,7	68,9	100,29	115,80
Úroky	40,1	39,5	40,3	102,03	100,50
ČZP	67,9	27,2	72,9	268,01	107,36

Prameň: EPÚ SR 2011 – 2016

Význam skratiek: HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, SP – subvencie na produkty, PNK – práca na kontrakt, NNVČ – neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti, VOS – vnútroodvetvová spotreba, CPP – celková poľnohospodárska produkcia, HPH – hrubá pridaná hodnota, SFK – spotreba fixného kapitálu, ČPH – čistá pridaná hodnota, ČPP (ČDSC) – čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti), ČZP – čistý zisk z podnikania

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Rozhodujúce vplyvy na odhadovanú tvorbu dôchodku odvetvia poľnohospodárstva v roku 2016:

- nárast celkovej poľnohospodárskej produkcie v základných cenách o 1,01 % v náraste hrubej poľnohospodárskej produkcie o 0,03 %, pri poklese práce na kontrakt o 1,06 %, náraste hodnoty nepoľnohospodárskych vedľajších činností o 0,09 % a pri poklese vnútroodvetvovej spotreby o 0,53 %,
- nárast hrubej poľnohospodárskej produkcie v dôsledku nárastu rastlinnej produkcie o 5,2 % pri poklese živočíšnej produkcie o 4,6 %, na čom sa podieľal nárast vyprodukovaných množstiev o 8,4 % a pokles cien o 6,6 % pri súčasnom náraste sumy dotácií na produkty,
- nárast rastlinnej produkcie v dôsledku kvantitatívneho nárastu produkcie o 15,2 % napriek poklesu cien o 8,7 %, zatiaľ čo živočíšna produkcia klesla v kvantitatívnom vyjadrení o 1,7 % pri súčasnom poklese cenovej hladiny o 2,9 %,

- približne rovnaká úroveň ekonomickej výkonnosti odvetvia poľnohospodárstva v hodnotovom vyjadrení produkcie ako v roku 2015,
- celková suma dotácií na produkty medziročne významne vzrástla na 28,8 mil. € v dôsledku nového uplatňovania viazaných podpôr,
- odhadovaný nárast celkovej poľnohospodárskej produkcie o 1,01 % spolu s vyššou dynamikou poklesu medzispotreby o 2,83 % vyústil do medziročného nárastu hrubej pridanej hodnoty o 14,67 %, pričom čistá pridaná hodnota vzrástla až o 12,49 % aj napriek vyššej spotrebe fixného kapitálu,
- nárast hodnoty čistého prevádzkového prebytku ako významnej kategórie tvorby dôchodku o 34,49 % bol ovplyvnený najmä nárastom čistej pridanej hodnoty pri miernom poklese odmien zamestnancov a raste ostatných daní z produkcie ako aj ostatných subvencií na produkciu o 1,07 %, pričom čistý zisk z podnikania v medziročnom porovnaní ovplyvnil zároveň tento najdôležitejší faktor.

2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe

Výsledky hospodárenia právnických osôb

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov, dosiahlo za rok 2016 kladný **výsledok hospodárenia**, t.j. zisk pred zdanením vo výške 50,4 mil. €. Bol to tretí, po sebe ziskový rok. V porovnaní s rokom 2015 sa výsledok hospodárenia zvýšil o 37,0 %, t.j. o 13,6 mil. € a aj pri poklese podpôr **ekonomickejšia výkonnosť poľnohospodárstva vzrástla**, ale ovplyvňoval ju, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, vývoj cien s poľnohospodárskymi komoditami, čo sa premietlo do ekonomiky výrobkov a následne do ekonomiky poľnohospodárskych podnikov. **Rok 2016 bol charakteristický nárastom hrubej poľnohospodárskej produkcie, najmä rastlinnej výroby, t.j. vyprodukovaných hmotnostných množstiev a poklesom cien, čím produkčná výkonnosť vo finančnom vyjadrení medziročne stagnovala.** Zvýšila sa pridaná hodnota o 30,1 % a nákladová rentabilita o 0,6 p.b., čo ale nepostačovalo na elimináciu cenových vplyvov. Podpory prispeli ku kladnému výsledku hospodárenia, bez nich by bola značná časť podnikov stratová. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 31,1 % a medziročne sa objem podpôr znížil o 20,2 %. Rok 2016 bol nielen v porovnaní s predchádzajúcim rokom, ale aj v porovnaní s päťročným priemerom rokov 2011-2015, vo výsledku hospodárenia pozitívnejší. Aj pri dosahovaní zisku jeho úroveň nie je dostatočná a nevytvára predpoklady pre rozšírenú reprodukciu, ktorá by pomohla k ďalšiemu rozvoju odvetvia. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

v mil. € bežné ceny, index v %, podiel v %

Tabuľka 4

Ukazovateľ	Priemer 2011-2015	2015	2016	Index	
				2016/2015	2016/Ø (2011-2015)
Výnosy	2 339,1	2 230,7	2231,5*	100,0	95,3
Náklady	2 298,6	2 193,9	2181,1*	99,4	94,9
Výsledok hospodárenia	40,6	36,8	50,4*	137,0	119,3
Pridaná hodnota	414,0	346,2	450,3	130,1	108,8
Tržby za vlastné výrobky	1 545,5	1 531,5	1 592,8	104,0	103,1
- z toho: rastlinné	867,6	878,0	927,2	105,6	106,9
živočíšne	677,9	653,5	665,6	101,9	98,2
Tržby za tovar	189,6	135,8	181,8	133,9	95,9
Nákladová rentabilita	1,8	1,7	2,3	-	-
Podpory spolu	803,5	870,6	694,7	79,8	86,5
Podiel celkových podpôr na výnosoch	34,4	39,0	31,1	-	-
Podiel ziskových podnikov **	71	67	76	-	-

Prameň: ŠÚ SR, 2015, Ø 2011-2015, 2016 - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4/2016 - predbežné údaje a vyžiadané údaje zo ŠÚ SR *2016 - odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR, ** IL MPRV SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ekonomické výsledky poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré faktory a to:

- stagnácia výnosov a pokles nákladov o 0,6 %,
- stagnácia produkčnej výkonnosti odvetvia, t.j. hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách, pri náraste rastlinnej produkcie (4,5 %) a výraznom poklese živočíšnej produkcie (6,7 %),
- zníženie cien poľnohospodárskych výrobkov (5,3 %) a to tak rastlinnej (7,0 %) ako aj živočíšnej výroby (4,5 %), najväčší pokles cien rastlinných výrobkov bol u potravinárskej pšenice (16,3 %), cukrovej repy (15 %) a zo živočíšnych výrobkov u konzumných slepačích vajec (11,1 %) a surového kravského mlieka (8,9 %),
- zmena nákladových faktorov pod vplyvom poklesu cien dodávok do poľnohospodárstva (4,7 %), najmä energií a mazív (14,7 %), hnojív a zlepšovadiel pôdy (10,2 %),
- pokles dotácií (20,2 %) v dôsledku disproporcie medzi kontrahovanými a vyplatenými finančnými prostriedkami, spôsobenej časovým nesúlalom medzi vyhodnotením žiadosti a splnením podmienok na podanie žiadosti o platbu. Išlo o prísnejšie pravidlá pre preukazovanie oprávnenosti, efektívnosti, hospodárnosti a účinnosti jednotlivých vynaložených prostriedkov, čím došlo k vyplateniu významnej časti dotácií za rok 2016 v I. polroku 2017, s dopadom na výnosy a cash flow podnikov v roku 2016,
- nárast tržieb z predaja vlastných výrobkov (4,0 %) pri rýchlejšom zvýšení tržieb rastlinných výrobkov (5,6 %) ako tržieb živočíšnych výrobkov (1,9 %),
- prehlbujúci trend dominancie podielu rastlinnej (62,4 %) pred živočíšnou (37,6 %) produkciou,

- priaznivé klimatické podmienky počas vegetácie s pozitívnym dosahom na intenzitu výroby, ale aj lokálny výskyt jarných mrazov v apríli, s dosahom na ovocné sady a vinice, porasty cukrovej repy a repky ozimnej a lokálne privalové dažde v niektorých regiónoch Slovenska,
- nárast hektárových úrod väčšiny komodít rastlinnej výroby (okrem raže, ovsu a muštového hrozna) s dosahom na zvýšenie ich naturálnej – hmotnostnej produkcie, a to obilnín (27,4 %) a z nich najmä pšenice (16,9 %), kukurice na zrnó (84,0 %), cukrovej repy (25,0 %), zemiakov (22,5 %), olejní (38,2 %), zeleniny (24,6 %) okrem jačmeňa, raže a ovsu, muštového hrozna a ovocia,
- vyššia naturálna - hmotnostná produkcia takmer všetkých rozhodujúcich skupín jatočných zvierat a to jatočného hovädzieho dobytká (16,7 %), ošípaných (12,5 %), oviec (23,8 %) a kôz (28,4 %), jatočnej hydiny (10,0 %), taktiež vzrástla produkcia ovčieho mlieka (8,3 %) a slepačích vajec (3,0 %). Klesla produkcia kravského mlieka (2,5 %).
- interné rozhodnutia manažérov podnikov s uplatnením racionalizačných opatrení a riadenia rizík, čo sa prejavilo aj v poklese zamestnancov (4,2 %),
- zníženie úrokových sadzieb, ale zvýšená nákladovosť úrokov vplyvom nárastu celkových úverov,
- zvýšenie odpisov (6,1 %),
- predaj - hedžing – poľnohospodárskych komodít na burze cez futures obchod, forwardové dohody o predaji produkcie v budúcnosti za vopred stanovené ceny, čo sa odrazilo v miernom zvýšení zásob poľnohospodárskych produktov (2,2 %),
- nesystémové riešenie dane z nehnuteľností, najmä dane z pozemkov, ovplyvňujúce náklady poľnohospodárskych podnikov,
- daňové licencie v závislosti od ročného obratu podnikov.

Aj v roku 2016, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, poľnohospodárske podniky v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia optimalizovali, nákladové faktory vzhľadom na výrobnú štruktúru a ekonomiku výrobných odvetví. Náklady sa znížili (0,6 %) na 2181,1 mil. €. Výnosy dosiahli úroveň 2 231,5 mil. € a takmer stagnovali na úrovni predchádzajúceho roka. Pokles cien vstupov sa premietol do nákladovosti výnosov, ktorá dosiahla 97,7 €. Disponibilná výrobná základňa, t.j. poľnohospodárska pôda poľnohospodárskych podnikov bola aj v roku 2016 predpokladom zabezpečenia dostatočnej domácej produkcie. Problematická bola, vzhľadom na vývoj cien realizácia produkcie, preto niektoré poľnohospodárske podniky, v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, realizovali jej speňažovanie hedžingom cez futures trh, za vopred dohodnuté ceny. Na úrovni výrobovej ekonomiky nebola dostatočná cenová úhrada nákladov realizáciou produkcie (produkty živočíšnej výroby), preto za účelom dosahovania efektívnosti podniky manažovali výrobu komodít a štruktúru výroby tak, aby nedochádzalo k nadbytku produkcie.

Poľnohospodári vo väčšine prípadov nevytvorili efektívne odbytové organizácie, ktoré by boli schopné zabezpečiť pre spracovateľov suroviny v dostatočnom množstve, kvalite a so stabilnou celoročnou dodávkou. Len málo podnikov dokázalo vytvoriť fungujúce odbytové

združenia ako je to v zemiakarstve, ovocinárstve, ale menej v sektore výroby mlieka a bravčového mäsa.

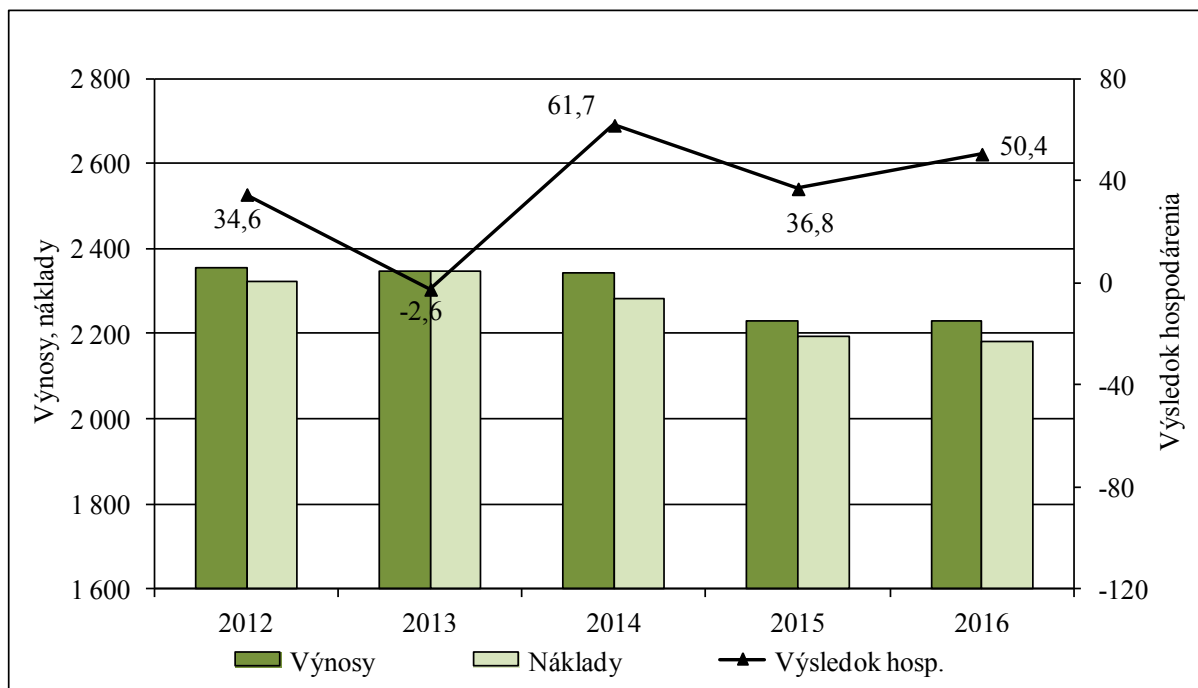
Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 592,8 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 927,2 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 665,6 mil. €. Medziročne vzrástli tržby o 4,0 %, čo súviselo najmä s rýchlejším nárastom tržieb za rastlinné výrobky (5,6 %), ako živočíšne výrobky (1,9 %). Trend nárastu tržieb rastlinných výrobkov je medziročne kontinuálne dlhodobý, kým u tržieb živočíšnych výrobkov sa striedajú roky tendencie nárastu a poklesu.

Priemerná úroveň výsledku hospodárenia na hektár poľnohospodárskej pôdy bola 53,2 €. V počtosti podnikov dominovali ziskové podniky s podielom 76 %, ktorý sa medziročne zvýšil o 9 p.b. Zisk podnikov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, bol v rámci intervalov rovnomernejšie rozdelený. Len 29,9 % ziskových podnikov dosiahlo zisk do 160 tis. € na podnik. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Už tretí rok sa uplatňujú daňové licencie právnických osôb diferencovane podľa ročného obratu a ostatných skutočností (DPH, daňová povinnosť nižšia ako je stanovená výška daňovej licencie, nulová daňová povinnosť, alebo daňová strata).

Na vytvorenom zisku poľnohospodárstva sa až na 54,7 % podieľali vysoko ziskové podniky s ročným ziskom nad 280 tis. € na podnik, ktorých bolo 6,5 %. Ich podiel na výmere poľnohospodárskej pôdy dosahoval 12,2 %, na výrobe 17,5 % a celkových podporách 11,1 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy, a tým následne aj podporami.

Nadalej pretrvávali v slovenskom poľnohospodárstve stratové podniky (24 %) s rozdielnou úrovňou straty na podnik. Ich podiel sa medziročne znížil o 9 p.b. Osobitnú skupinu podnikov s podielom 2,6 % tvorili vysoko stratové podniky so stratou 280 tis. € a viac na podnik. Tieto podniky (počtom 34) vytvorili až 52,8 % z celkovej straty stratových podnikov v poľnohospodárstve. Ich počet sa medziročne znížil o 38,2 %. Táto skupina podnikov negatívne ovplyvňuje úroveň priemerného výsledku hospodárenia a prispieva k polarizácii výsledkov podnikov.

Graf 2 Výnosy, náklady a výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby, v mil. €

Prameň: ŠÚ SR (2012 -2015), r. 2016 odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR
 Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Poľnohospodárske podniky uplatňovali naďalej flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Aj pri narastajúcej produkčnej výkonnosti v poľnohospodárskej výrobe došlo k zníženiu zamestnanosti (4,2 %), k čomu prispela obnova strojov s dosahom na racionalizáciu výroby. Finančná disciplína poľnohospodárskych podnikov sa odrazila v ich celkovej a bežnej likvidite, a tým disponibilite splácania krátkodobých záväzkov, ktorých doba splatnosti dosahovala až 160 dní, doba inkasa krátkodobých pohľadávok 135 dní, doba obratu zásob 131 dní. Pracovný kapitál, t.j. disponibilné finančné prostriedky na zabezpečenie výrobného a dodávateľského cyklu, sa zvýšili (7,8 %). Podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2016 významný podiel na výnosoch v poľnohospodárstve dosiahli celkové podpory (31,1 %) z európskych a národných zdrojov, ktoré pozitívne ovplyvnili výnosy a tým výsledok hospodárenia podnikov. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov.

Celková zadlženosť majetku dosiahla 47,2 % a to pri rýchlejšom raste pohľadávok (25,0 %) ako záväzkov (9,9 %), čo sa odrazilo v druhotnej platobnej neschopnosti podnikov, ktoré situáciu riešili úvermi. Aj rok 2016, podobne ako predchádzajúce tri roky, bol rokom „lacných peňazí“, čo sa odrazilo aj v klesajúcich nákladoch na úvery, t.j. v úrovni úrokových mier a na zvýšenom dopyte poľnohospodárov po úveroch. Úverová zadlženosť majetku dosiahla 15,4 %, čo bolo o 0,5 p.b. viac ako pred rokom. Krytie nákladov úvermi dosiahlo 25,6 % a medziročne sa zvýšilo (2,2 p.b.).

Úvery celkom do poľnohospodárstva v roku 2016 sa medziročne zvýšili o 19,7 % na 650,3 mil. €, z toho krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roka predstavovali 274,9 mil. €,

strednodobé od 1 do 5 rokov 146,2 mil. € a dlhodobé nad 5 rokov 229,2 mil. €. K nárastu úverov prispeli nižšie úrokové sadzby a priaznivejšie výsledky hospodárenia.

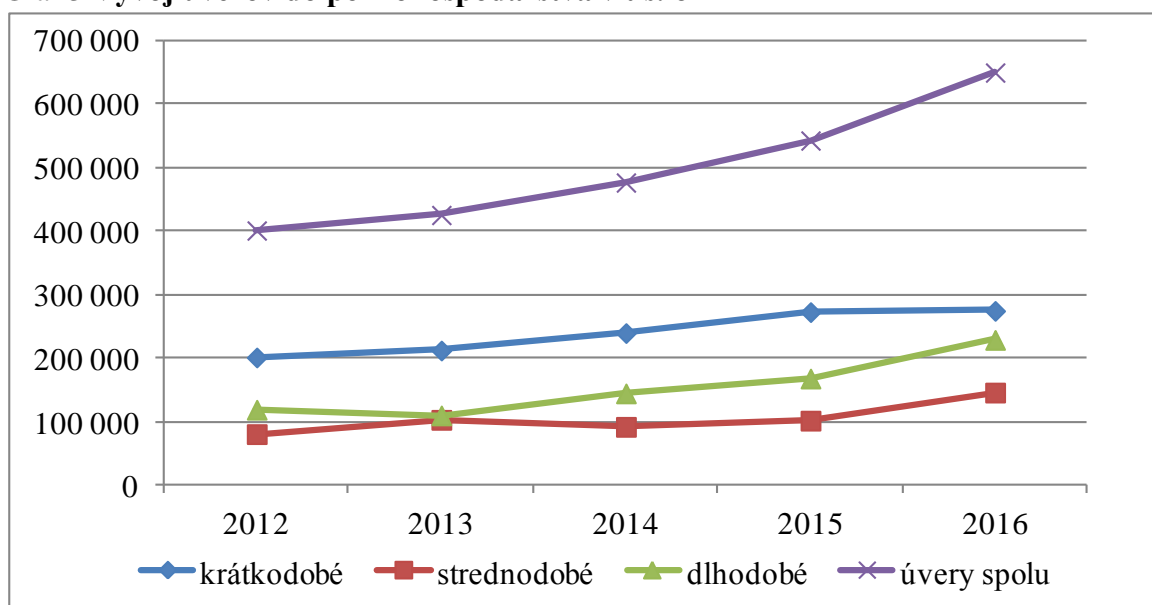
Úvery za poľnohospodárstvo, v tis. €, index v %

Tabuľka 5

Rok/ukazovateľ	Úvery				z toho: rizikové úvery
	Krátko - dobé	Strednodobé od 1 – 5 rokov	Dlhodobé nad 5 rokov	Spolu	
Priemer 2011-2015	224 486	92 632	132 083	449 200	25 064
2015	272 931	101 993	168 306	543 230	32 667
2016	274 900	146 220	229 194	650 314	35 144
Index 2016/2015	100,7	143,4	136,2	119,7	107,6
Index 2016/Ø(2011-2015)	122,5	157,9	173,5	144,8	140,2

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2016- predbežné údaje
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 3 Vývoj úverov do poľnohospodárstva v tis. €

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2016- predbežné údaje
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V štruktúre celkových úverov prevládali krátkodobé úvery s najvyšším podielom 42,3 %, ktorých objem medziročne, na rozdiel minulých rokov, mierne vzrástol o 0,7 %. Krátkodobé úvery boli rozhodujúce, najmä z hľadiska financovania prevádzky poľnohospodárskych podnikov a bezproblémových záruk, realizovaných prostredníctvom podpôr – priamych platieb z EÚ. Význam krátkodobých úverov bol pre poľnohospodárov rozhodujúci hlavne na preklopenie časového nesúladu medzi potrebou financovania poľnohospodárskych aktivít a reálnym vyplatením podpory z Poľnohospodárskej platobnej agentúry. Aby sa poľnohospodárske podniky nedostali do omeškania v platbách voči daňovému úradu, sociálnej poisťovne, lízingovým spoločnostiam, banky situáciu stabilizovali ponukou krátkodobých úverov. Podľa odhadu bánk chýbalo z dôvodu omeškaného vyplácania dotácii za rok 2016 a presun do I. polroku 2017 cca 80-100 mil. €, na čo banky reagovali zvýšením úverových rámcov. Rastúci trend mali aj úvery na nákup

poľnohospodárskej pôdy a novou kategóriou sú aj akvizičné úvery na financovanie resp. refinancovanie nákupu poľnohospodárskych firiem.

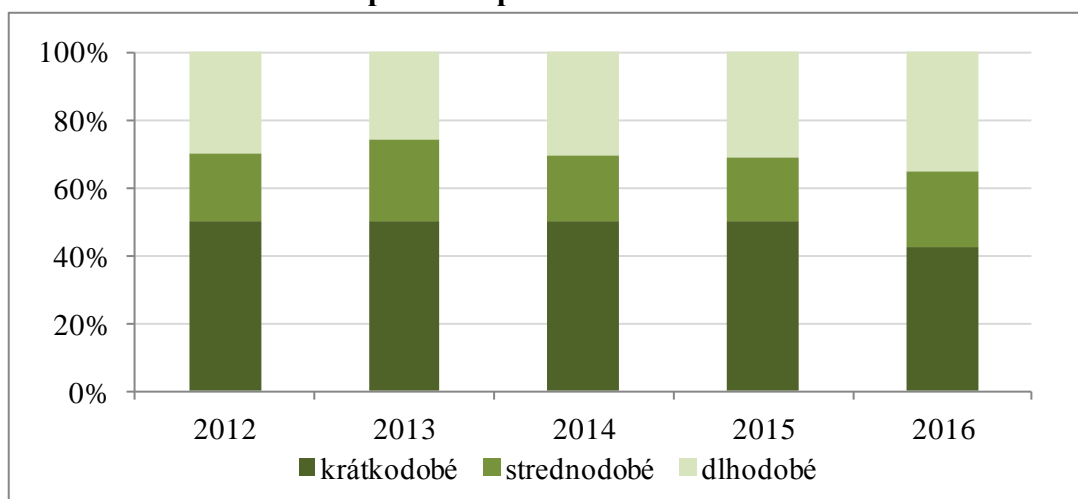
Poľnohospodárske podniky podporami z EÚ realizovanými Poľnohospodárskou platobnou agentúrou ručili za úvery, a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu. Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania. Komerčné banky vyžadovali od poľnohospodárskych podnikov garancie splátok úverov z priamych platieb bez adekvátneho úrokového zvýhodnenia, ktoré by znížilo nákladovú náročnosť úverov a zlepšilo finančnú situáciu podnikov.

Išlo hlavne o plynulé financovanie v čase nevyhnutných výdavkov z dôvodu sezónneho charakteru poľnohospodárskej činnosti, hlavne v období zakladania úrody a zberových prác. Prostredníctvom tohto úveru, poľnohospodári mohli získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb na príslušný rok ešte pred ich vyplatením z PPA.

Najnižší podiel v štruktúre úverov mali strednodobé úvery (22,5 %) s dobou splatnosti od jedného do piatich rokov a ich stav medziročne vzrástol o 43,4 %, čo bolo najvyššie zvýšenie. Dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov vzrástli o 36,2 %. Zvýšenie strednodobých a dlhodobých úverov možno pripísať investíciám do dlhodobého hmotného majetku ako spoluúčasti na financovaní projektov PRV 2014 -2020. Rizikové úvery vzrástli o 7,6 % na úroveň 35,1 mil. € a z celkového objemu úverov v roku 2016 predstavovali 5,4 %.

V porovnaní s päťročným priemerom rokov 2011-2015 sa úroveň úverov do poľnohospodárstva v roku 2016 zvýšila o 44,8 %. Najviac vzrástli úvery dlhodobé (73,5 %) a strednodobé úvery (57,9 %) k čomu prispeli prostriedky z fondov EÚ.

Graf 4 Štruktúra úverov v poľnohospodárstve v %

Prameň: NBS

Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2016- predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Produkty pre poľnohospodársky sektor ponúkali takmer všetky banky a poľnohospodárske podniky využili:

- krátkodobé preklenovacie úvery na prefinancovanie prevádzkových potrieb až do výšky nárokovateľných priamych platieb z Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA),

- krátkodobé preklenovacie úvery na financovanie projektu pred poskytnutím dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ,
- investičný úver na nákup pozemkov na území Slovenskej republiky, určených na poľnohospodársku výrobu,
- investičný strednodobý a dlhodobý úver na obstaranie hmotného a nehmotného investičného majetku, výstavbu prevádzkových priestorov, rekonštrukciu nehnuteľností alebo nákup technológií, strojov a zariadení,
- úvery na financovanie projektov v rámci PRV s podporou prostriedkov EÚ,
- úvery na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste formou termínovaného alebo revolvingového úveru,
- investičné úvery na nákup vlastníckych podielov poľnohospodárskej pôdy.

Niektoré komerčné banky, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, ponúkali podnikom investičný úver na kúpu poľnohospodárskej pôdy s dlhodobou splatnosťou so záložným právom na nakupovanú pôdu, resp. inú pôdu v ucelených parcelách, alebo inú formu zabezpečenia. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti málo využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov. Úvery na nákup poľnohospodárskej pôdy sa pohybovali v rozpätí od 3 000 € do 330 000 €, pri 15 % vlastných zdrojov.

Od roku 2016 je k dispozícii úverový produkt „Moja pôda“, prostredníctvom ktorého je možné financovať nákup poľnohospodárskej pôdy. Tento produkt je dostupný aj pre mladých farmárov, ktorí nemajú dostatok kapitálu na ručenie úverov.

Poľnohospodárske podniky využívali z komerčných bánk nasledovné možnosti úverovania:

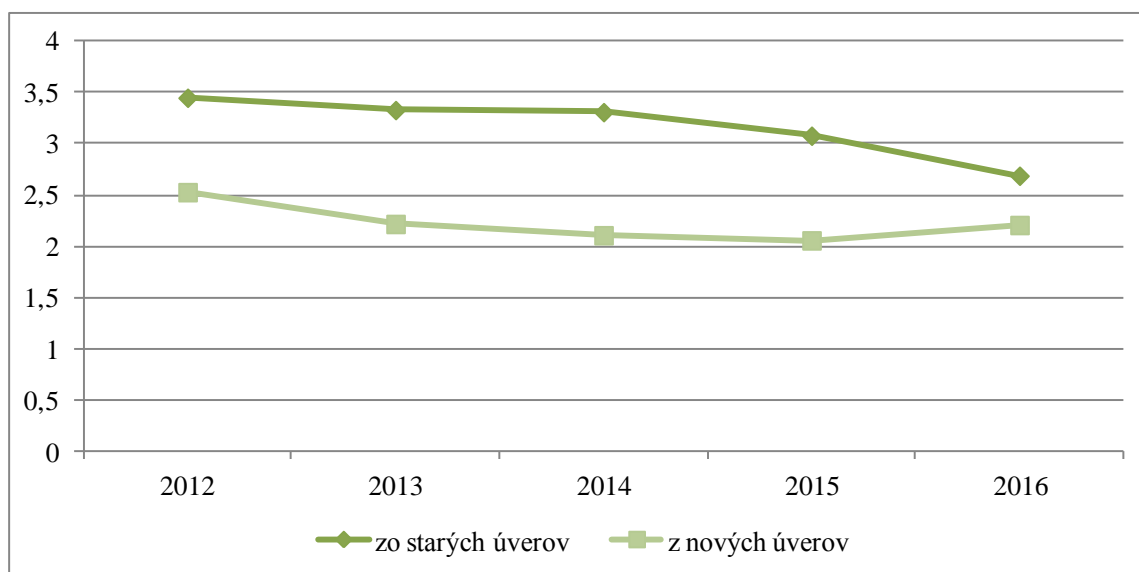
Financovanie prevádzky:

- Kontokorentný úver – na financovanie okamžitých prevádzkových potrieb,
- Revolvingový úver- na čerpanie ďalších prevádzkových potrieb, s opakovaným čerpaním a splácaním, podľa dohodnutých úverových rámcov,
- Úver na obežný majetok - na plynulé financovanie prevádzkových potrieb, nákupu zásob materiálu, surovín, polotovarov a hotových výrobkov, pohľadávok voči odberateľom do lehoty splatnosti, krytia sezónnej nerovnomernosti hospodárskej činnosti,
- Termínovaný alebo revolvingový úver - zabezpečený záložným právom na skladiskové záložné listy – na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona č.144/1998 Z.z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste.

Financovanie investícií:

- Strednodobý alebo dlhodobý investičný úver na financovanie dlhodobých investičných zámerov s možnosťou jeho využitia na spolufinancovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci PRV - na obstaranie strojov, technológií, poľnohospodárskych objektov, na projekty revitalizácie krajiny, obnoviteľných zdrojov energie, na nákup poľnohospodárskej pôdy. Jedná sa o zdroje na zabezpečenie povinnej miery spolufinancovania projektov s podporou štrukturálnych EÚ fondov.
- Investičný úver na financovanie nákupu pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu.

Graf 5 Priemerné úrokové miery z úverov v %

Prameň: NBS, Poznámka: údaje sú za nefinančné organizácie vrátane družstiev
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj **daňová politika**, ktorá je všeobecne platná pre národné hospodárstvo, t.j. pre odvetvie neplatia osobitné daňové úľavy.

V roku 2016 sa znížil celkový objem daní v porovnaní s rokom 2015. Poľnohospodárske podniky odvedli na priamych daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 54,4 mil. €, čo bolo o 4,0 % viac ako pred rokom. Mierne sa znížil celkový objem daní z príjmov (4,3 %), aj keď podobne ako predchádzajúci rok, platili daňové licencie (minimálna daň z príjmov pre právnické osoby). Vyšší výber daní bol odvedený z nehnuteľností (3,1 %), a to z pozemkov (0,8 %) a zo stavieb (5,2 %). Znížil sa výber cestnej dane (10,7 %).

Z nepriamych daní, bolo najmä čerpanie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty, vo výške 16,7 mil. €. Na spotrebných daniach sa odvedlo 70 tis. €, čo bolo o 32,1 % viac ako pred rokom.

V štruktúre daní dominovali priame dane. Z priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností (32,5 mil. €), najmä daň z pozemkov (27,9 mil. €), ktorou sa naplňajú rozpočty miest a obcí.

Dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo, v tis. €, index v %

Tabuľka 6

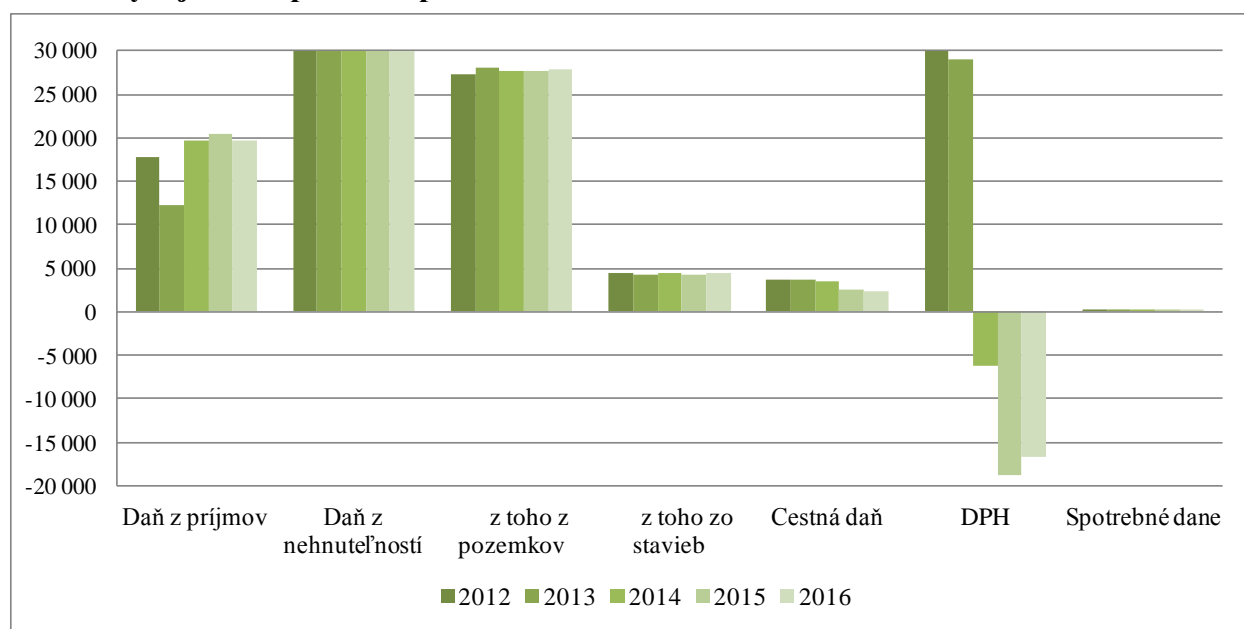
Ukazovateľ/ rok	Priemer 2011-2015	2015	2016	Index	
				2016/15	2016/Ø (2011-2015)
<i>Priame dane</i>	52 540	52 339	54 433	104,0	103,6
-daň z príjmov	18 047	20 487	19 597	95,7	108,6
-daň z nehnuteľností	31 576	31 852	32 541	102,2	103,1
z toho z: pozemkov	27 267	27 663	27 880	100,8	102,2
stavieb	4 275	4 189	4 405	105,2	103,0
- cestná daň	3 432	2 569	2 295	89,3	66,9
<i>Nepriame dane</i>	11 114	-18 660	-1 6668	89,3	-150,0
-DPH	10 937	-18 713	-16 738	89,4	-153,0
-spotrebné dane	177	53	70	132,1	39,5
Dane spolu priame a nepriame	63 654	33 679	37 765	112,1	59,3
Platby do fondov	100 952	104 896	104 362	99,5	103,4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) dosiahol 104,4 mil. €.

Graf 6 Vývoj daní v poľnohospodárstve v tis. €

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPC-VÚEPP

Poistenie je dôležitým systémovým nástrojom na riešenie rizikovosti poľnohospodárskej výroby. Poistením sú kompenzované škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku. Jeho dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov. Poistenie poľnohospodárskych podnikov je dobrovoľné na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. Poistenie je založené na prerozdeľovacom procese a je rozhodujúce na kompenzáciu škôd lokálneho charakteru. V roku 2016 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, plodiny a zvieratá. Nie všetky následky rizík sú kryté poistením. Okrem možností využitia komerčného poistenia, si podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Rok 2016 bol podľa škodového priebehu rizikovo podpriemerný a zo zaplateného poistného na poistení majetku, plodín a zvierat bolo podnikom vyplatené menej ako polovica náhrady škôd. Na poistnom zaplatili poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 19,1 mil. € a na náhradách škôd dostali 7,5 mil. €. Podiel náhrad škôd z centralizovaného fondu komerčných poisťovní na zaplatenom poistnom poľnohospodárskych podnikov dosiahol 39,3 %, čo bolo medziročne o 0,3 p.b. menej ako pred rokom v dôsledku nižšieho objemu vyplatených náhrad škôd. Najviac poistného sa zaplatilo na poistení majetku (12,4 mil. €), ale aj pri ňom dosahovala škodovosť (podiel náhrad škôd k zaplatenému poistnému) len 39,3 %. Pri plodinách dosahovala škodovosť 48,2 % pri zvieratách 10,6 %.

Poľnohospodárskym podnikom bol poskytnutý v roku 2016 z komerčných poisťovní minimálny objem finančných prostriedkov na zábranné opatrenie predchádzaniu rizík.

Priebeh poistenia plodín a zvierat (bez majetku) dokumentuje zaplatené poistné v roku 2016 vo výške 6 632 tis. € a náhrady škôd z komerčných poisťovní 2 611 tis. €, čo bolo len 39,5 zaplateného poistného.

Poistenie v poľnohospodárstve, v tis. €, index v %

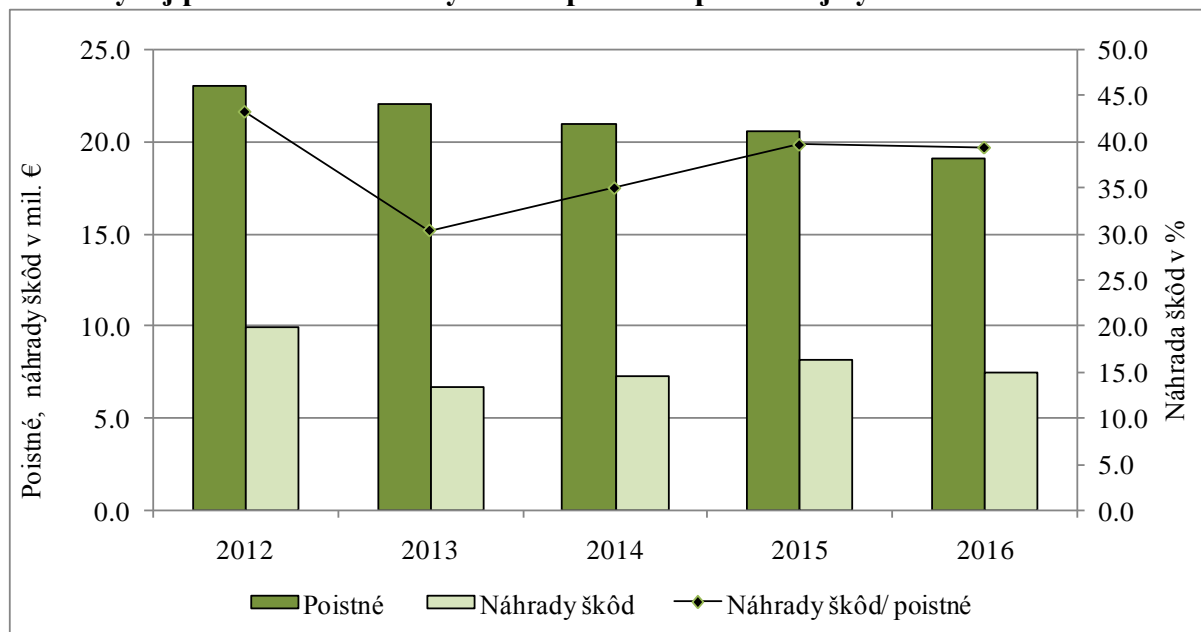
Tabuľka 7

Ukazovateľ/ rok	Priemer 2011-2015	2015	2016	Index	
				2016/2015	2016/Ø 2011 - 2015
Poistné	17 315	20 553	19 081	92,8	110,2
- majetok	13 052	12 698	12 449	98,0	95,4
- plodiny	6 411	6 108	5 079	83,2	79,2
-zvieratá	1 890	1 747	1 553	88,9	82,2
Náhrady škôd	8 587	8 135	7 502	92,2	87,4
- majetok	5 063	5 977	4 891	81,8	96,6
- plodiny	3 071	1 663	2 446	147,1	79,6
-zvieratá	334	495	165	33,3	49,4
Podiel náhrad škôd zo zaplateného poistného v %	39,6	39,6	39,3	-	-

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 7 Vývoj poistného a náhrady škôd v poľnohospodárskej výrobe

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj poistného a náhrad škôd v roku 2016

v tis. €, index v %

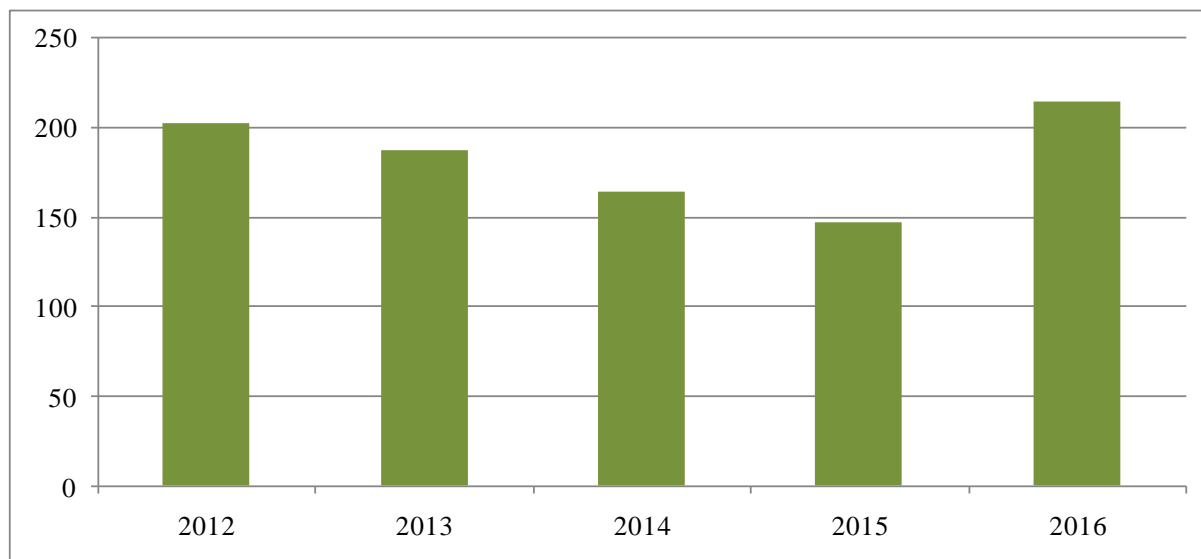
Tabuľka 8

Ukazovateľ	Poistné	Náhrady škôd	Náhrady škôd/poistné
Poistenie spolu	19 081	7 502	39,3
- majetok	12 449	4 891	39,3
- plodiny	5 079	2 446	48,2
- zvieratá	1 553	165	10,6
Poistenie plodín a zvierat	6 632	2 611	39,4

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V rámci podporných opatrení organizácie trhu a štátnej pomoci bolo v roku 2016 prijatých a schválených 36 žiadostí o podporu na poistenie úrody vinohradov. Celkovo bolo vyplatených 214 tis. €.

Graf 8 Podpora na poistenie úrody vinogradov, v tis. €

Prameň: PPA

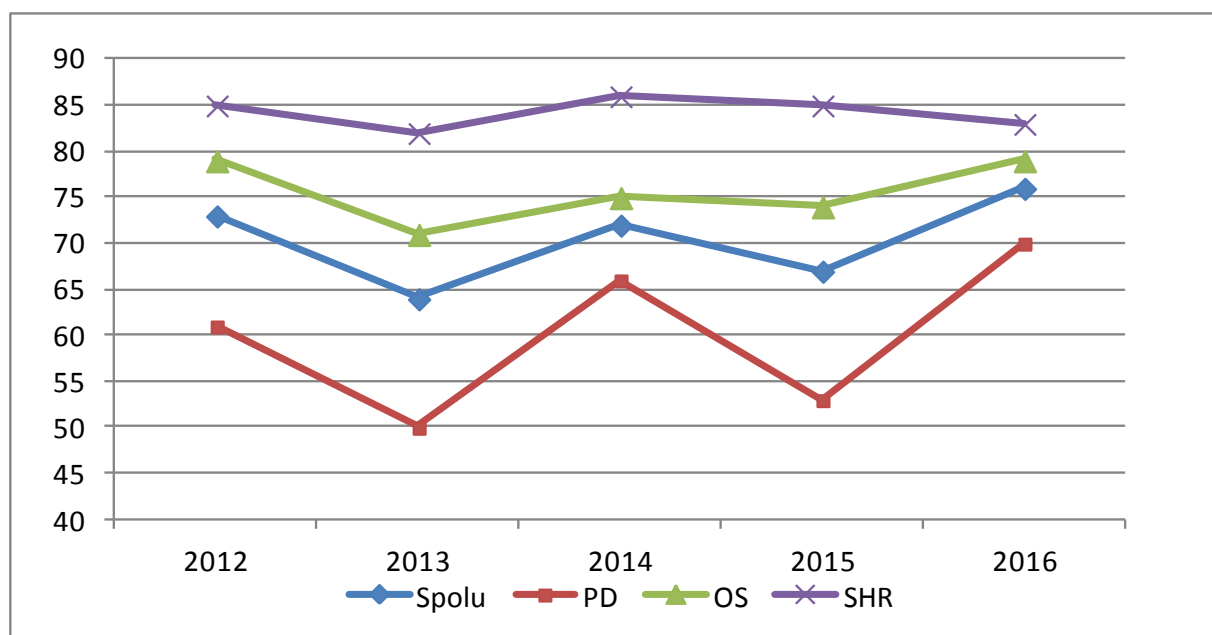
Vypracoval NPPC- VÚEPP

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2016 sa zmiernili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Na základe databázy údajov z Informačných listov MPRV SR⁶⁾ ziskových bolo 76 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 9 p.b. viac ako v roku 2015. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (79 %) ako poľnohospodárske družstvá (70 %). V prepočte na ha p.p. výsledok hospodárenia predstavoval 53 €, čo bolo takmer 2,4 násobne viac ako pred rokom. Poľnohospodárske družstvá sa dostali zo straty v roku 2015 (-57,5 €·ha⁻¹ p.p.) do zisku (23,0 €·ha⁻¹ p.p.) v roku 2016. Obchodné spoločnosti znížili výsledok hospodárenia (zisk) o 14,2 %.

⁶⁾ Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MPRV SR na NPPC-VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 589 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 76,5 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

Graf 9 Podiel ziskových podnikov podľa organizačno-právnych foriem v %

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby

v € · ha⁻¹ p. p., v %

Tabuľka 9

Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2015	2016	Index	2015	2016	Index	2015	2016	Index
Pridaná hodnota	238,8	288,5	120,8	220,7	276,4	125,2	251,5	296,5	117,9
Podpory spolu	305	305	100,0	317	317	100,0	291	292	100,3
- neinvestičné podpory	282	295	104,6	296	310	104,7	268	279	104,1
Výroba	1138	1152	101,2	997	1073	107,6	1259	1332	105,8
Nákladovosť výnosov	98,8	97,2	98,4	104,0	98,5	94,7	95,6	96,4	100,8
Zadlženosť majetku v %	47,2	47,2	-	35,8	37,8	-	55,0	53,6	-
Podiel ziskových podnikov v %	67	76	-	53	70	-	74	79	-

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Efektívnosť hospodárenia sa medziročne zlepšila, ale bola diferencovaná podľa organizačných foriem hospodárenia. Obchodné spoločnosti hospodárili efektívnejšie a dosiahli mierne nižšiu nákladovosť výnosov (96,4 %) ako poľnohospodárske družstvá (98,5 %) a na rozdiel od predchádzajúcich rokov dosiahli aj vyššiu úroveň pridanej hodnoty,

ale podiel pridanej hodnoty na výrobe bol vyšší v poľnohospodárskych družstvách (25,8 %) ako v obchodných spoločnostiach (22,3 %). Pretrvávajúce diferencie v efektívnosti hospodárenia v rozdielnych právnych formách sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov. Vyššiu nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách ovplyvnila vyššia zamestnanosť v prepočte na 100 ha p.p. (2,4 osôb) ako v obchodných spoločnostiach (2,0 osôb), čo sa odrazilo vo vyšších pracovných nákladoch ako aj vyššom podiele mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (17,5 %) ako v obchodných spoločnostiach (9,6 %). Poľnohospodárske družstvá sa v ostatných rokoch vnútorne premieňajú na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov, obdobne ako vo väčšine obchodných spoločností a redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby a zamestnanosť.

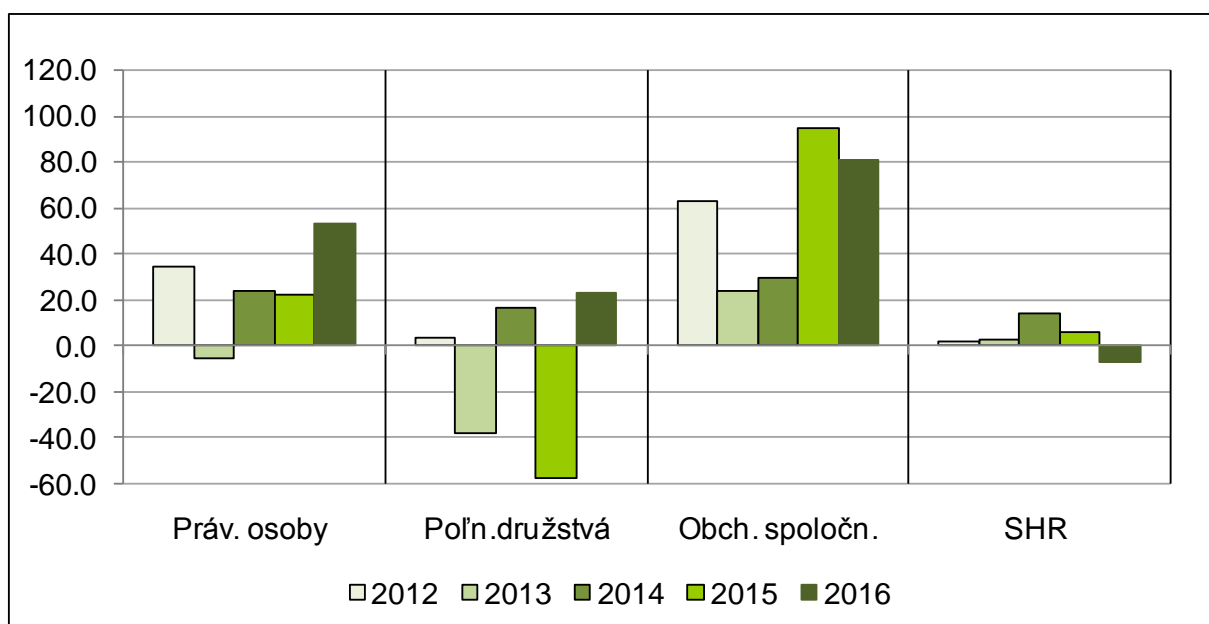
Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach, môže byť odrazom nielen úspor z rozsahu výroby s nižším podielom najmä živočíšnej výroby, úspor pracovných nákladov, ale aj 10,4-krát vyšších tržieb z predaja tovaru, ako v poľnohospodárskych družstvách.

Vyššia úroveň výroby na hektár bola v obchodných spoločnostiach o 24,2 % vyššia, ako v poľnohospodárskych družstvách a je odrazom aj vyššej intenzifikácie výroby, vyjadrenej výrobnou spotrebou na tvorbe pridanej hodnoty, ktorá v obchodných spoločnostiach dosahovala 3,7 €, kým v poľnohospodárskych družstvách 2,9 €. Vyššie intenzifikačné vklady v obchodných spoločnostiach boli podmienené aj dominantnejšou rastlinnou výrobou.

Aj v zadlžení majetku boli diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Úroveň zadlženosti majetku bola vyššia v obchodných spoločnostiach (53,6 %), ako v poľnohospodárskych družstvách (37,8 %), čo je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow, a tým splácania najmä dlhodobých úverov.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami sú spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby obchodných spoločností.

Graf 10 Výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby, v € na ha p.p.

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Poznámka: U SHR je zohľadnený osobný dôchodok roľníka vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výsledky hospodárenia podľa krajov

Podľa krajov boli ekonomické výsledky v roku 2016, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, značne diferencované. V prepočte na hektár p.p. kladný výsledok hospodárenia - zisk dosiahli takmer všetky kraje, okrem Žilinského, ktorého strata v priemere predstavovala - 10 € na ha p.p., ale medziročne sa znížila o 94 %. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia mal Bratislavský kraj (109 €·ha⁻¹), druhý bol Nitriansky (86 €·ha⁻¹) a následne Trnavský kraj (63 €·ha⁻¹), čiže kraje produkčných oblastí. Medziročne sa výsledok hospodárenia zlepšil vo všetkých krajoch, okrem Košického, kde sa zhoršil o 83,4 %.

Najvyššie medziročné zlepšenie výsledku hospodárenia bolo v Trenčianskom kraji, ktorý sa dostal z výraznej, viacročne vykazujúcej straty do zisku. Podrobnejšie informácie o výsledku hospodárenia, výrobe a neinvestičných podporách podľa okresov znázorňujú jednotlivé mapy.

Ekonomické ukazovatele za poľnohospodársku výrobu
v € . ha⁻¹ p. p.

Tabuľka 10

Kraj	Výsledok hospodárenia		Výroba		Neinvestičné podpory		Produktivita práce z výroby v € na pracovníka	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Bratislavský	106	109	1 780	2 167	274	278	63 000	69 001
Trnavský	-17	63	1 719	1 772	273	281	61 620	65 522
Trenčiansky	-145	33	1 142	1 244	309	321	37 358	41 104
Nitriansky	40	86	1 423	1 498	250	251	60 212	62 751
Žilinský	-157	-10	809	888	339	359	30 879	33 021
Banskobystrický	38	51	827	900	292	316	41 449	47 266
Prešovský	-33	3	655	621	310	322	29 296	28 420
Košický	247	41	816	873	260	285	44 085	44 829
SR spolu	23	53	1 138	1 211	282	295	47 763	50 604

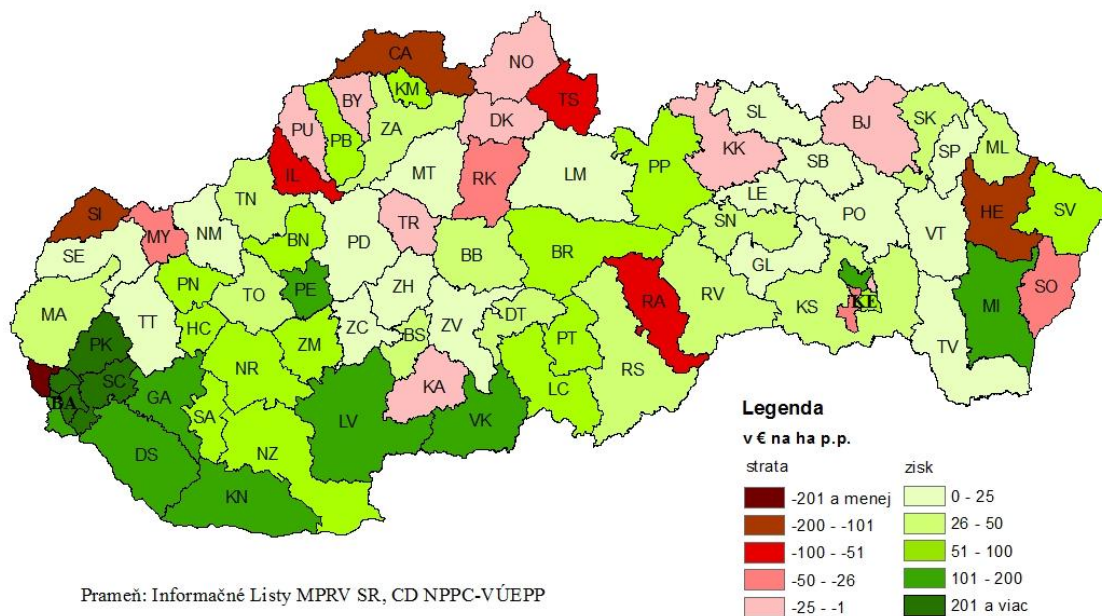
Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC -VÚEPP

Poznámka: Výmera poľn. pôdy podľa LPIS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za právnické osoby za rok 2016
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

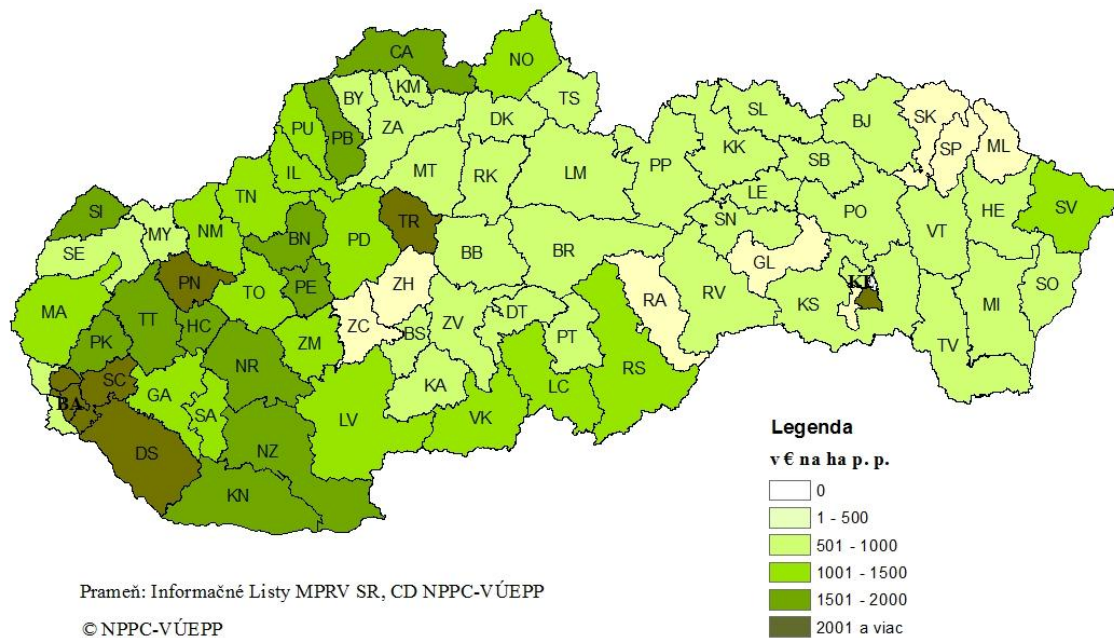

Výroba na hektár poľnohospodárskej pôdy bola v jednotlivých krajoch rozdielna. Jej úroveň bola v krajoch západného Slovenska 1,5 – 2 násobne vyššia ako v krajoch stredného a východného Slovenska. Okrem Prešovského kraja sa medziročne zvýšila výroba vo všetkých krajoch, najvýraznejšie v Bratislavskom (21,7 %), viac v krajoch západného Slovenska. Z hľadiska výroby boli rozhodujúce produkčné oblasti (Bratislavský, Trnavský a Nitriansky kraj), ktoré dosiahli aj najvyššiu produktivitu práce z výroby. Pokles produktivity práce bol v Prešovskom kraji v dôsledku zníženia výroby. V ostatných krajoch k zvýšeniu produktivity práce prispeli okrem nárastu výroby aj racionalizačné opatrenia v oblasti pracovných síl a nákup vysokovýkonných strojov a zariadení.

Mapa 2

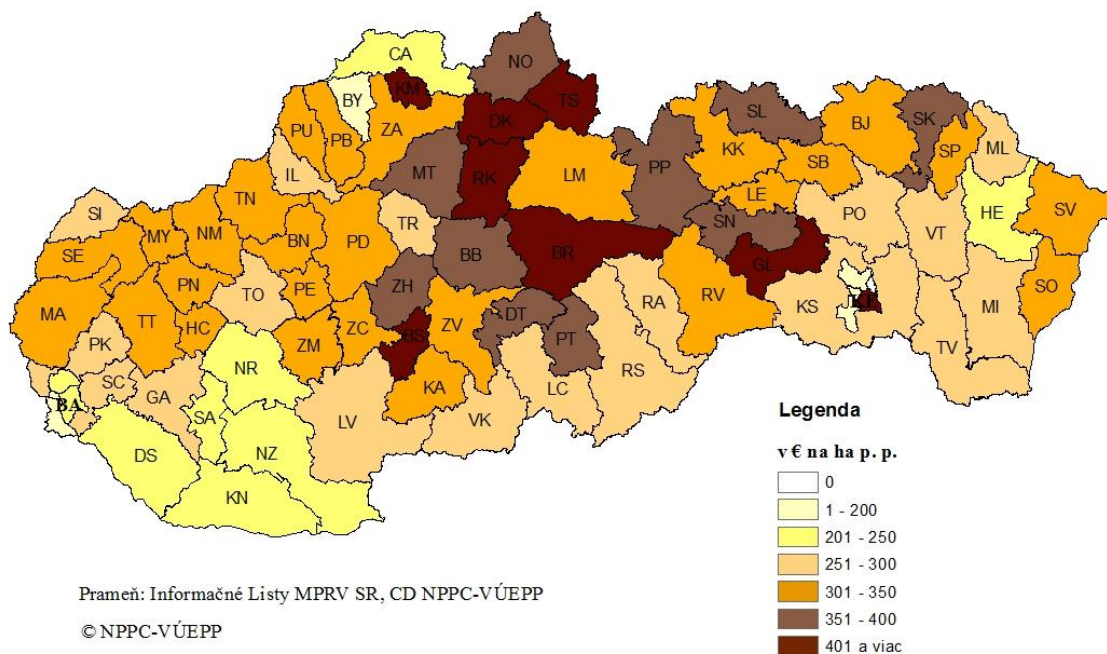
**Výroba poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2016
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**

Neinvestičné podpory prepočítané na hektár p.p. boli úrovňou vyššie v krajoch resp., okresoch s horšími prírodnými podmienkami, najviac v severných okresoch spadajúcich do Trenčianskeho, Žilinského a Prešovského kraja.

**Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2016
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**

Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

V roku 2016 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 1049 Samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali 9,9 % poľnohospodárskej pôdy podľa evidencie LPIS. Počet sledovaných SHR sa medziročne znížil (8,0 %). Výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne v závislosti od veľkosti obhospodarovanej plochy, ale väčšina podnikov bola v porovnaní s priemerom Slovenska zisková.

Podľa metodiky, nezohľadňujúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, dosiahlo až 83,0 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (príjmy - výdavky), v priemere $53,9 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$, ktorý sa medziročne znížil takmer o 14,8 %. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka vo výdavkoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli stratu ($-7,1 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$).

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (96,1 %) v roku 2016 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p.p. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, bez osobného dôchodku ako aj vrátane osobného dôchodku roľníka, dosiahli SHR hospodáriaci na výmere od 100 do 500 ha p.p., kde bol aj najvyšší podiel ziskových podnikov (90,5 %). Kladný výsledok hospodárenia (príjmy mínus výdavky) bol dosiahnutý v priemere u všetkých intervalov výmery hospodárenia. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a v podnikoch hospodáriacich na malých výmerách do 100 ha p.p. boli SHR v priemere stratoví, najviac

podniky do 50 ha. S veľkosťou obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa zvyšovala aj úroveň výsledku hospodárenia. Úroveň výsledku hospodárenia v skupine podnikov SHR s vyššími výmerami výrazne ovplyvnili podpory, ktoré sa prejavili ako výhoda z rozsahu.

Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť výroby, ktorá sa medziročne len mierne zvýšila a tempo rastu príjmov (5,3 %) bolo nižšie ako výdavkov (6,4 %). Rozhodujúci vplyv mali aj podpory, bez ktorých by väčšina SHR bola stratová, podobne ako pri právnických osobách.

Výsledok hospodárenia SHR v porovnaní s právnickými osobami ovplyvnili:

- nižšia nákladová náročnosť najmä v oblasti výdavkov na prácu, vplyvom nižších mzdových nákladov a tým aj odvodov do fondov (využívanie podnikov služieb a účtovne nezahrnutého osobného dôchodku do výdavkov),
- nižšie náklady na odpisy a udržiavanie HIM (nižšia majetková vybavenosť HIM oproti právnickým osobám).

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľnohosp. pôdy

v € na ha p.p.

Tabuľka 11

Interval poľn. pôdy	Počet podnikov		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky)			Výsledok hospodárenia s osobným dôchodkom			Nákladovosť príjmov	
	2015	2016	2015	2016	Index	2015	2016	Index	2015	2016
0,1 - 50	351	340	78,5	67,5	86,0	-223,6	-263,6	117,9	97,1	97,6
51 - 100	325	267	66,1	59,7	90,3	-42,4	-56,4	133,0	93,3	93,9
101 - 500	420	401	46,5	49,5	106,5	8,8	8,4	95,5	95,7	95,9
nad 501	44	41	98,0	57,6	58,8	88,5	47,7	53,9	92,8	95,6
Spolu	1140	1049	63,3	53,9	85,2	6,1	-7,1	-53,8	94,9	95,9

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Medziročne vzrástli príjmy o 5,3 %, a to pri všetkých príjmových položkách, najviac príjmy za tovar (12,6 %), ktoré z hľadiska objemu (až na podniky s nižšími výmerami) neboli rozhodujúce. V štruktúre príjmov dominovali príjmy z predaja výrobkov a služieb (55,1 %), nasledovali ostatné príjmy - podpory (25,5 %) a tržby za predaj tovaru (19,4 %). V priemere dosiahli SHR na ha p.p. 1 300,3 € príjmov a 1 246,4 € výdavkov. Zvýšenie výdavkov (6,4 %) bolo spôsobené zvýšením všetkých výdavkových položiek, najviac výdavkov na mzdy (7,7 %) a poistné do fondov (8,9 %).

K stabilizácii príjmov SHR prispela aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike, ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe.

Medziročne vzrástli tržby z rastlinnej výroby (5,8 %), ale klesli tržby zo živočíšnej výroby (5,1 %). Vzrástli tržby zo živočíšnej výroby predovšetkým u podnikov v systéme ekologického poľnohospodárstva (21,9 %). SHR svoju výrobnú činnosť zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty. Objem tržieb z rastlinnej výroby bol o 75,7 % vyšší ako z tržieb zo živočíšnej výroby.

Celkové výdavky boli o 4,1 % nižšie ako príjmy. V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvorili najmä zásoby (45,8 %), ostatné výdavky (24, %) a výdavky na služby (20,7 %). Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadá na mzdy (4,9 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,6 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy dosahovali len 3,0 %, čo je odlišná situácia ako u právnických osôb, ktoré majú v prenájme rozhodujúci podiel (84,6 %) poľnohospodárskej pôdy. Z toho možno dedukovať, že rozhodujúca časť SHR hospodári na vlastnej pôde.

SHR zveľaďovali celkový majetok, ktorého hodnota sa medziročne zvýšila (17,6 %) takmer u všetkých veľkostných skupín podnikov SHR (okrem skupiny nad 500 ha) najviac v podnikoch s výmerou do 50 ha (17,6 %). Nárast majetku nastal pod vplyvom zvýšenia najmä dlhodobého hmotného (5,4 %), ktorý bol aj v štruktúre majetku dominantnou zložkou.

Majetok a záväzky SHR podľa intervalov poľnohospodárskej pôdy v € na ha p.p.

Tabuľka 12

Interval p. pôdy	Majetok celkom			Záväzky celkom			z toho: úvery		
	2015	2016	Index	2015	2016	Index	2015	2016	Index
0,1 - 50	3164	3721	117,6	522	683	130,8	204	218	106,9
51 - 100	1137	1222	107,5	259	277	106,9	88	118	134,1
101 - 500	1621	1723	106,3	459	478	104,1	253	263	104,0
nad 501	1992	1926	96,7	662	679	102,6	281	244	86,8
Spolu	1724	1824	105,8	480	512	106,7	232	237	102,2

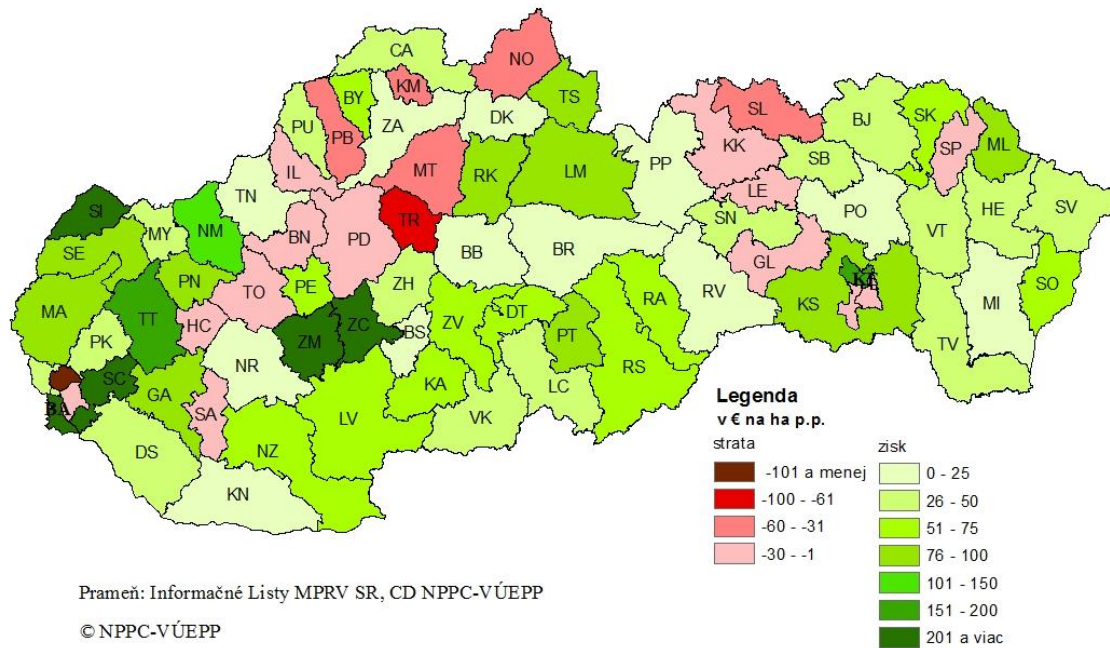
Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

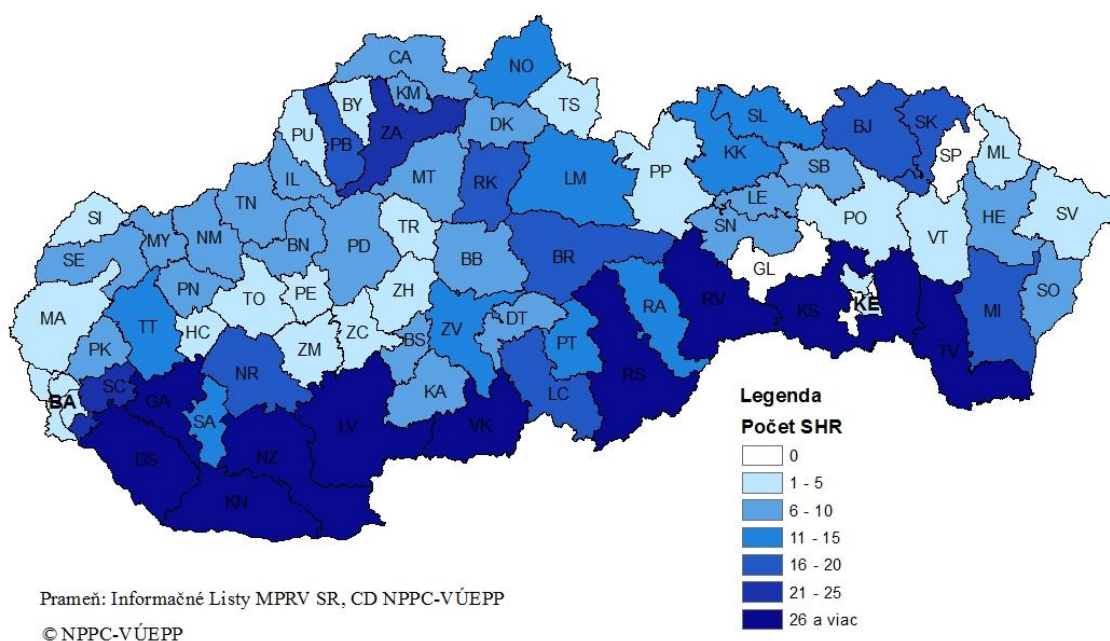
SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov o čom svedčí aj zvýšenie záväzkov (9,6 %) najmä úverov (2,0 %). Zásoby vzrástli (8,7 %) pod vplyvom nárastu všetkých ich zložiek najviac tovaru (22,2 %), pohľadávok (16,8 %), materiálu (11,6 %) a menej nedokončenej výroby (6,1 %). SHR sa nachádzali, tak ako v predchádzajúcich rokoch, v druhotnej platobnej neschopnosti s vyšším objemom pohľadávok ako záväzkov. Objem peňazí na účtoch v bankách medziročne vzrástol (4,5 %) najviac v podnikoch s výmerami do 500 ha poľnohospodárskej pôdy.

Podrobnejšie informácie o výsledku hospodárenia, početnosti podnikov a výrobe SHR podľa okresov znázorňujú jednotlivé mapy.

**Výsledok hospodárenia SHR za rok 2016
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**

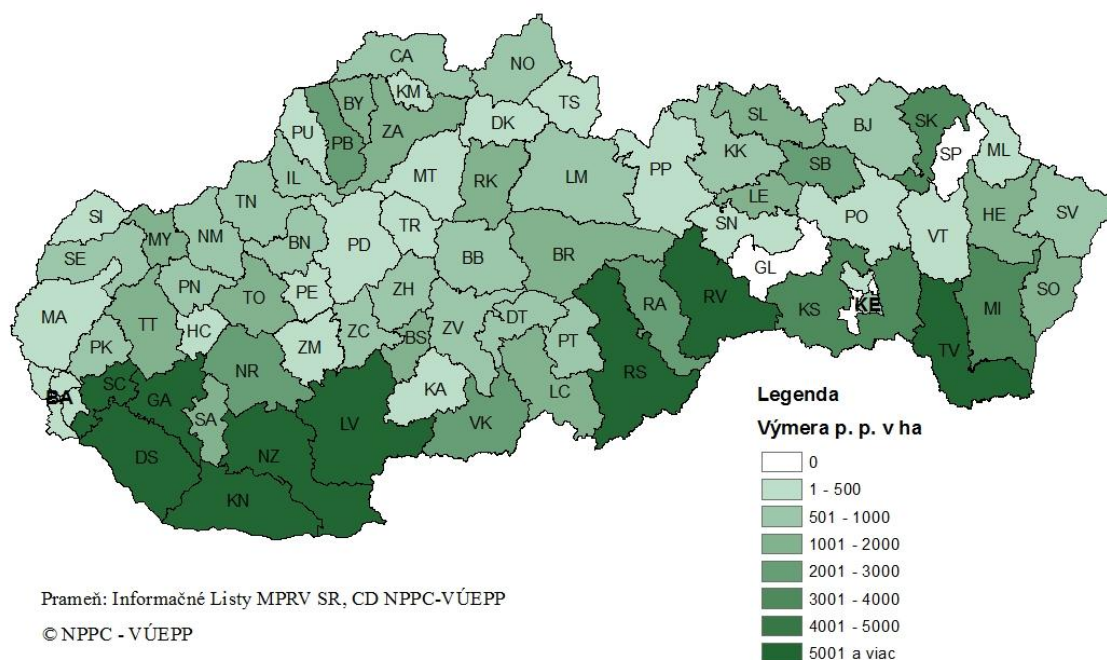

Počet podnikov SHR v roku 2016

Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovaná SHR v roku 2016 v ha

Podrobnejší prehľad o vývoji vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárskej výroby je uvedený v tabuľkách 8 – 12 v prílohe 10.

2.3 Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle

Podľa **predbežných údajov** Štatistického úradu SR dosiahol v roku 2016 potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 172,3 mil. €.

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov
 v mil. €, index v %

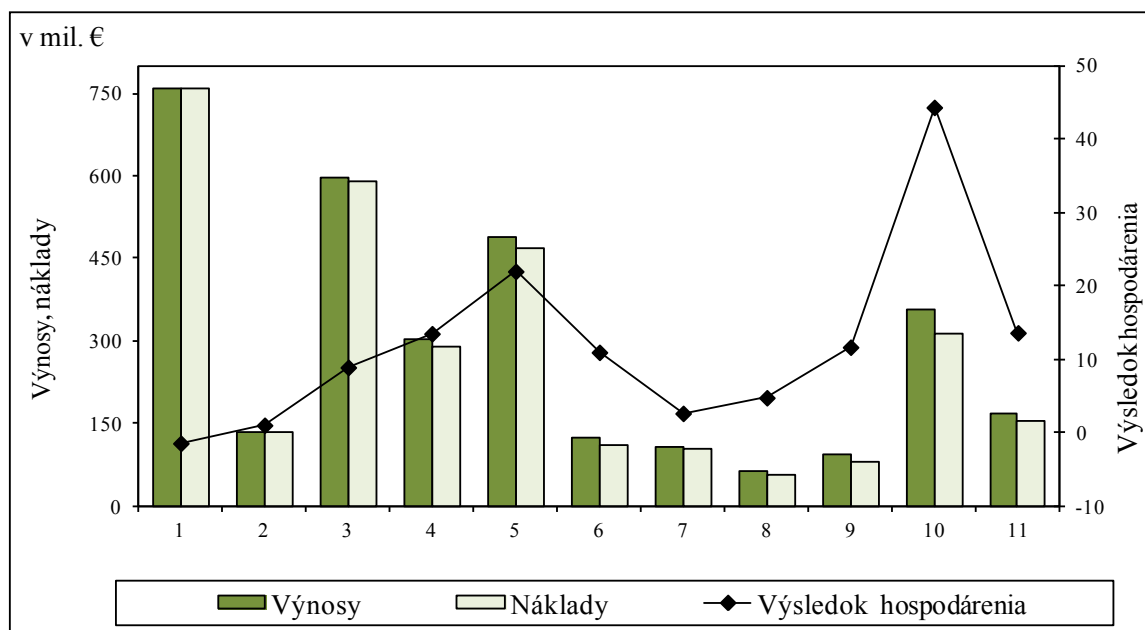
Tabuľka 13

Ukazovateľ	Ø 2011-2014	2015	2015 p	2016 p	Index 2016p/15p	Index 2015/Ø 2011-2014
Výnosy	4 422,4	4 253,2	4 255,1	4 257,2	100,0	96,2
Náklady	4 324,3	4 148,8	4 102,9	4 084,9	99,6	95,9
Výsledok hospodárenia	98,2	104,5	152,3	172,3	113,1	106,4

Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov
 p = z výkazníctva ŠÚ SR s predbežnými výsledkami
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Z toho rozhodujúci podiel na produkcii potravinárskych výrobkov z hľadiska výroby výrobkov mali podniky s 20 a viac zamestnancami (278 podnikov⁷) s vykazaným kladným výsledkom hospodárenia na úrovni 178,1 mil. €, ktorý sa medziročne zvýšil o 23,5 mil. €. Z celkového počtu podnikov ziskové podniky predstavovali 68,3 %, ich podiel na celkovom počte podnikov zostal stabilný (zanedbateľné zvýšenie o 0,01 p. b.). Ziskové podniky vytvorili zisk v objeme 238 mil. € a stratové podniky dosiahli stratu - 60 mil. €.

Graf 11 Výnosy, náklady, výsledok hospodárenia za výrobu potravín a nápojov SR podľa odborov v roku 2016

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 3 Výroba mliečnych výrobkov
- 4 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výr.
- 5 Výroba pečiva a múčnych výrobkov
- 6 Výroba kakaa, čokolády a cukrovíniiek

- 7 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 8 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 9 Výroba vína
- 10 Výroba piva a sladu
- 11 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd

Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Z hodnotených odborov odvetvia výroby potravín a nápojov výsledok hospodárenia najvýraznejšie medziročne vzrástol v odbore výroby piva (18,9 mil. €), tiež vo výrobe mliečnych výrobkov (5,4 mil. €), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (4,9 mil. €), vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (1,6 mil. €), výroba kakaa, čokolády a cukrovíniiek (1,5 mil. €) a v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (1,1 mil. €).

⁷ Výkaz Prod 3-04 - podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov

Výsledok hospodárenia klesol najvýraznejšie v odbore spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (14,7 mil. €), ale jeho pokles zaznamenali aj vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (5,1 mil. €), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (2,3 mil. €), vo výrobe vína (1,8 mil. €) a výrobe liehu (0,1 mil. €).

Najvyšší kladný výsledok hospodárenia⁸ dosiahol odbor výroby piva a sladu (44 mil. €), významnejšiu úroveň tiež odbor výroby pečiva a múčnych výrobkov (22 mil. €), výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (14 mil. €), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (13 mil. €), výroba vína (12 mil. €) a výroba kakaa, čokolády a cukroví (11 mil. €).

Záporný výsledok hospodárenia (stratu) dosiahol odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (-1,5 mil. €) a jeho kladný objem, ale nižší ako 5 mil. €, dosiahli odbory spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (1,0 mil. €), výroby a prípravy krmív pre zvieratá (2,6 mil. €) a odbor destilovania, úpravy a miešania alkoholu (4,8 mil. €).

V odvetví sa v priemere na 100 € výnosov vynaložilo 95,5 € nákladov, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom znamenalo pokles nákladovosti výnosov o 0,6 €.

Nákladovosť výnosov najviac klesla vo výrobe piva a sladu (4,6 €), vo výrobe nealkoholických nápojov (3,1 €) a vo výrobe kakaa, čokolády a cukroví (2,5 €).

Zvýšenie nákladovosti výnosov sa prejavilo v odbore spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (2,0 €), v odbore spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (1,4 €), v odbore výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (1,2 €), vo výrobe vína (0,9 €) a v destilovaní, úprave a miešaní alkoholu (0,6 €).

Najnižšia úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšia ako priemer odvetvia potravinárstva bola vo výrobe vína (87,4 €), vo výrobe piva a sladu (87,5 €), v odbore výroby kakaa, čokolády a cukroví (91,1 €), vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (91,8 €), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (92,3 €) a vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (95,5 €).

Najvyššiu úroveň nákladovosti výnosov zaznamenal odbor konzervovania mäsa a mäsových produktov (100,2 €) a odbor spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (99,3 €).

V rámci štruktúry celkových nákladov odvetvia potravinárstva tvorili výrobná spotreba 65,6 %; náklady na predaný tovar 16,7 %; a odpisy 4,4 %.

Výroba výrobkov⁹ sa v roku 2016 medziročne zvýšila o 2,3 % a dosiahla 3 935 mil. €. K jej zvýšeniu prispel najmä odbor výroby pečiva a múčnych výrobkov (20,0 %), odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (14,7 %) a výroba piva a sladu (7,5 %).

Výroba výrobkov sa najviac znížila vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (31,5 %), v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (17,3 %) a v odbore spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (12,1 %).

---

⁸ pred zdanením (predbežný údaj ŠÚ SR)

⁹ v hodnotovom vyjadrení

Tržby vo výrobe potravín a nápojov SR, v mil. €

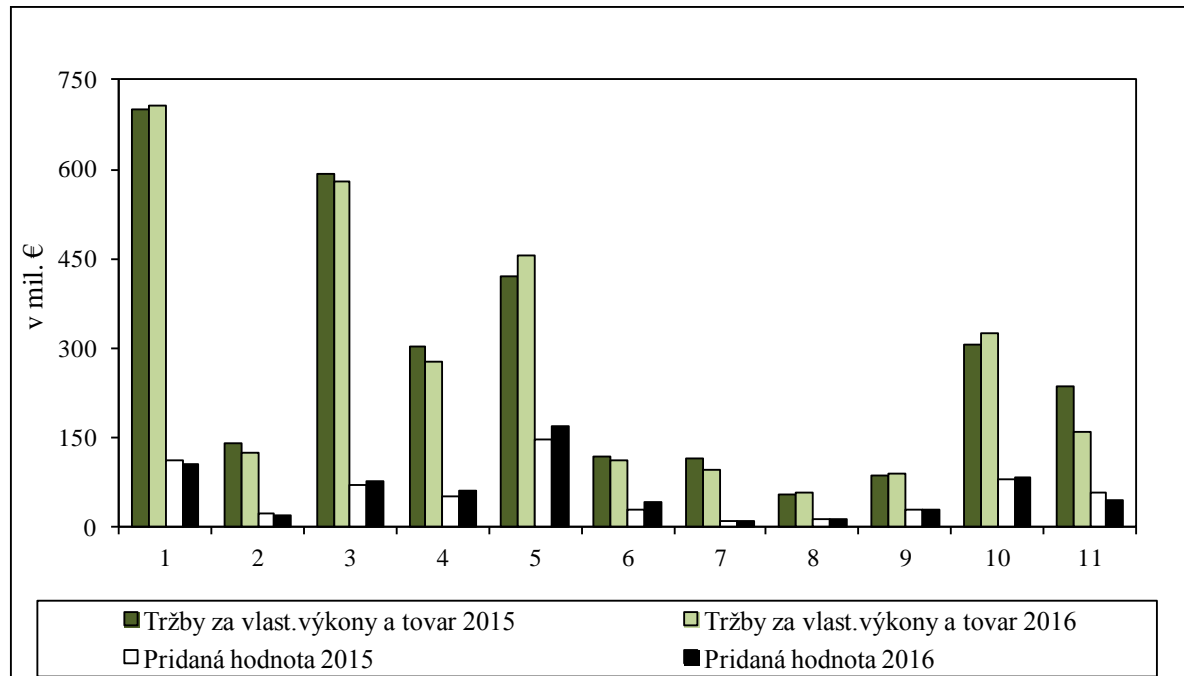
Tabuľka 14

Ukazovateľ	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/15	Index 2016/Ø (2011-15)	Podiel na výnosoch v %		
						2015	2016	Rozdiel 2016 - 15
Tržby za vlastné výkony a tovar ¹⁾	3 814	3 790	3 727	98,3	97,7	93,88	93,66	-0,22
- Tržby za vlast. výrobky a služby	2 947	2 957	3 060	103,5	103,8	73,24	76,92	3,68
- Tržby za predaj tovaru	866	833	810	97,2	93,5	20,64	20,34	-0,29

Prameň: Prod 3-04-ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP
¹⁾ v bežných odbytových cenách výrobcov potravinárskeho priemyslu SR
 Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Pridaná hodnota sa medziročne v odvetví zvýšila o 6,3 % na 771 mil. € a na výrobe výrobkov dosiahla 20 %. Najvýraznejšie sa pridaná hodnota zvýšila v odbore výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (33,6 %), vo výrobe mlynských výrobkov škrobu a škrobových výrobkov (16,8 %), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (16,7 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (8,7 %) a vo výrobe piva a sladu (7,0 %).

Graf 12 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar a pridanej hodnoty v rokoch 2015 a 2016 vo výrobe potravín a nápojov SR podľa odborov

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 3 Výroba mliečnych výrobkov
- 4 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových vyr.
- 5 Výroba pečiva a múčnych výrobkov
- 6 Výroba kakaa, čokolády a cukrovínok

- 7 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 8 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 9 Výroba vína
- 10 Výroba piva a sladu
- 11 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd

Pridaná hodnota klesla najvýraznejšie vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (17,7 %), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (16,4 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (11,8 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (6,3 %) a vo výrobe vína (1,4 %).

Celkový majetok odvetvia medziročne klesol o 2,1 % na 2 799 mil. €.

Podrobnejšie údaje o ekonomike potravinárskeho priemyslu sú v tabuľkách 13 - 15 v prílohe 10.

3. Výroba a agropotravinársky trh

3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia

Podľa predbežných údajov za rok 2016 hrubá poľnohospodárska produkcia vyjadrená v bežných cenách v medziročnom porovnaní stagnovala pri náraste hodnoty hrubej rastlinnej produkcie o 4,5 % a poklese hrubej živočíšnej produkcie o 6,7 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie vzrástol podiel rastlinnej produkcie o 2,7 p.b. na 62,4 % pri súčasnom poklese živočíšnej produkcie, ktorej podiel dosiahol 37,6 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia, ocenená v stálych cenách roku 2010 vzrástla o 4,4 % pri vzostupe hrubej rastlinnej produkcie o 7,6 % a súčasnom poklese hrubej živočíšnej produkcie o 0,8 %. Štruktúra poľnohospodárskej produkcie v stálych cenách sa zmenila v prospech podielu rastlinnej produkcie o 1,9 p.b. na 63,7 %, podiel živočíšnej produkcie tvoril 36,3 %.

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. €

Tabuľka 15

Hrubá poľnohospodárska produkcia	Priemer 2012-2015	2015	2016**	Index 2016/ 15	Index 2016/ Ø 2012-15	Štruktúra v %	
						2015	2016
Hrubá poľnohospodárska produkcia v bežných cenách	2134,9	1944,5	1945,0	100,0	91,1	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1236,7	1160,8	1213,6	104,5	98,1	59,7	62,4
živočíšna	898,2	783,7	731,4	93,3	81,4	40,3	37,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia v stálych cenách roku 2010	1 880,9	1 798,7	1 877,7	104,4	99,8	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1 098,8	1 111,9	1 196,7	107,6	108,9	61,8	63,7
živočíšna	782,1	686,8	681,0	99,2	87,1	38,2	36,3

Prameň: ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty NPPC - VÚEPP

** pozn.: 2. odhad 2016

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o komoditnej štruktúre poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách v rokoch 2015 a 2016 je uvedený v tabuľke 16 v prílohe 10.

3.1.1. Rastlinná výroba

V roku 2016 výmera osiatej plochy poľnohospodárskymi plodinami medziročne klesla o 0,2 % (2,9 tis. ha) na 1 347,3 tis. ha, a tým klesol aj podiel na využívanej poľnohospodárskej pôde v SR o 0,1 p. b. na 70,2 %.

Výmera **obilnín** klesla medziročne o 0,3 % na 757,8 tis. ha, pričom osev hustosiatych obilnín sa zvýšil o 1,8 % na 570,5 tis. ha. Výmera pšenice sa medziročne zvýšila o 10,1 % na 417,7 tis. ha, z toho výmera ozimnej pšenice o 10,6 % a výmera pšenice jarnej o 1,7 %. Výrazne sa zvýšila výmera pšenice tvrdej o 89,5 % na 40,9 tis. ha a výmera pšenice mäkkej o 5,3 % na 376,8 tis. ha. Výmera raže sa medziročne zvýšila o 5,9 % na 12,8 tis. ha a výmera triticales o 9,6 % na 9,8 tis. ha. Výmera ovsa klesla o 14,7 % na 14,8 tis. ha. Zvýšila sa aj výmera ostatných obilnín (bez triticales) o 26,7 % na 2,9 tis. ha, z toho ciroku o 20,5 % a pohánky viac ako trojnásobne. Klesli najmä pestovateľské plochy jačmeňa o 18,0 % na 115,5 tis. ha, z toho sladovníckeho jačmeňa o 11,6 % na 51,3 tis. ha. Výmera ovsa klesla o 14,7 % na 14,8 tis. ha a výmera triticales o 9,6 % na 9,8 tis. ha. Pokračoval aj pokles výmery kukurice na zrno a to o 6,5 % na 184,4 tis. ha (k 20. 5. 2016).

Pestovateľská výmera **olejnín** sa medziročne zvýšila o 2,7 % na 254,0 tis. ha, z toho výmera slnečnice sa zvýšila o 10,8 % na 83,9 tis. ha a repky o 3,6 % na 124,8 tis. ha. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšila aj výmera horčice o 20,3 % na 3,1 tis. ha. Opätovne, sa medziročne zvýšila plocha maku o 40,3 % (1,1 tis. ha) na 3,7 tis. ha, čo ovplyvnil aj priaznivý vývoj producentských cien. V roku 2016 došlo k výraznejšiemu úbytku pestovateľských plôch sóje, a to medziročne o 19,6 % na 35,2 tis. ha, najmä z dôvodu klesajúcej priemernej ceny za sóju od roku 2013. Výmera ľanu olejného sa zvýšila o 32,3 % na 1,9 tis. ha a výmera ostatných olejnín až o 86,7 % na 1,4 tis. ha.

V roku 2016 sa výmera **strukovín na zrno** medziročne zvýšila o 20,0 % na 12,7 tis. ha. Plochy **jedlých strukovín** sa zvýšili o 4,2 % na 4,0 tis. ha. Výmera hrachu jedlého klesla o 0,8 % na 3,38 tis. ha. **Plochy kŕmnych strukovín** sa zvýšili o 29,1 % na 8,7 tis. ha, z toho hrachu kŕmneho o 32,3 % na 5,9 tis. ha. Najmenšia výmera spomedzi strukovín patrila fazuli a šošovici, ktorých pestovateľské plochy sa zvýšili iba veľmi mierne.

V roku 2016 pestovateľské plochy **zemiakov** medziročne vzrástli o 2,0 % na 8,3 tis. ha, z toho pri ostatných konzumných zemiakov sa plocha medziročne zvýšila o 4,2 % (287,2 ha) na 7,2 tis. ha. Medziročne bolo do množenia prihlásených o 16,0 % plôch zemiakov menej (441,1 ha). Uznaných hektárov bolo 390,0 ha, čo bol pokles o 14,9 %. Záujem domácich producentov o pestovanie zemiakov klesá. Vývoj plôch zemiakov na Slovensku dlhodobo ovplyvňuje rizikovosť ich pestovania, najmä zmeny počasia počas vegetačného obdobia, klesajúca spotreba obyvateľov, ekonomika výroby a konkurencia dovozu nielen surových zemiakov, ale i výrobkov z nich.

Pestovanie **kŕmnych okopanín** zostalo na približne rovnakej úrovni, 0,3 tis. ha, ale výmera **objemových krmovín** medziročne klesla o 13,2 % na 211,0 tis. ha, z toho výmera **jednoročných krmovín** o 1,8 %, kukurice na zeleno a siláž o 2,0 %, jarných strukovinoobilných miešaniek o 7,2 % na 5,2 tis. ha. Výraznejšie klesla výmera **viacročných krmovín** o 20,7 % na 116,7 tis. ha, na čom sa podieľala najmä lucerna a viacročné trávy.

Opačný vývoj bol pri **cukrovej repe**, ktorej výmera sa medziročne mierne zvýšila o 0,7 % na 21,5 tis. ha.

V roku 2016 sa opäť zvýšili pestovateľské plôchy **koreninových a liečivých rastlín** o 11,0 % na 3,1 tis. ha. Z celkovej výmery tvorili liečivé rastliny 90,7 % a ich výmera sa medziročne zvýšila o 6,3 %. K výraznému zvýšeniu došlo pri rasci, ktorá sa vysiala na rekordných 220,1 ha.

Pestovateľské plochy **konzumnej zeleniny** medziročne vzrástli o 24,4 % na 9,6 tis. ha. Výmera jahôd záhradných sa zvýšila o 16,4 % na 187,1 ha, čo ovplyvnil dopyt po tomto ovocí a dlhodobu priaznivý vývoj cien.

Výmera **vinogradov** klesla medziročne o 2,8 % na 10,8 tis. ha, ale plochy rodiacich vinogradov sa zvýšili o 1,7 % na 8,8 tis. ha.

Spomedzi ostatných (okrajových) komodít pestovaných na ornej pôde k výraznejšiemu zvýšeniu pestovateľských plôch došlo pri kvetoch, zatiaľ čo plochy na ktorých sa pestovali okrasné rastliny sa znížili.

Zmeny vo výmerách jednotlivých plodín sa prejavili na štruktúre plodín osiatych na ornej pôde. Podiel výmery hustosiatych obilnín na obilninách spolu sa medziročne zvýšil o 0,8 p. b. na 42,3 %. V porovnaní s rokom 2015 klesol podiel výmery obilnín spolu o 0,1 p. b. na 56,2 %, pričom podiel pšenice sa zvýšil o 2,9 p. b. na 31,0 % a podiel jačmeňa klesol o 1,8 p. b. na 8,6 %. Znížením výmery kukurice na zrno, jej podiel na celkovom oseve klesol o 0,9 p. b. na 13,7 %, ale podiel výmery raže zvýšením osevnej plochy vzrástol o 0,1 p. b. na 1,0 %.

Pri **objemových krmivách** sa pokles výmery negatívne prejavil i na štruktúre osevu, keď podiel výmery

klesol o 2,3 p. b. na 15,7 %. Podiel výmery **olejnín** sa zvýšil o 0,6 p. b. na 18,9 %, pričom sa zvýšil podiel obidvoch hlavných olejnín. Podiel cukrovej repy (1,6 %) a zemiakov (0,6 %) sa nezmenil. Mierne sa zvýšil podiel strukovín na zrno a zeleniny konzumnej.

Štruktúra osevu hlavných plodín na osiatej pôde

v %

Tabuľka 16

Plodina	Skutočnosť		Rozdiel
	2015	2016	2016-2015
Obilniny spolu	56,3	56,2	-0,1
z toho: pšenica	28,1	31,0	2,9
jačmeň	10,4	8,6	-1,8
kukurica na zrno	14,6	13,7	-0,9
raž	0,9	1,0	0,1
Cukrová repa technická	1,6	1,6	0
Zemiaky	0,6	0,6	0
Olejníny spolu	18,3	18,9	0,6
z toho: repka olejná	8,9	9,3	0,4
slnečnica	5,6	6,2	0,6
Strukoviny na zrno	0,8	0,9	0,1
Objemové krmoviny na o.p.	18,0	15,7	-2,3
Zelenina konzumná*	0,6	0,7	0,1

Prameň: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami, ŠÚ SR, * na ornej pôde, bez odhadu za domáce záhradky

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vývoj klimatických podmienok počas vegetácie v roku 2016 priaznivo ovplyvnil intenzitu výroby z 1 ha pri väčšine poľnohospodárskych plodín. Mrazy, ktoré sa vyskytli koncom apríla 2016, síce spôsobili poškodenie porastov poľnohospodárskych plodín, ale nasledujúce priaznivé poveternostné podmienky umožnili pomerne rýchlu regeneráciu vegetácie, čo sa neskôr prejavilo na dobrej úrodnosti.

Úroda zrnín spolu z 1 hektára sa v roku 2016 medziročne zvýšila o 26,1 % na 6,37 t/ha, z toho obilnín o 26,6 % na 6,43 t/ha. Úroda hustosiatych obilnín sa zvýšila o 6,8 % na 5,51 t/ha. Úrodnosť kukurice na zrno sa medziročne zvýšila o 90,7 % na rekordných 9,25 t/ha, z toho úrodnosť škrobárenskej kukurice sa zvýšila o 116 % na 11,23 t/ha. Z obilnín sa zvýšila úroda pšenice o 6,0 % na 5,84 t/ha, z toho potravinárskej o 6,8 % na 6,46 t/ha. Úroda jačmeňa sa zvýšila o 6,3 % na 5,08 t/ha, z toho sladovníckeho o 2,9 % na 5,27 t/ha. Z ostatných obilnín sa zvýšila úroda triticales o 8,0 % na 3,90 t/ha, úroda ovsa klesla o 3,3 % na 2,62 t/ha a úroda raže klesla o 2,5 % na 3,51 t/ha.

Pri olejninách vzrástla úroda z 1 hektára o 33,5 % na 3,07 t/ha, z toho repky olejnej o 28,6 % na 3,46 t/ha, slnečnice na semeno o 27,3 % na 2,94 t/ha, sóje až o 85,3 % na 2,65 t/ha, horčice o 12,5 % na 0,72 t/ha. Z ostatných olejnin, úroda maku medziročne klesla o 11,7 % na 0,94 t/ha.

Zlepšila sa situácia aj so **zemiakmi**, ktorých úrodnosť sa medziročne zvýšila o 19,7 % na 21,46 t/ha, z toho skorých o 25,6 % na 22,21 t/ha.

Úrodnosť **viacročných krmovín**, pestovaných na ornej pôde, sa zvýšila o 16,5 % na 4,74 t/ha, jednoročných o 47,1 % na 32,75 t/ha, pri cukrovej repe o 25,2 % na 70,15 t/ha, papriky koreninovej o 37,9 % na 1,99 t/ha, pri cibuli o 46,9 % na 35,22 t/ha, pri cesnaku o 69,6 % na 4,80 t/ha, pri kapuste spolu o 43,9 % na 36,74 t/ha a pri rasci o 62,8 % na 1,27 t/ha. Z ostatných plodín, pestovaných na ornej pôde, sa v roku 2016 nedarilo liečivým

rastlinám, ktorých hektárová úroda klesla o 23,2 % na 1,09 t/ha. Klesla aj úrodnosť muštového hrozna o 23,8 % na 4,38 t/ha a špargle o 13,3 % na 3,19 t/ha.

Úrodnosť **strukovín na zrno** medziročne klesla o 15,8 % na 2,23 t/ha, z toho jedlých o 17,1% na 2,61 t/ha a kŕmnych o 14,3 % na 2,04 t/ha. Najviac klesla úroda z 1 ha pri šošovici o 43,8 % na 0,63 t/ha a pri hrachu kŕmnom o 19,3 % na 2,34 t/ha. Zvýšila sa iba úrodnosť fazule o 16,0 % na 1,52 t/ha.

V roku 2016 sa zvýšila **produkcia zrnín** na Slovensku o 27,2 % na 4 874,1 tis. ton, z toho produkcia obilnín tvorila 99,5 %. Celkovo sa zvýšila **produkcia obilnín** o 27,4 % na 4 847,8 tis. ton, na čom sa podieľala produkcia kukurice na zrno, ktorá sa medziročne zvýšila na rekordných 1 710,2 tis. ton, t. j. o 84,0 %, a to dôsledkom vysokej intenzity výroby z 1 ha. Produkcia pšenice sa zvýšila o 16,9 % na 2 434,2 tis. ton z toho produkcia potravinárskej o 3,8 % na 819,2 tis. ton. Produkcia ovsa klesla o 17,3 % na 35,6 tis. ton, jačmeňa o 12,6 % na 584,6 tis. ton, triticales o 1,6 % na 37,9 tis. ton, raže o 1,3 % na 41,1 tis. ton. Výrazne klesla produkcia sladovníckeho jačmeňa o 29,5 % na 184,3 tis. ton, na čom sa podieľal pokles pestovateľských plôch ako dôsledok poklesu cien producentov v predchádzajúcich troch rokoch.

Produkcia **olejnín** sa zvýšila o 38,2 % na 777,9 tis. ton, čo znamenalo najväčšiu úrodu olejnín od roku 1970. Rekordná produkcia bola pri repke, ktorá sa zvýšila o 34,3 % na 430,5 tis. ton, pri slnečnici o 41,4 % na 246,5 tis. ton, pri sóji až o 49,0 % na 92,5 tis. ton a pri maku o 23,9 % na 3,4 tis. ton.

Produkcia **strukovín** na zrno klesla o 1,9 % na 26,3 tis. ton, na čom sa podieľal pokles úrodnosti z 1 ha. Hrach siaty sa pozberal z plochy väčšej o 16,3 %, ale jeho produkcia klesla o 4,1 % na 22,4 tis. ton v dôsledku nižšej úrodnosti o 17,6 %.

Zvýšenie pestovateľských plôch **zemiakov** a intenzity výroby z 1 ha sa prejavilo na zvýšení produkcie zemiakov o 22,5 % na 177,1 tis. ton, z toho skorých o 27,0 % na 17,5 tis. ton. Produkcia **cukrovej repy** sa medziročne zvýšila o 25,0 % na 1 506,9 tis. ton, na čom sa podieľalo zvýšenie pestovateľských plôch i úrody z 1 ha.

Produkcia viacročných **krmovín na ornej pôde** sa medziročne zvýšila pri viacročných o 13,7 % na 652 tis. ton. Produkcia **kŕmnych okopanín** sa zvýšila o 24,9 %, z toho kŕmna repa o 24,8 %. Produkcia kukurice a jej zmesi na zeleno a siláž sa zvýšila o 32,4 %.

Produkcia **konzumnej zeleniny** pestovanej na ornej pôde sa medziročne zvýšila o 24,6 % na 115,8 tis. ton. Z jednotlivých druhov sa výrazne zvýšila produkcia kapusty spolu a to až o 71,4 % na 16,8 tis. ton. Zvýšila sa i produkcia cibule o 77,5 % na 29,9 tis. ton a papriky zeleninovej o 4,4 % na 6,0 tis. ton. Klesla produkcia rajčiakov spolu o 3,0 % na 18,9 tis. ton, karfiolu o 34,7 % na 0,4 tis. ton a špargle o 8,8 %. Na celkovej ploche (vrátane domácich záhradiek) 27,4 tis. ha sa v roku 2016 urodilo 338,7 tis. ton zeleniny, čo bolo medziročne o 9,4 % viac.

V roku 2016 sa v registrovaných sadoch, vplyvom jarných mrazov, **urodilo o 24,8 tis. ton ovocia (54,0 %) menej** ako v roku 2015. Výrazne, o 82,6 % klesla produkcia broskýň na 367 t, produkcia jablák klesla o 55,2 % na 22,7 tis. ton, marhúľ o 39,0 % na 155 t a čerešní o 33,0 % na 603 t. Produkcia jahôd v ovocných sadoch klesla na 629 t, čo bolo medziročne

o 33,0 % menej. Na ornej pôde sa jahody pestovali na ploche o 53,1 % menšej ako v roku 2015, ich produkcia klesla o 42,1 % na 804 t.

Teplá zima spôsobila rýchlejší vývoj **viníča**, preto boli škody po aprílových mrazoch väčšie ako v iných rokoch a celkovo sa medziročne urodilo menej **muštvého hrozna** o 24,6 %, t. j. 37,4 tis. ton. Hrozno malo vyššiu cukornatosť, čo spolu s vysokým obsahom kyselín, malo predpoklad pre výrobu kvalitného vína.

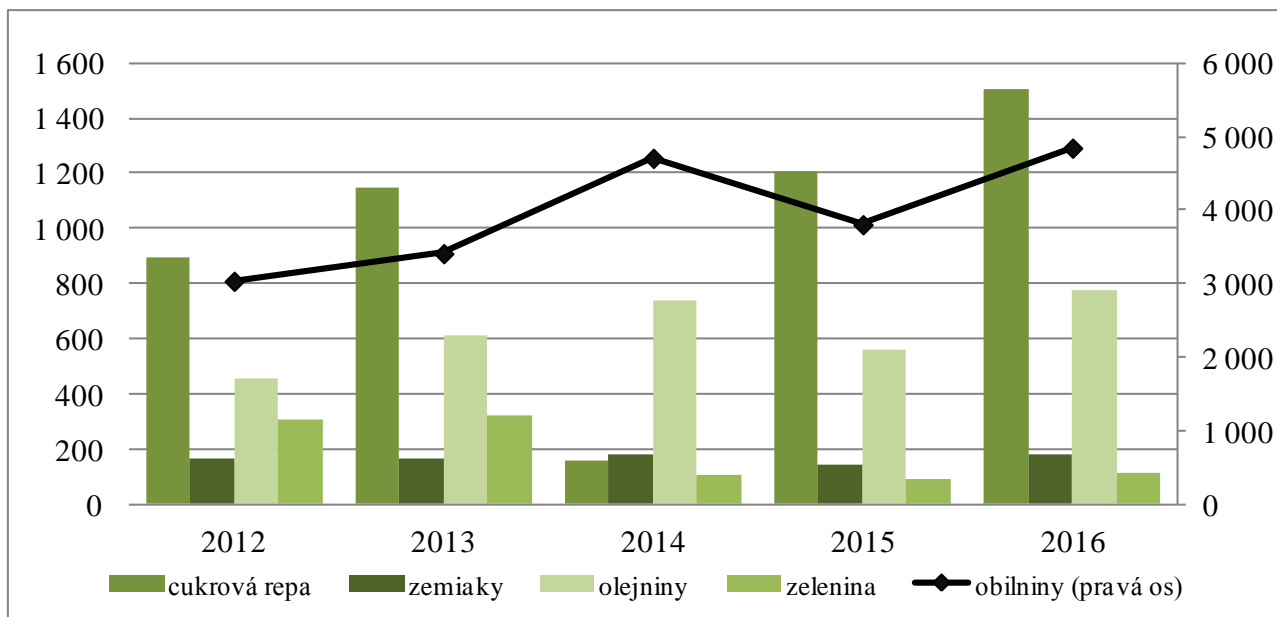
Zberové plochy a hektárové úrody hlavných plodín

Tabuľka 17

Plodina	Zberové plochy v tis. ha		Index	Hektárové úrody v t.ha ⁻¹		Index
	2015	2016	2016/2015	2015	2016	2016/2015
Obilniny spolu	749,2	753,8	100,6	5,08	6,43	126,6
z toho: pšenica	377,9	416,6	110,2	5,51	5,84	106,0
jačmeň	140,0	115,0	82,1	4,78	5,08	106,3
kukurica	191,4	184,8	96,6	4,85	9,25	190,7
Cukrová repa tech.	21,5	21,5	100,0	56,01	70,15	125,2
Zemiaky	8,1	8,3	102,5	17,93	21,46	119,7
Olejniny spolu	244,3	253,2	103,6	2,3	3,07	133,5
z toho: repka olejná	119,3	124,5	104,4	2,69	3,46	128,6
slnečnica	75,4	83,8	111,1	2,31	2,94	127,3
sója	43,4	34,9	80,4	1,43	2,65	185,3
Strukoviny na zrno	10,1	11,8	116,8	2,65	2,23	84,2
Kŕmne okopaniny	0,3	0,3	100,0	20,37	23,31	114,4
Ovocie*	4,6	4,4	95,7	12,02	7,90	65,7
z toho: jablká	2,4	2,3	95,8	19,50	9,00	46,2
broskyne	0,4	0,4	100,0	5,20	3,10	59,6
slivky	0,6	0,6	100,0	4,00	0,90	22,5
marhule	0,2	0,2	100,0	1,50	1,50	100,0
Zelenina konz.***	7,9	8,5	107,6	24,90	27,18	109,2
z toho: rajčiaky	0,6	0,7	116,7	34,00	27,95	82,2
kapusta **	0,4	0,5	125,0	25,54	36,74	143,9
cibuľa	0,7	0,8	114,3	23,97	35,22	146,9
mrkva	0,3	0,2	66,7	32,38	29,34	90,6
Muštvé hrozno	8,6	8,5	98,8	5,75	4,38	76,2

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP, *údaje za ovocné sady, ** kapusta = biela a červená spolu, *** zelenina na ornej pôde
 Poznámka: Výpočet indexov je zo zaokrúhlených čísiel
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 13 Vývoj produkcie vybraných plodín (tis. t)

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia hlavných plodín

Tabuľka 18

v tis. t, index v %

Plodina	Skutočnosť		
	2015	2016	Index 2016/2015
Obilniny spolu	3805,7	4847,8	127,4
z toho: pšenica	2082,1	2434,2	116,9
jačmeň	668,6	584,6	87,44
kukurica na zr.	929,2	1710,2	184,1
Cukrová repa tech.	1205,5	1506,9	125,0
Zemiaky	144,6	177,1	122,5
Olejniny spolu	563,0	777,9	138,2
z toho: repka olejná	320,6	430,5	134,3
slničnica	174,3	246,5	141,4
sója	62,1	92,5	149,0
Strukoviny na zrno spolu	26,8	26,3	98,1

kŕmne okopaniny	6,3	7,9	125,4
Ovocie*	53,8	24,8	46,1
z toho: jablká	46,3	20,7	44,7
broskyne	2,1	1,1	52,4
slivky	2,2	0,5	22,7
marhule	0,3	0,2	66,7
Zelenina**	93,0	115,8	124,5
Z toho: rajčiaky	19,5	18,9	96,9
kapusta***	9,8	16,8	171,4
cibuľa	16,9	29,9	176,9
mrkva	10,1	6,4	63,4
Mušťové hrozno	49,7	37,4	75,3

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP, Poznámka: výpočet indexov je zo zaokrúhlených čísel

*údaje za ovocné sady, ** zelenina na ornej pôde (bez samozásobiteľov), *** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V hodnotenom hospodárskom roku možno priebeh počasia, z hľadiska podmienok na založenie úrody a počiatkový vývoj porastov, hodnotiť ako priaznivý. Po teplej jeseni nastúpila teplá zima. Spomedzi zimných mesiacov bol najteplejší február 2016 s rekordnými teplotami vzduchu. Mesačné úhrny atmosferických zrážok dosiahli na viacerých miestach rekordné hodnoty, čo spôsobilo premočenie a zaplavenie poľnohospodárskej pôdy hlavne v oblasti východnej polovice Podunajskej nížiny, Pohronia a juhu stredného a východného Slovenska. Teplé a slnečné počasie so zrážkami prevládalo i na začiatku marca. Apríl sa spočiatku vyznačoval typickým aprílovým premenlivým počasím, ale celkovo bol chudobný na zrážky, najmä v hlavných poľnohospodárskych oblastiach na juhu Slovenska. Na konci mesiaca, hlavne na západe sa výrazne ochladilo. Mráz spôsobil škody nielen na poľnohospodárskych plodinách (ozimných aj letných), ale aj v ovocných sadoch, viniciach a v záhradách predovšetkým na západe Slovenska. Na začiatku mája prevládalo teplejšie počasie a dážď. Nasledujúce priaznivé poveternostné podmienky umožnili pomerne rýchlu regeneráciu vegetácie. Prvý letný mesiac jún sa spočiatku vyznačoval daždivým, ale relatívne teplým počasím, na konci mesiaca prevládalo teplé letné počasie. Aj keď boli letné mesiace teplotne nadnormálne, v porovnaní s minulým rokom sa vyskytli bohaté atmosférické zrážky a časté vpády studených frontov, čo zabránilo vzniku dlhšie trvajúceho sucha. Koncom augusta a na začiatku septembra bolo stabilné slnečné počasie, zrážky sa vyskytli iba lokálne najmä na severe Slovenska. Celkovo boli klimatické podmienky pre vývoj poľnohospodárskych plodín priaznivé, čo sa prejavilo pri väčšine komodít na zvýšení intenzity výroby.

Ponuka a dopyt po rastlinných komoditách

V hospodárskom roku 2016-17 celková ponuka pri väčšine komodít prevýšila objem predchádzajúceho roka. Podstatnú časť celkových zdrojov agropotravinárskych komodít, potrebných pre domáce použitie a vývoz, tvorí dosiahnutá úroda v príslušnom roku. Túto skutočnosť potvrdila dobrá úroveň produkcie v roku 2016, ale k zvýšeniu ponuky prispela i stagnácia domácej spotreby hlavných komodít a zásoby z predchádzajúceho roka.

Bilancia výroby a spotreby **obilnín** je na Slovensku dlhodobo aktívna. Celková ponuka pre rok 2016-17 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 7,8 % a prevýšila dopyt o 40,1 %. Celkovo bolo k dispozícii pre rozdelenie na domácom trhu a pre vývoz 5 974,7 tis. ton obilnín. Odhaduje sa stagnácia, resp. len mierne zvýšenie domácej spotreby v objeme 3 320,9 tis. ton. Miera sebestačnosti obilnín spolu sa v dôsledku vyššej produkcie zvýšila o 30,3 p. b. na 146,0 %. Najviac sebestační sme boli pri pšenici 191,5 %, kukurici na zrno 128,4 %, ostatných obilninách 100,4 %. Pri jačmeni je Slovensko sebestačné na 99,3 %, pri ovse na 92,4 % a najmenej sebestačné je pri raži 85,6 %. Medziročne sa, v dôsledku vysokej úrody, zvýšila sebestačnosť najmä pri kukurici o 58,1 p. b. a pri pšenici o 25,1 p. b. Pokles produkcie jačmeňa sa prejavil na poklese sebestačnosti o 14,9 p. b., raže o 2,8 p. b., ovsa o 13,8 p. b.

Ponuka najviac prevyšovala dopyt pri raži (65,0 %), pri ovse o 54,6 %, pri kukurici na zrno o 51,8 %, pri pšenici o 40,2 %, pri jačmeni o 17,4 % a pri ostatných obilninách o 1,2 %.

Na celkovej ponuke obilnín sa najviac podieľala pšenica 45,9 %, kukurica 36,1 % a jačmeň 14,8 %. Podiel pšenice sa medziročne zvýšil o 2,0 p. b. a kukurice o 1,1 p. b. Klesol podiel jačmeňa o 2,4 p. b. raže o 0,3 p. b., a ostatných obilnín o 0,1 p. b. Medziročne sa zvýšila ponuka pšenice o 12,7 %, kukurice o 11,0 %. Klesla ponuka jačmeňa o 7,3 %, raže o 9,4 %, ovsa o 8,0 %, ostatných obilnín o 8,9 %.

Objem potravinárskej spotreby obilnín sa medziročne zvýšil, ale nižším tempom ako v predchádzajúcom roku (o 1,4 %). Najväčšie zvýšenie potravinárskeho použitia bolo pri ostatných obilninách o 12,7 %, nasledoval ovos o 5,3 %, jačmeň o 2,7 %, raž o 2,5 %. Najmenej sa zvýšila potravinárska spotreba pri pšenici o 0,9 % a pri kukurici o 0,3 %.

V porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom sa mierne zvýšila spotreba obilnín na kŕmenie hospodárskych zvierat o 0,5 %, z toho pšenice o 0,9 % a kukurice o 0,7 %, jačmeňa o 0,2 %. Kŕmna spotreba ovsa klesla o 1,6 % a ostatných obilnín o 5,1 %.

Zvýšil sa podiel ostatnej spotreby obilnín na celkovej domácej spotrebe o 1,5 p. b. na 23,7 %, čo predstavuje 786,0 tis. ton. Jedná sa najmä o spotrebu kukurice a pšenice na energetické účely na čom sa kukurica podieľala 68,7 % a pšenica 24,2 %.

V hospodárskom roku 2016-17 sa očakáva celkový pokles dopytu po obilninách o 9,1 %, a to vzhľadom na vývoj domácej spotreby a odhadovaného poklesu vývozu do zahraničia.

Výrazné zvýšenie produkcie **olejnín** v roku 2016 sa prejavilo na celkových zdrojoch, ktoré sa medziročne zvýšili o 33,3 % na 847,8 tis. ton. Nakoľko sa situácia v spracovaní repky a slnečnice na potravinárske účely v posledných rokoch nezmenila, odhaduje sa celková spotreba repky z domácej produkcie na Slovensku iba na cca 49,9 % a slnečnice na 4,0 %. Pokračuje trend zvyšovania vývozu repky a slnečnice mimo územia Slovenska. Časť produkcie repky sa na Slovensku spracováva na bionaftu.

I napriek poklesu produkcie sa v hospodárskom roku 2016-17 zvýšila **celková ponuka strukovín** na zrno o 13,2 % na 58,2 tis. ton, čím sa dosiahlo prevýšenie ponuky nad dopytom o 90,5 %. Ponuka jedlých strukovín, vrátane hrachu kŕmneho, sa medziročne zvýšila o 7,0 % a ponuka kŕmnych strukovín o 31,1 %. Sebestačnosť Slovenska dosiahla pri strukovinách 145,3 %. Dôvodom vysokej ponuky pre rozdelenie na domácom trhu a vývoz boli vysoké

zásoby z predchádzajúceho roka a iba mierne zvýšenie domácej spotreby, čo vyplýva z nízkeho záujmu o strukoviny u domácich spotrebiteľov a pokles spotreby na kŕmne účely v dôsledku pretrvávajúcej situácie v živočíšnej výrobe.

Odhaduje sa, že v hospodárskom roku 2016-17 dosiahne celková ponuka **zemiakov** 327,1 tis. ton, čo znamená zvýšenie ponuky o 0,9 %. Domáca produkcia pokryje domácu potravinársku spotrebu na 66,8 %. Zemiaky sa na Slovensku stali pre poľnohospodárov okrajovou plodinou na čom sa podieľa predovšetkým ekonomika výroby, pokles dopytu po našich zemiakoch a preferovanie lacnejších zemiakov z dovozu, vrátane polotovarov.

Podľa predbežných údajov sa v cukrovarníckej kampani 2016/17 z úrody cukrovej repy vyrobí medziročne o 25,7 % **cukru** viac, a to takmer 220,0 tis. ton. Dôvodom je vysoká úroda cukrovej repy. Táto kampaň je poslednou počas ktorej platia výrobné kvóty na cukor a minimálna cena cukrovej repy. Slovenská republika má v súčasnosti kvótu na úrovni 112,3 tis. ton cukru. Produkciu cukru nad kvótu bude možné spracovať v chemickom priemysle, alebo vyviezť na trhy mimo krajín EÚ.

Ponuka **vína** klesla medziročne o 7,2 %, pričom sa produkcia podieľala na spotrebe na domácom trhu 41,1 %. Dopyt po víne klesol o 1,9 % a spotreba o 5,3 %.

Pokles produkcie **ovocia** spolu o 50 % sa prejavil na poklese **ponuky** (14,6 %). Výrazne klesol podiel produkcie domáceho ovocia na spotrebe a to až o 27,1 p. b. na 33,6 %.

Ponuka a dopyt základných poľnohospodárskych výrobkov v SR v hospodárskom roku 2016-2017 (predbežné údaje)

Tabuľka 19

Druh výrobku	MJ	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Produkcia **	Spotreba	Podiel produkcie k spotrebe (%)
Obilniny spolu	tis. t.	5 975	4 266	1 709	4 848	3 321	146,0
z toho: pšenica	tis. t	2 741	1 956	786	2 434	1 271	191,5
jačmeň	tis. t	883	752	131	585	589	99,3
kuk. na zrno	tis. t	2 156	1 421	735	1 710	1 332	128,4
Repka olejná	tis. t.	464	464	0	431	216	199,8
Slničnica	tis. t	258	258	0	247	10	2 470
Zemiaky*	tis. t	327	327	0	177	265	66,8
Strukoviny	tis. t.	58	28	31	26	18	145,3
Ovocie spolu ***	tis. t.	129	129	0	34	101	33,6
Zelenina	tis. t.	621	621	0	339	395	85,8
Víno	tis. hl	1 460	1 160	300	370	900	41,1

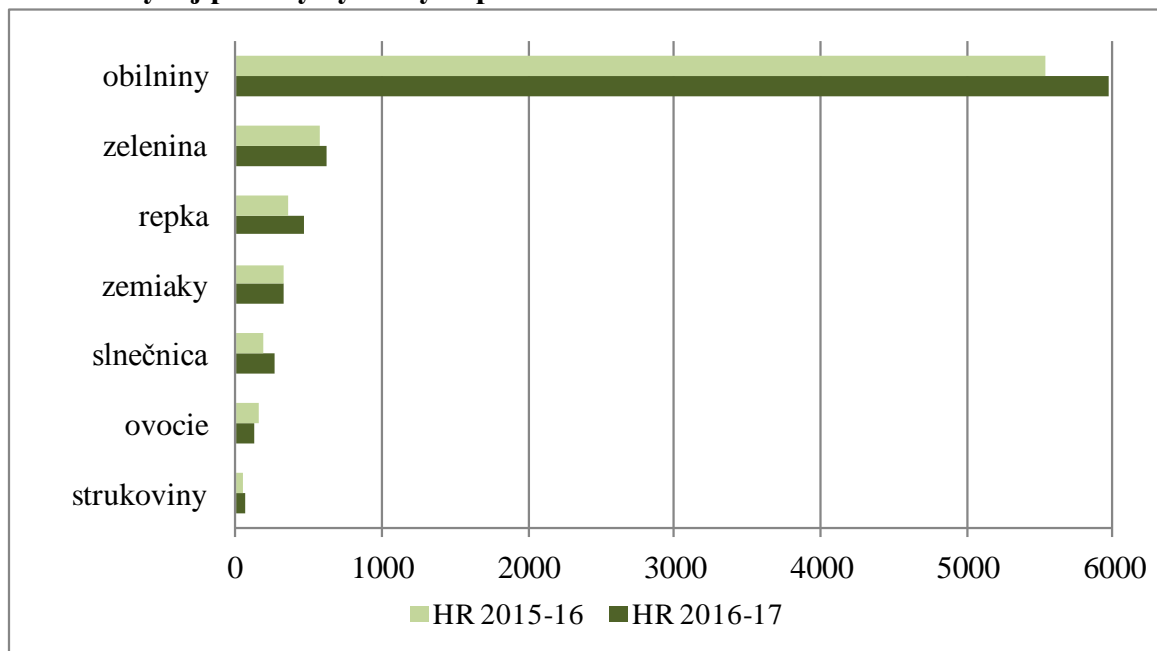
Poznámka: *štatistický údaj o zásobách sa nevyskytuje, **skutočnosť

***jedná sa o ovocie mierneho pásma

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava, ÚKSUP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 14 Vývoj ponuky vybraných plodín v tis. t

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava

Poznámka: HR – hospodársky rok

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

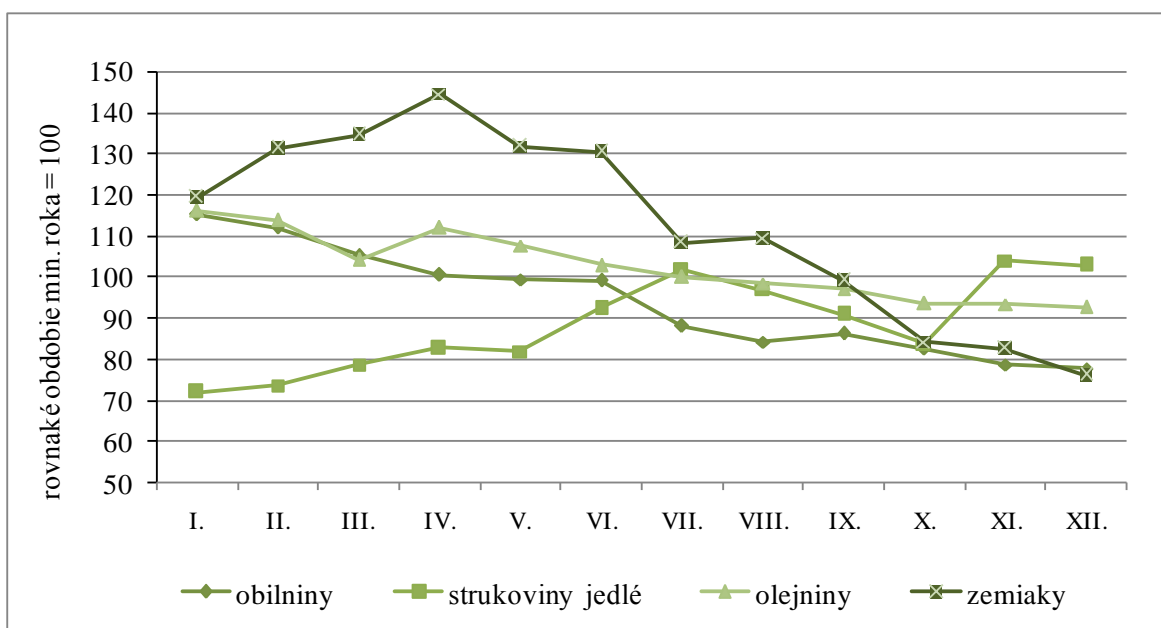
Vývoj cien

V rastlinnej výrobe ceny komodít (bez ovocia a zeleniny) v roku 2016 medziročne klesli o 7 % najmä dôsledkom zníženia cien strukovín (10,5 %) a obilnín (9,8 %). Zo skupiny obilnín najvýraznejšie klesli ceny pšenice potravinárskej (16,3 %) a potravinárskeho ovsa o 16,5 %. Ceny potravinárskej raže klesli o 11,3 % a jačmeňa spolu o 7,6 %. Medziročné zníženie cien strukovín spolu ovplyvnili najmä nižšie ceny kŕmneho hrachu (21,6 %). Ceny olejníň spolu medziročne klesli o 2 %. V skupine olejníň najvýraznejšie klesli ceny maku (9,8 %) a semena slnečnice (5 %). V druhej polovici roka 2016 začali mierne klesať aj ceny semena repky olejnej, ktoré boli v priemere roka o 0,7 % nižšie ako v predchádzajúcom roku. Ceny sóje sa stabilizovali a ceny semena horčice mierne vzrástli (2,6 %).

Priemerné ceny zeleniny medziročne klesli o 3,6 %, na čom sa podieľal najmä pokles cien šalátových uhoriek (17,5 %) a bielej kapusty (13,8 %). Ceny petržlenu bez vňate a karfiolu medziročne klesli o 12,9 %. V porovnaní s rokom 2016 boli nižšie aj ceny zeleru a karotky bez vňate, zeleninovej papriky, hlávkového kelu a šalátu, ktorých cenové indexy sa pohybovali v rozmedzí 94,9 – 99,8. Naopak najvyšší rast cien bol u cibule bez vňate (21,2 %), uhoriek nakladačiek (19,7 %), červenej repy (19,5 %) a zeleru s vňaťou (18,6 %).

V roku 2016 ceny ovocia, orechov a korenín vzrástli o 5,9 % takmer u všetkých sledovaných komodít. Najvýraznejší medziročný rast bol u broskýň (28,4 %), záhradných jahôd (22,3 %) a čerešní (17,9 %). Naopak klesli ceny marhúľ (5,8 %) a višní (4,2 %). Medziročný rast cien sledovanej skupiny ovocia, orechov a korenín brzdil v roku 2016 extrémny pokles cien korenín (75,3 %).

Graf 15 Vývoj cenových indexov rastlinných komodít v roku 2016

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj zberových plôch, ha úrod a produkcie uvádzajú tabuľky 17 - 18 v prílohe 10.

Produkcia rastlín založená na GMO

Pestovanie geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe sa na Slovensku riadi zákonom č. 184/2006 Z. z., v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacou vyhláškou č. 69/2007 Z. z. Kontrolou dodržiavania zákonných požiadaviek pestovania autorizovaných geneticky modifikovaných rastlín a ich koexistencie s konvenčnými a ekologicky pestovanými biologicky príbuznými druhmi je poverený Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP) v Bratislave.

V zmysle správy ÚKSÚP – „Správa o výkone zákona č. 184/2006 Z. z. o pestovaní geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe v znení zákona č. 78/2008 Z. z. za rok 2016 zo dňa 22. mája 2017“ **osiata plocha v EÚ autorizovanej GM kukurice MON 810 v roku 2016 predstavovala 122,13 ha** (jeden pestovateľ).

Na druhej strane Všeobecný súd Európskej únie **zrušil** rozhodnutia Komisie o povolení na uvedenie **geneticky modifikovaného zemiaka** línie EH92-527-1 (Amflora) na trh z dôvodu podstatného porušenia procesných povinností Európskou komisiou.

Plocha osiata geneticky modifikovanou kukuricou v Európskej únii je aj naďalej zanedbateľná v porovnaní s konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom. V roku 2016 sa pestovala len v Španielsku, Portugalsku, Českej republike a na Slovensku.

Plochy osiate geneticky modifikovanými plodinami v EÚ-27 v rokoch 2012-2016

v ha

Tabuľka 20

Krajina / plodina	2012	2013	2014	2015	2016
Kukurica Mon 810					
Španielsko	116 306	136 962	131 538	107 520	129 081
Portugalsko	9 278	8 278	8 452	6 000	7 069
Česká republika	3 053	2 561	1 754	997	75
Poľsko	3 000	0	0	0	0
Slovensko	189	100	411	104	122
Rumunsko	189	189	771	3	0

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, v SR údaj podľa ÚKSUP-u

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Celosvetová plocha osiata geneticky modifikovanými plodinami v roku 2016 predstavovala 185,1 mil. ha, čo bolo o 3,0 % viac ako v roku 2015. V 26 krajinách (19 rozvojových, 7 priemyselne rozvinutých) sa pestuje biotechnologické plodiny.

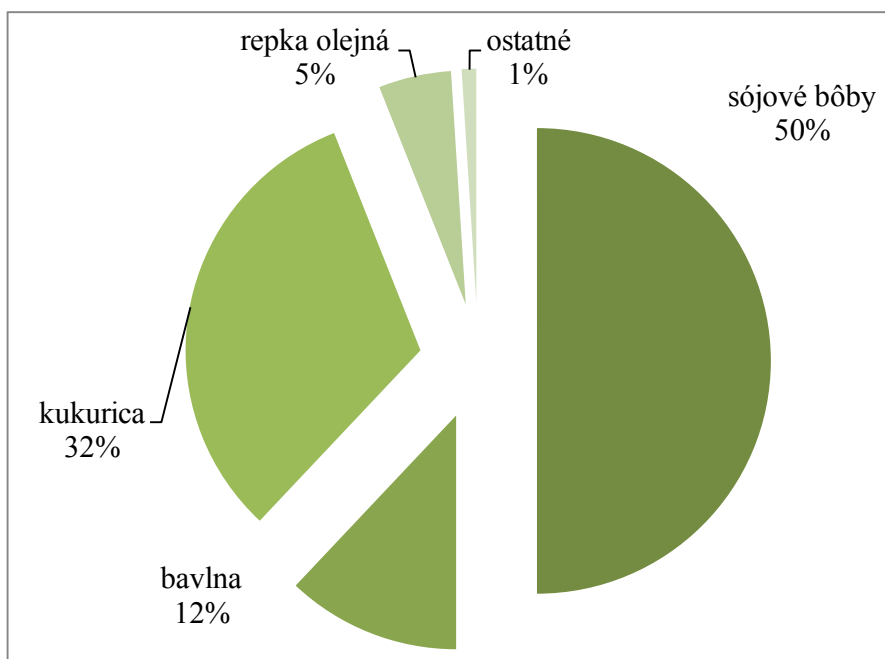
USA pestujú najviac geneticky modifikovaných plodín, pričom na 72,9 mil. ha pestujú až 9 rôznych plodín (kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky). Ďalšími významnými krajinami pestujúcimi geneticky modifikované plodiny sú Brazília (49,1 mil. ha) a Argentína (23,8 mil. ha), ktoré rovnako pestujú sójové bôby, kukuricu a bavlnu.

Medzi štyri hlavné geneticky modifikované plodiny patria sójové bôby, bavlna, kukurica a repka olejná.

Výmera hlavných štyroch GM plodín v roku 2016

% z celkovej celosvetovej produkcie

Graf 16

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2017

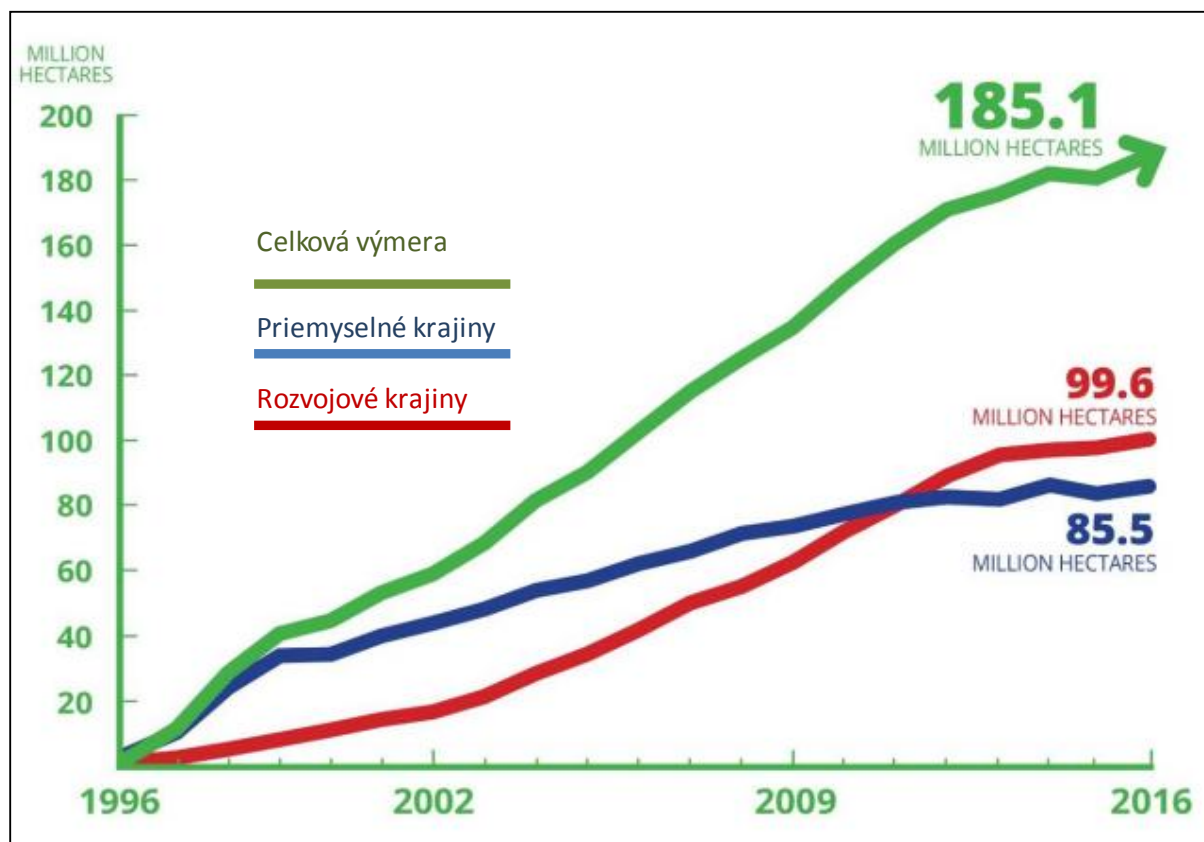
Poznámka: ostatné – cukrová repa, papája, tekvica, baklažán, zemiaky

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v rokoch 1996 až 2016

v mil. ha

Graf 17

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2017

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v roku 2016 podľa jednotlivých krajín

Tabuľka 21

Poradie	Krajina	Plocha v mil. ha	Plodina
1.	USA	72,9	kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky
2.	Brazília	49,1	sójové bôby, kukurica, bavlna
3.	Argentína	23,8	sójové bôby, kukurica, bavlna
4.	Kanada	11,6	repka, kukurica, sójové bôby, cukrová repa, lucerna
5.	India	10,8	bavlna
6.	Paraguaj	3,6	kukurica, sójové bôby, bavlna
7.	Pakistan	2,9	bavlna
8.	Čína	2,8	bavlna, papája, topol'
9.	Juhoafrická republika	2,7	kukurica, sójové bôby, bavlna
10.	Uruguaj	1,3	sójové bôby, kukurica
11.	Bolívia	1,2	sójové bôby
12.	Austrália	0,9	bavlna, repka
13.	Filipíny	0,8	kukurica

14.	Mjanmarsko	0,3	bavlna
15.	Španielsko	0,1	kukurica
16.	Sudán	0,1	bavlna
17.	Mexiko	0,1	bavlna, sójové bôby
18.	Kolumbia	0,1	bavlna, kukurica
19.	Vietnam	<0,1	kukurica
20.	Honduras	<0,1	kukurica
21.	Čile	<0,1	kukurica
22.	Portugalsko	<0,1	kukurica
23.	Bangladéš	<0,1	baklažán
24.	Kostarika	<0,1	bavlna, sójové bôby, ananás
25.	Slovensko	<0,1	Kukurica
26.	Česko	<0,1	kukurica

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2016
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

3.1.2. Živočíšna výroba

Hospodárske zvieratá, ich reprodukcia, produkcia a predaj živočíšnych výrobkov

V chove hovädzieho dobytky bol v roku 2016 opätovný pokles počtu stavov. Medziročne klesol počet dobytky spolu, ako aj stavy kráv, pričom sa značne posilnili početné stavy dojčiacich kráv. Ku koncu roka 2016 bolo v SR 446,1 tis. ks hovädzieho dobytky, čo bolo medziročne o 10,4 tis. ks menej (2,3 %). Stavy kráv dosiahli počet 194,2 tis. ks, t. j. o 4,9 tis. ks (2,5 %) medziročne menej. Klesajúci trend stavov dojníc pokračoval aj v roku 2016, keď ich počet ku koncu roka dosiahol len 132,6 tis. ks, t.j. až o 7,7 tis. ks (5,5 %) menej ako pred rokom. Naopak stavy dojčiacich kráv sa v priebehu roka výrazne zvýšili, na 61,6 tis. ks a ich počet medziročne vzrástol o 2,8 tis. ks (4,8 %). Podiel dojčiacich kráv na celkovom počte kráv vzrástol medziročne z 29,5 % na 31,7 %.

Vo výkrme hovädzieho dobytky bolo 49,6 tis. ks dobytky, čo bolo o 3,2 tis. ks (6,9 %) viac ako pred rokom. K výraznému nárastu počtov došlo v hmotnostnej kategórii do 250 kg, v kategóriách od 251 do 350 kg a 401 do 450 kg sa počty zvýšili mierne.

Ukazovatele reprodukcie základného stáda a reprodukčné vlastnosti dobytky sa medziročne zhoršili. Znížilo sa percento pripustených jalovic aj kráv a klesol podiel preradených jalovic do stavu kráv, zároveň sa zvýšilo percento brakovania kráv, ako aj úhynu teliat. Úhyn kráv sa medziročne stabilizoval. Mierne sa zlepšili aj ukazovatele pôrodnosti. Vzrástol počet narodených teliat na 100 kráv a taktiež aj počet odchovaných teliat na 100 kráv o 1,28 ks. Priemerné denné prírastky hmotnosti dobytky vo výkrme sa medziročne zvýšili len o 0,001 kg/KD a za rok dosiahli 0,746 kg na kus a deň. Pozitívny vývoj bol v mliekovej úžitkovosti, ktorá medziročne vzrástla o 134,9 kg (2,0 %) na 6 867,5 kg mlieka na dojnicu a rok.

Výrazný pokles priemerného počtu dojníc aj napriek značnému zvýšeniu mliekovej úžitkovosti na dojnicu spôsobil, že výroba kravského mlieka sa medziročne znížila až o 24,1 tis. t (2,5 %) a dosiahla 933,3 tis. t. V priebehu roka 2016 prvovýrobcovia mlieka celkovo predali 847,6 tis. t kravského mlieka. Objem dodávok mlieka tvoril 822,7 tis. t

(97,1 %) a priamy predaj 24,9 tis. t (2,9 %). Celkový predaj mlieka sa medziročne znížil až o 45,9 tis. t (5,1 %). Objem dodávok sa medziročne znížil až o 41,9 tis. t (4,8 %) a priamy predaj klesol až o 4,0 tis. t (13,8 %).

V roku 2016 sa z podnikov, zapísaných v Registri fariem ŠÚ SR, predalo 48 049 t ž. hm. jatočného hovädzieho dobytká, čo predstavuje medziročný nárast o 2 472 t ž. hm. (5,4 %). Zvýšil sa predaj jatočných teliat, ktorých sa predalo 16,5 tis. ks s celkovou hmotnosťou 1 447,5 t ž. hm., čo bolo o 5,3 % viac ako v predchádzajúcom roku.

Na slovenských bitúnkoch sa v priebehu roka 2016 zabilo celkovo 31 366 ks jatočného hovädzieho dobytká, z čoho bolo 14 725 kráv, 1 438 teliat, 2 260 jalovic a 12 436 býkov. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat bola 8 284 t. Medziročne počet zabití jatočného HD sa zvýšil len o 49 ks, ale celková jatočná hmotnosť klesla o 116 t (pokles o 1,4 %). Súčasne sa, podľa údajov z Registra zvierat (CEHZ), v domácnostiach zabilo 9 897 ks dobytká, čo bolo 2 250 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia v roku 2016 dosiahla úroveň 28 380 t hovädzieho mäsa, čo bolo až o 4 064 t (16,7 %) viac ako pred rokom.

Nízka úroveň nákupných cien v roku 2016 sa premietla do klesajúceho trendu **v chove ošípaných** na Slovensku. Podľa PS SR, š. p. k 31.12.2016 bol počet fariem so zaregistrovanými ošípanými 1 392 a z toho počet fariem so zaregistrovanými prasnícami 910 (pokles o 4,1 % a pokles o 4,9 %).

Celkový počet ošípaných dosiahol 585,8 tis. ks a medziročne sa znížil až o 35,6 tis. ks (5,7 %). Počet prasnic klesol až o 2,7 tis. ks (7,1 %) a dosiahol 35,5 tis. ks. Počet ošípaných vo výkrme a predvýkrme bol medziročne nižší až o 35,5 tis. ks (o 8,6 %). Najvyšší stav ošípaných vo výkrme bol v 1. štvrtroku. Vo 4. štvrtroku 2016 došlo k medziročnému poklesu počtu ošípaných vo výkrme vo všetkých hmotnostných kategóriách, s výnimkou hmotnostnej kategórie od 21 do 50 kg.

Úžitkovosť sa medziročne zhoršila. Kleslo pripúšťanie prasnic a znížil sa prevod prasničiek do stavu prasnic, ale sa mierne zvýšilo pripúšťanie prasničiek. Úhyn prasnic sa zvýšil z 8,2 % v roku 2015 až na 9,7 % v roku 2016. Rovnako brakovanie prasnic sa medziročne zvýšilo. Pozitívny vývoj bol hlavne v pôrodnosti. Aj vďaka zvýšeniu počtu vrhov na prasnicu výrazne stúpol počet narodených prasiat na 1 prasnicu (2,26 ks), ako aj počet narodených prasiat na jeden vrh. Zvýšil sa úhyn prasiatok. Zlepšila sa úžitkovosť v priemerných denných prírastkoch vo výkrme a predvýkrme ošípaných, kde sa prírastok medziročne zvýšil o 0,005 kg na KD.

Predalo sa 81 705 t jatočných ošípaných v živej hmotnosti, t. j. o 223 t (o 0,3 %) viac ako v roku 2015. Z celkového predaného množstva tvorili prasnice 4,4 %. V roku 2016 sa na slovenských bitúnkoch zabilo 529 371 ks jatočných ošípaných v živej hmotnosti 60 890 t, čo predstavuje 48 339 t jat. hm. Z tohto množstva bolo 517 589 ks z výkrmu, čo predstavuje 97,8 % zo všetkých zabitých ošípaných, o jatočnej hmotnosti 46 257 ton (95,7 % z celkovej hmotnosti). Medziročne sa zabilo až o 32,6 tis. ks viac ošípaných (6,6 %) a v jatočnej hmotnosti viac o 3 098 ton (6,8 %). Odhadované samozásobenie domácností bolo 9 590 ton jatočnej hmotnosti. Hrubá domáca produkcia, vďaka značnému exportu živých zvierat, dosiahla 76 208 t bravčového mäsa (nárast o 12,5 %). Dovoz živých zvierat sa na tejto produkcii podieľal len 21,3 % a vývoz až 45,3 %.

Počet **hydiny** spolu dosiahol 12 131 tis. ks, a klesol oproti stavu k 30.11.2015 o 5,5 % (705,7 tis. ks). Z toho počet sliepok dosiahol 6 118,2 tis. ks, o 1,2 % (74,5 tis. ks) viac v porovnaní so stavom k 30.11.2015. Podiel sliepok na celkovom počte hydiny sa zvýšil na 50,4 % (3,3 p. b.). Zvýšil sa počet kačíc (1,8 %) a moriek (0,5 %). Medziročne sa znížili stavy kurčiat na výkrm (2,8 %), ale aj husí (9,0 %) a hlavne kurčiat na chov (51,6 %).

Predalo sa 53 059,5 tis. ks hydiny, čo bolo medziročne viac až o 8 545,5 tis. ks (19,2 %), a 114 504 t ž. hm. (20,2 %). Predaj husí v tonách sa znížil o 5,8 %, ale predaj sliepok sa zvýšil o 6,2 %, kačíc o 14,7 %, kurčiat o 20,5 % moriek až o 40,8 %.

Štruktúra vyprodukovanej jatočnej hydiny sa vyvíjala v prospech kurčiat. Podiel jatočných kurčiat sa zvýšil na 93,1 %. Podiel jatočných sliepok medziročne klesol na 5,1 % a podiel jatočných moriek stúpol na 1,5 %. Podiel jatočných husí dosiahol 0,06 % a kačíc 0,07 %. Zvýšenie početných stavov sliepok (1,2 %) ako aj úžitkovosti na nosnicu (1,3 %) sa prejavilo v medziročnom náraste celkovej produkcie slepačích vajec (konzumných i násadových) o 3,0 %, t. j. o 36,6 mil. ks. Počet nosníc konzumných vajec v intenzívnych chovoch vzrástol na 2 549,2 tis. ks (3,8 %), pričom produkcia slepačích konzumných vajec sa medziročne zvýšila o 0,1 % na 737,2 mil. ks. Výroba slepačích násadových vajec dosiahla v intenzívnych chovoch úroveň 142,3 mil. ks, a medziročne vzrástla o 5,6 %, t. j. o 7,6 mil. ks.

Chov oviec zaznamenal medziročne opätovne mierne negatívny vývoj. Ku koncu roka 2016 bolo na Slovensku 368,9 tis. ks oviec, čo bolo o 3,6 tis. ks (1,0 %) menej ako pred rokom a početné stavy bahníc sa medziročne znížili o 1,4 %. Väčšina ukazovateľov plodnosti bahníc a ich úžitkovosti sa zhoršila. Medziročne sa znížil prevod jariek do stavu bahníc, ale zároveň sa znížilo brakovanie a úhyn bahníc. Pri podstatnom zvýšení úhynu jahniat počet narodených ako aj odchovaných jahniat na 100 bahníc bol nad úrovňou roka 2015. Priemerná striž na 1 ostrihanú ovcu za rok dosiahla 1,23 kg vlny, pričom medziročne klesla o 0,16 kg.

V roku 2016 sa predalo 2 309 ton ž. hm. jatočných oviec vrátane jahniat, čo bolo o 182 ton ž. hm. (7,3 %) menej ako v roku 2015. Celkovo sa predalo 106,3 tis. ks jatočných jahniat (1 427 ton ž. hm.), čo bolo až o 15,2 tis. ks menej ako pred rokom.

Na slovenských bitúnkoch bolo zabitých 75 276 ks jatočných oviec spolu, z toho 67 258 ks jahniat a 8 018 ks ostatných jatočných oviec. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat dosiahla 555,5 t. Medziročne sa na bitúnkoch zabilo o 6,4 % menej jatočných oviec, pričom celková jatočná hmotnosť bola vyššia o 2,9 %. Na samozásobenie sa spotrebovalo 494,6 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia ovčieho mäsa dosiahla 1 219 t a zvýšila sa až o 23,8 %.

Produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu sa medziročne výrazne zvýšila o 2,9 kg a celková produkcia ovčieho mlieka bola medziročne vyššia až o 990 tis. kg (8,3 %). Celková produkcia ovčieho mlieka dosiahla 12 879 t. Odhad samozásobenia bol 1 500 t mlieka. Predalo sa 10 971 t, čo bolo až o 567 t (5,4 %) medziročne viac. Z toho bol predaj do vlastných prevádzok 3 627,6 t mlieka (31,9 %). Produkcia ovčej vlny v pote dosiahla 622 t, a v porovnaní s rokom 2015 bola nižšia o 3,9 %.

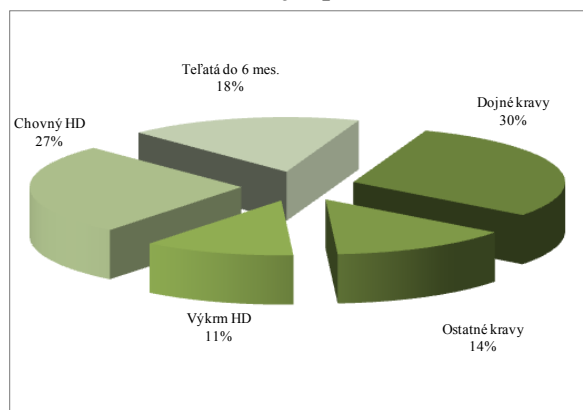
V roku 2016 bolo v SR 36,4 tis. ks **kôz a capov** spolu a z toho 26,7 tis. ks kôz matiek. Stavy kôz a capov spolu sa medziročne zvýšili len o 31 ks (0,1 %), pričom stavy kôz matiek klesli o 258 ks (o 1,0 %). Na Slovensku sa chovalo 10 plemien kôz, pričom najpočetnejšie

zastúpeným plemenom bola koza biela krátkosrstá. Reprodukcia na jednu bielu kožu krátkosrstú dosiahla 1,64 ks kozliat (medziročne nárast o 0,11 ks). V dôsledku zvýšenia mliekovej úžitkovosti kôz vo veľkochovoch, napriek miernemu poklesu početných stavov kôz - matiek, odhadovaná produkcia kozieho mlieka medziročne vzrástla až o 2 307,7 tis. litrov (15,4 %). V organizáciách zapísaných v registri fariem sa nadojilo 244,5 t kozieho mlieka, t.j. až o 62,4 t (34,3 %) viac ako v roku 2015.

Medziročne bol predaj jatočných kôz v SR v roku 2016 len o 0,06 t ž. hm. vyšší (5,4 %). Na slovenských bitúnkoch neboli vykonané žiadne porážky jatočných kôz. Hrubá domáca produkcia kozieho mäsa, tvorená prevažne zo samozásobenia, dosiahla 332,1 t jat. hm. a medziročne sa zvýšila až o 28,4 %.

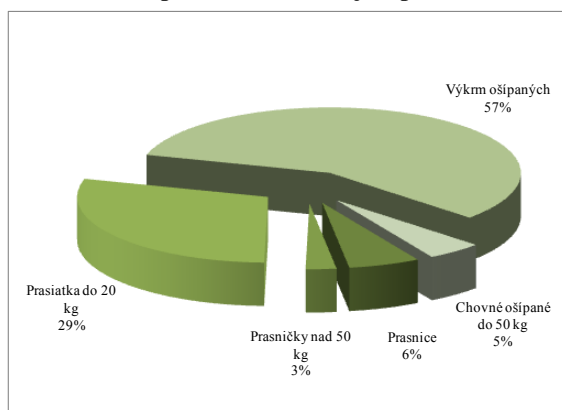
V tabuľke 19 v prílohe 10 sú uvedené stavy hospodárskych zvierat zo Súpisu hospodárskych zvierat ŠÚ SR k 31.12.2016.

Graf 18 HD v Slovenskej republike k 31.12.2016

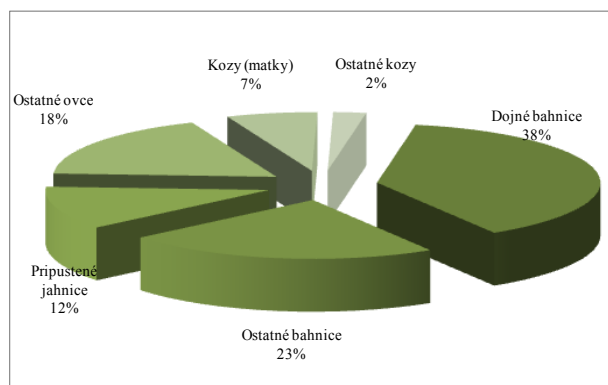
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 19 Ošípané v Slovenskej rep. k 31.12.2016

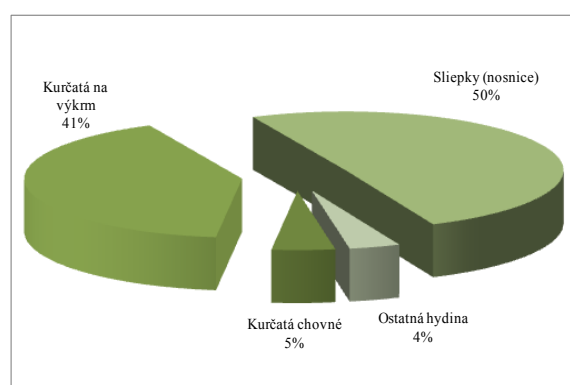
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 20 Ovce a kozy v Slovenskej rep. k 31.12.2016

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 21 Hydina v Slovenskej rep. k 31.12.2016

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Produkcia živočíšnych výrobkov v SR

Tabuľka 22

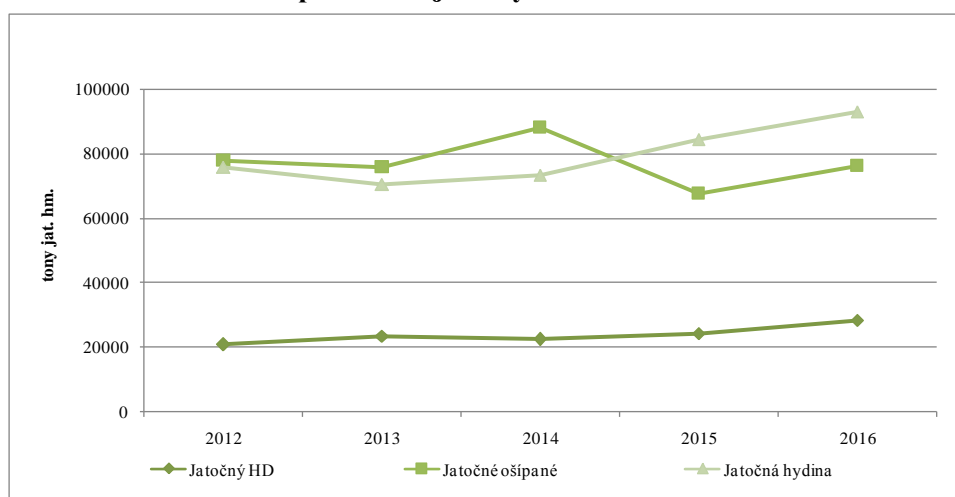
Komodita	M.J.	Ø 2011-2015	2015	2016	Index 2016/2015	Index 2016/Ø 2011-2015
Jatočné zvieratá spolu *)	t jat. hm.	103 573	93 313	106 139	113,7	102,5
z toho:						
jat. HD	t jat. hm.	22 602	24 316	28 380	116,7	125,6
jat. ošípané	t jat. hm.	79 497	67 754	76 208	112,5	95,9
jat. ovce	t jat. hm.	1 215	985	1 219	123,8	100,4
jat. kozy	t jat. hm.	259	259	332	128,4	128,2
Jatočná hydina *)	t jat. hm.	75 340	84 508	92 960	110,0	123,4
Mlieko kravské	t	945 551	957 422	933 298	97,5	98,7
Vajcia slepačie	tis. ks	1 197 090	1 204 240	1 240 842	103,0	103,7
Ovčie mlieko	t	11 305	11 889	12 879	108,3	113,9
Vlna ovčia	t	648	648	622	96,1	96,1

Prameň: Živočíšna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia

*) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

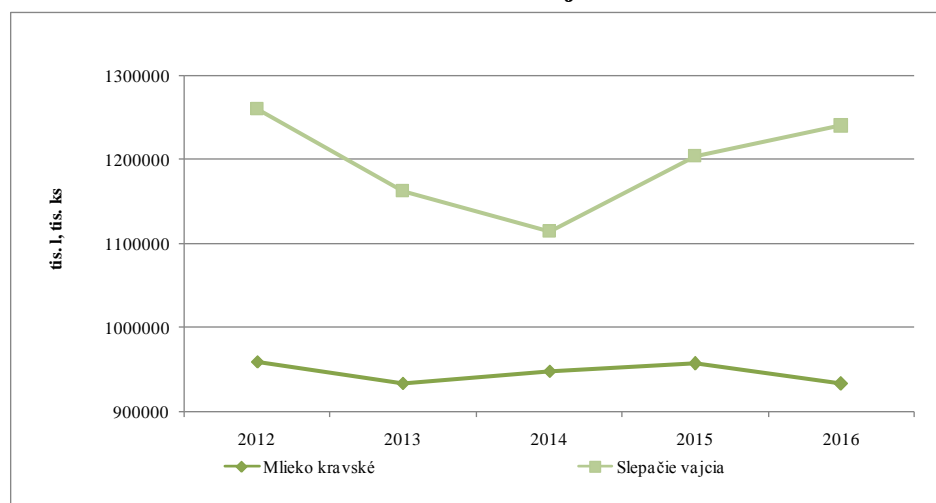
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 22 Hrubá domáca produkcia jatočných zvierat v SR

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 23 Produkcia kravského mlieka a vajec v SR

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ukazovatele reprodukcie základného stáda hospodárskych zvierat v SR a vybrané ukazovatele úžitkovosti sú uvedené v tabuľkách č. 20 - 21 v prílohe č. 10.

Ponuka, dopyt a systém obchodovania so živočíšnymi komoditami

Ponuka živočíšnych produktov, s výnimkou kravského mlieka, sa medziročne zvýšila. Celková ponuka všetkých druhov mias dosiahla 453,9 tis. ton a výrazne vzrástla o 14,7 %. Dopyt po živočíšnych komoditách kopíroval vývoj celkovej ponuky. Dopyt medziročne vzrástol u konského (94,1 %), kozieho (28,3 %), bravčového (20,6 %), hovädzieho (16,9 %), hydínového (6,6 %) a ovčieho mäsa (5,7 %) a u konzumných vajec (6,8 %), ale klesol u kravského mlieka (2,8 %). Celkový dopyt po mäse všetkých druhov zvierat v porovnaní s ponukou bol nižší o 1,2 %, u kravského mlieka o 1,2 % a u konzumných vajec o 0,5 %.

Celková produkcia mäsa medziročne výrazne vzrástla (10,4 %), v dôsledku zvýšenia produkcie kozieho (28,4 %), ovčieho (23,8 %), hovädzieho (16,7 %), bravčového (12,5 %), ako aj hydínového mäsa (6,7 %). Zároveň medziročne vzrástla produkcia konzumných vajec (2,7 %), pričom produkcia kravského mlieka medziročne klesla (2,5 %).

Celková domáca produkcia mäsa sa na celkovej ponuke podieľala 43,2 %, pričom v roku 2015 to bolo 44,9 %. Z jednotlivých druhov mias najvýraznejšie pokrývala domáca produkcia ponuku kozieho (na 100,0 %) a ovčieho mäsa (na 89,4 %). Pri hovädzom mäse tvorila domáca produkcia 58,5 % z ponuky, pri hydínovom mäse 55,0 % a pri bravčovom mäse len 31,8 %. Výrazný rozdiel bol aj pri kravskom mlieku (61,7 %), ako aj u konzumných vajec, u ktorých bola ponuka krytá domácou produkciou na 85,8 %.

Celková odhadovaná spotreba mäsa sa v roku 2016 medziročne zvýšila až o 19,5 %, pričom výrazne sa zvýšila domáca spotreba konského (124,7 %), ovčieho (29,8 %), kozieho (28,3 %), hydínového (20,9 %), bravčového (19,9 %) a hovädzieho mäsa (11,5 %). Z domácej produkcie bola celková spotreba mäsa krytá len na 69,2 %, čo bolo v porovnaní s rokom 2015 menej až o 5,7 p. b. Medziročný nárast spotreby bol aj u kravského mlieka (7,6 %), pričom jeho produkcia bola až o 9,8 % pod úrovňou spotreby. Spotreba konzumných vajec medziročne vzrástla o 8,6 %.

Ponuka a dopyt živočišnej produkcie

Tabuľka 23

Ukazovateľ	M. J.	Obdobie	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Podiel produkcia/spotreba (%)
HD	t jat. hm.	Ø2011-2015	37 072	36 689	383	22 602	20 154	112,1
		2015	42 073	41 296	778	24 316	21 484	113,2
		2016	48 475	48 295	180	28 380	23 946	118,5
	%	2016/2015	115,2	116,9	23,2	116,7	111,5	104,7
		2016/Ø11-15	130,8	131,6	47,0	125,6	118,8	105,7
Ošipané	t jat. hm.	Ø2011-2015	210 509	207 948	2 561	79 497	139 205	57,1
		2015	199 496	196 826	2 670	67 754	140 662	48,2
		2016	239 729	237 415	2 314	76 208	168 691	45,2
	%	2016/2015	120,2	120,6	86,6	112,5	119,9	93,8
		2016/Ø11-15	113,9	114,2	90,3	95,9	121,2	79,1
Ovce	t jat. hm.	Ø2011-2015	1 354	1 354	0	1 215	484	251,1
		2015	1 289	1 289	0	985	474	207,8
		2016	1 363	1 363	0	1 219	615	198,3
	%	2016/2015	105,7	105,7	150,0	123,8	129,8	95,4
		2016/Ø11-15	100,6	100,6	500,0	100,4	127,1	79,0
Kozy	t jat. hm.	Ø2011-2015	270	270	0	259	269	96,1
		2015	259	259	0	259	259	99,8
		2016	332	332	0	332	332	100,0
	%	2016/2015	128,3	128,3	-	128,4	128,3	100,2
		2016/Ø11-15	123,1	123,1	-	128,2	123,3	104,0
Hydina	t jat. hm.	Ø2011-2015	155 308	152 188	3 121	75 262	85 591	87,9
		2015	152 732	150 904	1 828	84 509	74 593	113,3
		2016	164 003	160 920	3 083	90 176	90 207	100,0
	%	2016/2015	107,4	106,6	168,6	106,7	120,9	88,2
		2016/Ø11-15	105,6	105,7	98,8	119,8	105,4	113,7
Kone	t jat. hm.	Ø2011-2015	57	57	0	1	47	2,2
		2015	15	15	0	1	12	10,7
		2016	30	30	0	0	27	0,0
	%	2016/2015	193,4	194,1	-	0,0	224,7	0,0
		2016/Ø11-15	52,5	52,7	-	0,0	56,6	0,0
Mlieko kravské	t	Ø2011-2015	1 480 087	1 455 896	24 191	945 551	899 531	105,1
		2015	1 561 792	1 537 633	24 159	957 422	1 034 299	92,6
		2016	1 512 297	1 494 318	17 979	933 298	961 571	97,1
	%	2016/2015	96,8	97,2	74,4	97,5	93,0	104,9
		2016/Ø11-15	102,2	102,6	74,3	98,7	106,9	92,3
Konzum. vajcia	tis.ks	Ø2011-2015	1 225 026	1 202 025	23 001	1 062 537	1 118 142	95,0
		2015	1 227 922	1 185 106	42 816	1 062 004	1 096 192	96,9
		2016	1 271 731	1 265 597	6 134	1 090 829	1 190 277	91,6
	%	2016/2015	103,6	106,8	14,3	102,7	108,6	94,6
		2016/Ø11-15	103,8	105,3	26,7	102,7	106,5	96,4

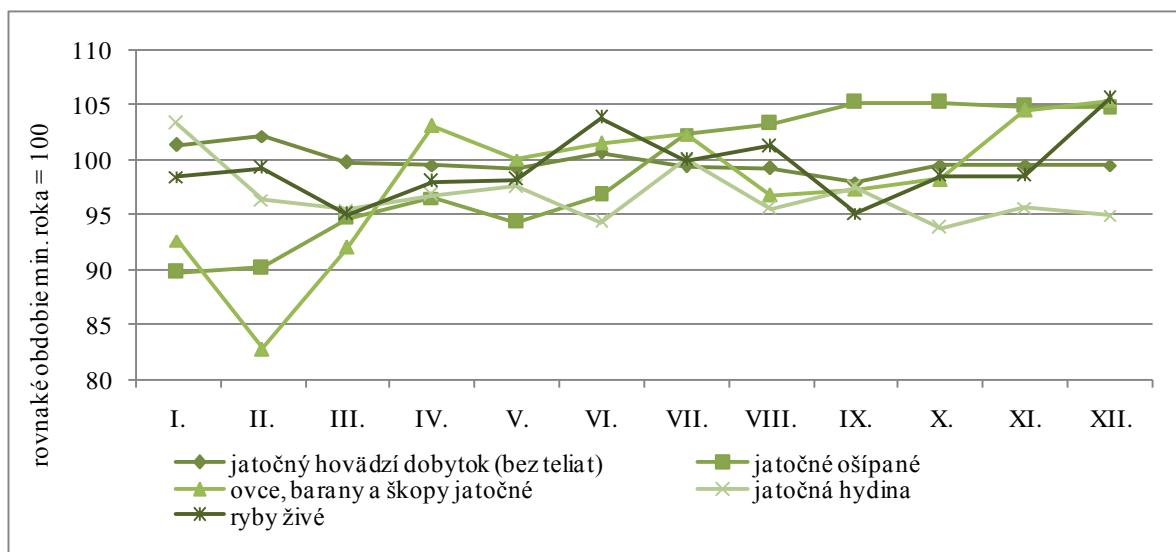
Prameň: ŠÚ SR; BM (MPRV SR) 6-12; ML (MPRV SR) 6-12; VOH (MPRV SR) 7-12; Zahraničný obchod - do roku 2014 dopyty MPRV SR; Spotreba - odhad
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Živočišne komodity boli v roku 2016 organizované a regulované v súlade s Nariadením Rady ES č. 1234/2007 z 22. októbra 2007 o vytvorení spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a o osobitných ustanoveniach pre určité poľnohospodárske výrobky (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s výrobkami, určených sektorov v znení neskorších predpisov.

Vývoj cien

Ceny komodít živočišnej výroby v roku 2016 medziročne klesli o 4,5 %. Celkové zníženie cien ovplyvnil najmä pokles ceny konzumných slepačích vajec o 11,1 % ako aj surového kravského mlieka o 8,9 %. Najvýraznejší medziročný pokles bol pri cene surového kravského mlieka I. triedy (12,0 %). Medziročne mierne klesli ceny takmer všetkých živočišných komodít. Zastavil sa rast cien jatočných oviec, baranov a škopov v mäse, ktoré medziročne klesli najmä v kategórii S (3,3 %). Mierne klesli aj ceny oviec, baranov a škopov v živom (1,4 %). Ovčia vlna, mala v porovnaní s rokom 2015, nižšiu cenu o 2 %. Pokračovalo znižovanie cien jatočných ošípaných, ktorých cena medziročne klesla o 1,2 %, čo ovplyvnil najmä pokles cien jatočných ošípaných v obchodnej triede R (5,2 %). Priemerné ceny v skupine jatočného hovädzieho dobytku okrem teliat sa stabilizovali, klesli iba o 0,2 %. Mierne klesli ceny jatočných jalovic (0,9 %) a jatočných kráv (1,1 %). Naopak mierny medziročný rast cien bol u jatočných býkov, ktorých ceny boli vyššie o 0,7 %. Cenový rast bol aj v skupine jatočných teliat v mliečnom výkrme spolu (2,1 %), čo ovplyvnil rast cien jatočných teliat na mliečny výkrm v živom (2,4 %). Ceny jatočných teliat na mliečny výkrm v mäse medziročne klesli o 1,3 %. Súhrnný priemerný pokles cien jatočnej hydiny (3,3 %) ovplyvnili všetky druhy hydiny, pričom najvýraznejšie klesli ceny jatočných kurčiat (3,3 %). Stabilizovali sa ceny živých rýb, ich medziročný nárast dosahoval iba 0,2 %.

Graf 24 Vývoj cenových indexov komodít živočišnej výroby v roku 2016

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu

V roku 2016 boli priemerné medziročné cenové indexy jednotlivých úrovní potravinovej vertikály takmer na všetkých stupňoch, okrem spotrebiteľských cien alkoholických nápojov a tabaku, pod hladinou inflácie. Spotrebiteľské ceny potravín klesali rýchlejšie (2,8 %) ako celkové spotrebiteľské ceny – deflácia (0,5 %). Defláciu, ktorá koncom roka 2016 spomalila tempo a v poslednom mesiaci skončila, ovplyvnil najmä pokles cien poľnohospodárskych výrobkov.

Vývoj cenových indexov vo vertikále výroby a spotreby potravín rovnaké obdobie minulého roka = 100

Tabuľka 24

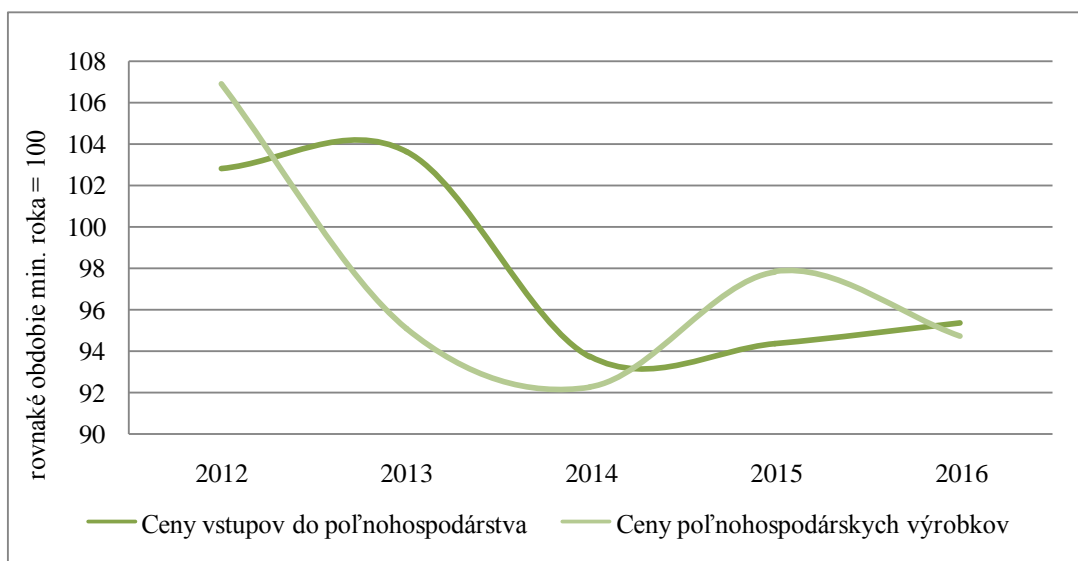
Indexy	rok 2015	rok 2016
Ceny vstupov do poľnohospodárstva	94,3	95,3
Ceny poľnohospodárskych výrobkov	97,8	94,7
- rastlinné komodity (bez ovocia a zeleniny)	100,4	93,0
- ovocie, zelenina, orechy a koreniny	98,7	98,6
- živočíšne komodity	95,4	95,5
Ceny potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku	97,1	99,0
- potraviny	96,0	98,4
Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov	99,7	97,2
Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku	100,8	100,6
Spotrebiteľské ceny úhrn - inflácia	99,7	99,5

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2016 boli cenové nožnice medzi cenami poľnohospodárskych výrobkov a cenami nakupovaných výrobných prostriedkov uzatvorené. Pokles cien poľnohospodárskych výrobkov bol však o 0,6 indexového bodu rýchlejší ako klesanie cien vstupov do poľnohospodárstva.

Graf 25 Vývoj indexov cien vstupov a výstupov poľnohospodárskej výroby

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Ceny vstupov do poľnohospodárstva v porovnaní s rokom 2015 klesli o 4,7 %. Najvýraznejšie klesli ceny energií a mazív (14,7 %), z toho najmä ceny motorovej nafty (19,6 %) a benzínu (18,6 %). Ceny mazív a ľahkého vykurovacieho oleja klesli o 13,8 % a elektriny o 6,2 %. Ceny vstupov do poľnohospodárstva boli ovplyvnené aj medziročným znížením cien hnojív a zlepšovadiel pôdy (10,2 %), a to najmä dusíkatých hnojív (12,3 %) a fosforečných hnojív (11,2 %). Medziročný rast cien v rámci vstupov do poľnohospodárstva bol zaznamenaný najmä u osív olejní (7,8 %) a krmovín (7,2 %).

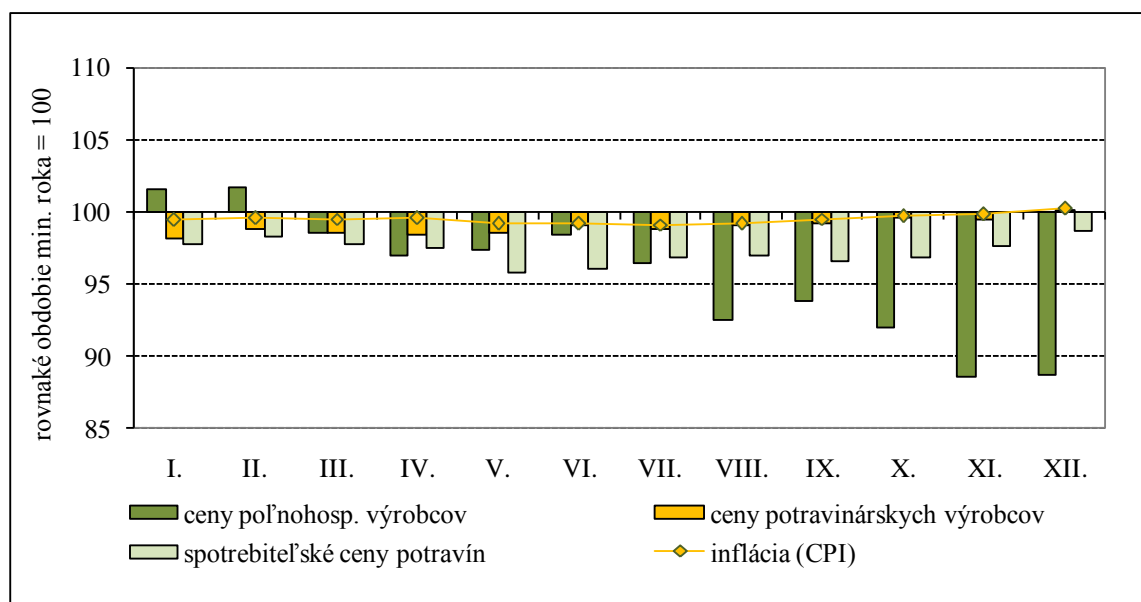
Ceny poľnohospodárskych komodít boli v porovnaní s rokom 2015 nižšie o 5,3 %. Pokles súhrnného indexu cien poľnohospodárskych výrobkov spôsobili nižšie ceny tak rastlinných ako aj živočíšnych produktov. Najvýraznejší pokles v rámci potravinovej vertikály zaznamenali komodity rastlinnej výroby (bez ovocia a zeleniny), ktorých ceny medziročne klesli o 7 %. Ceny rastlinných komodít boli ovplyvnené najmä klesajúcimi cenami cukrovej repy (15 %) a obilnín (9,8 %). V rámci obilnín medziročne klesli najmä ceny pšenice potravinárskej (16,3 %) a potravinárskeho ovsu (16,5 %). Mierne klesli (1,4 %) aj ceny ovocia, zeleniny, orechov a korenín spolu. Výrazný vplyv na celkový index cien rastlinných komodít malo medziročné zníženie cien nespracovaného korenia a koreňovej papriky, ktorých ceny medziročne klesli o 75,3 %. Takmer u všetkých komodít ovocia (s výnimkou marhúľ a višní) ceny medziročne vzrástli. Zvýšili sa najmä ceny broskýň (28,4 %) a záhradných jahôd (22,3 %). Klesol aj priemerný cenový index živočíšnych komodít, ktorých ceny v priemere klesli o 4,5 %. Celkové zníženie cien živočíšnych komodít bolo ovplyvnené najmä poklesom cien konzumných slepačích vajec o 11,1 %.

Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku klesli o 1 %, čo bolo ovplyvnené medziročným poklesom cien mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (5,8 %), ako aj mliečnych výrobkov (5,1 %). Ceny spracovateľov mäsa, mäsových výrobkov, rýb, kôrovcov, ovocia, zeleniny, výroby rastlinných a živočíšnych olejov, tukov boli takmer stabilné a ich medziročné indexy sa pohybovali od 97,7 do 101,0.

Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov klesli v porovnaní s rokom 2015 o 2,8 %. Pokles bol najmä v prípade pasterizovaného polotučného mlieka (15,4 %), čerstvých slepačích vajec (13,3 %) a čerstvého masla (11,7 %). Ceny jednotlivých druhov bravčového mäsa medziročne klesli v rozmedzí 6,1 % - 11,4 %, hovädzieho mäsa 6,1 % - 8,4 % a ceny pitvaných kurčiat klesli o 7 %. Medziročne klesli aj ceny polohrubej pšeničnej múky (6,1 %) a tmavého chleba (8,7 %). Ceny lúpanej ryže, bieleho rožka a vaječných cestovín sa stabilizovali. Cenové indexy jemných párkov, šunkovej, trvanlivej salámy, syrov, jedlého oleja a bravčovej masti sa pohybovali v rozmedzí 95,0 – 98,7. Ceny kryštálového cukru začali v roku 2016 rásť a dosahovali medziročný cenový index 109,2. Ceny konzumných zemiakov vzrástli o 21,8 %. Medziročný index cien zemiakov bol v roku 2016 ovplyvnený prechodne rastúcimi cenami zemiakov v druhom štvrtroku, kedy boli v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2015 vyššie o 36,3 %. V druhej polovici roka 2016 začali ceny zemiakov klesať.

Graf 26 Vývoj cenových indexov v potravinovej vertikále v roku 2016

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o vývoji cien vstupov, poľnohospodárskych výrobkov, potravinárskych výrobkov a spotrebiteľských cien je v tabuľkách č. 22 až 26 v prílohe 10.

3.3. Výroba potravín

Výroba potravinárskych výrobkov v roku 2016 v odvetví **výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov**, vyjadrená indexom priemyselnej produkcie podľa ŠÚ SR medziročne klesla, kým v priemysle a v priemyselnej výrobe, t.j. v odvetviach hierarchicky nadradených odvetviu potravinárstva, sa zvýšila.

Priemyselná produkcia (PP)

Tabuľka 25

PP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2014	2015	2016
očistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	103,6	107,4	104,7
- Priemyselná výroba	104,7	108,1	105,2
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	98,5	124,5	95,9
neočistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	103,6	107,3	104,8
- Priemyselná výroba	104,7	108,0	105,3
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	98,5	124,5	96,0

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre PP (priemyselnú produkciu) neočistenú aj očistenú o vplyv počtu pracovných dní k 16.5. 2017

Pozn.: PP je krátkodobý ukazovateľ zmeny objemu produkcie v priemyselných odvetviach SR. Metóda výpočtu je v súlade so štandardami EÚ. Výpočet PP v SR vykonáva ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V **naturálnom vyjadrení** sa z hlavných sledovaných potravinárskych výrobkov medziročne zvýšila výroba ovocných výrobkov (41,6 %), cestovín (33,7 %), zeleninových výrobkov (9,8 %), sladu (9,3 %), zabitej hydiny (6,7 %), syrov spolu (3,7 %) a konzumných vajec (2,7 %).

V **naturálnom vyjadrení klesla výroba konzumného mlieka** (11,6 %), vína (10,4 %), pšeničnej múky (1,6 %), výroba masla (0,8 %) a výroba chleba a pečiva (0,8 %).

Výroba potravinárskych výrobkov¹⁰ sa medziročne zvýšila o 2,3 % na 3 935 mil. €. V štruktúre výrobných odborov svojím podielom dominuje odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (20,8 %), ale významným podielom aj odbor výroby mliečnych výrobkov (14,7 %). Na výrobe výrobkov sa významnejšie podieľali nasledovné odbory¹¹: výroba pečiva a múčnych výrobkov (13,3 %), výroba piva a sladu (8,5 %) a výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (7,0 %).

Podiel na produkcii 5 % a nižší dosiahli odbory výroby nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (4,1 %), spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (3,2 %), výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (2,8 %), výroby a prípravy krmív pre zvieratá (2,4 %), výroby vína (2,2 %) a odbor destilovania, úpravy a miešania alkoholu (1,5 %).

Podrobnejší prehľad o potravinárskej produkcii v naturálnom a hodnotovom vyjadrení je uvedený v tabuľkách č. 27 a 28 v prílohe č. 10.

Zákon č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny, ktorý je účinný od 1. januára 2013, zostáva naďalej v platnosti.

Dopyt po potravinárskych výrobkoch SR, vyjadrený maloobchodnými tržbami za potravinárske vlastné výkony a tovar v bežných cenách, sa v roku 2016 medziročne zvýšil o 0,9 % na 19 303 mil. €. Zvýšenie maloobchodných tržieb zaznamenali aj obidve sledované¹² pododvetvia potravinárskeho maloobchodu SR, v rámci ktorých rýchlejší medziročný rast (14,4 %) sa prejavil v maloobchode predajní špecializovaných na potraviny, nápoje a tabak, ktoré dosiahli 590 mil. €. V maloobchode nešpecializovaných predajní najmä s potravinami, nápojmi a tabakom sa tržby zvýšili o 0,5 % a dosiahli 3 287 mil. €.

Na maloobchodných tržbách SR v roku 2016, v nadväznosti na uvedený medziročný vývoj tržieb, **sa zvýšil** (0,4 p.b.) **podiel maloobchodu špecializovaného** na potraviny, nápoje a tabak na úroveň 3,1 %, ale klesol podiel **maloobchodných tržieb v nešpecializovaných predajniach** o 0,1 p. b. na 17,0 %, (sú zamerané najmä na potraviny, nápoje a tabak).

---

¹⁰ vrátane nápojov

¹¹ hlavné potravinárske odbory

¹² Štatistickým úradom SR

Tržby za vlastné výkony a tovar za maloobchod, v mil. €, b. c.

Tabuľka 26

Ukazovateľ	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/15	Index 2016/ Ø 2011-15
Tržby SR za maloobchod spolu	18 347	19 138	19 303	100,9	105,2
- Tržby MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom ¹⁾	3 043	3 270	3 287	100,5	108,0
- Tržby MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špec. predajniach	486	516	590	114,4	121,5
Podiel tržieb MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v %	16,6	17,1	17,0	-	-
Podiel tržieb MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializ. predajniach v %	2,6	2,7	3,1	-	-

Pozn.: MO = maloobchod

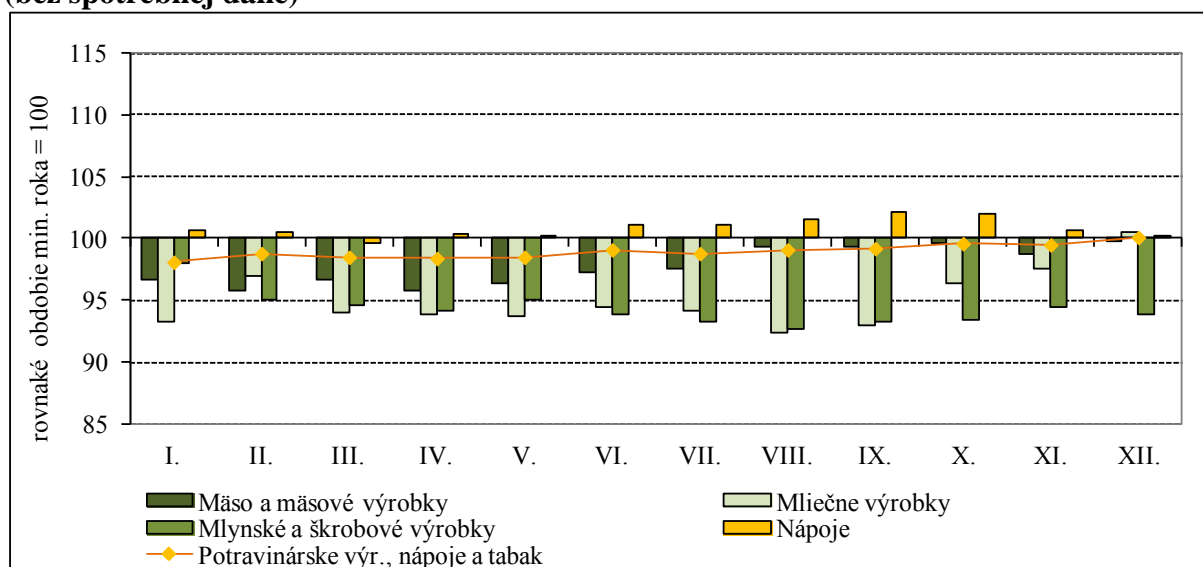
¹⁾ zahŕňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhliadnuc od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetiku atď.; tento údaj za podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri s počtom zamestnancov 20 a viac alebo do 19 zamestnancov s ročným obrátom vyšším ako 5 mil. € alebo fyzické osoby nezapísané do obchodného registra s ročným obrátom vyšším ako 5 mil. €

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Vývoj cien potravinárskych výrobkov

Tempo klesania cien potravinárskych výrobcov sa v roku 2016 zmiernilo a ceny výroby potravín, nápojov a tabaku medziročne klesli iba o 1 %. Najvýraznejší podiel na poklese cien mal vývoj cien výroby mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov, o 5,8 % a výroby mliečnych výrobkov, ktorých ceny klesli o 5,1 %. Ceny výrobcov pečiva a múčnych výrobkov sa takmer stabilizovali, s medziročným poklesom o 0,7 %. Pokles cien potravinárskych výrobcov v roku 2016 spomalil rast cien výroby ostatných potravinárskych výrobkov (3,1 %), výroby a prípravy krmív pre zvieratá (2,3 %) a mierny rast cien spracovateľov ovocia a zeleniny (1 %). Na spomalení klesania cien potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku sa podieľali aj takmer stabilné ceny výrobcov rastlinných a živočíšnych olejov, tukov a výrobcov nápojov, s rastom cien o 0,7 % - 0,8 %. Stabilné zostali ceny spracovania a konzervovania rýb a kôrovcov.

Graf 27 Vývoj cenových indexov vybraných potravinárskych odborov v roku 2016 (bez spotrebnej dane)

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.4. Spotreba potravín

Úplné zisťovanie príjmov, výdavkov a spotreby súkromných domácností bolo uskutočňované do roku 2012 a ďalšie úplné zisťovanie bolo vykonané v roku 2015. Údaje za roky 2013 a 2014 boli odhadnuté ŠÚ SR simuláciou mikroúdajov výberového zisťovania rodinných účtov za rok 2012 pomocou dostupných externých informácií, prognóz a kvalifikovaných odhadov vybraných demografických, sociálnych a ekonomických ukazovateľov za roky 2013 a 2014. Pri zisťovaní spotrebných výdavkov v roku 2015 bola použitá nová klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5, ktorá je odporúčaná Eurostatom.

Na základe týchto údajov v roku 2015 medziročne vzrástli čisté peňažné príjmy domácností úhrnom o 8,4 %. Čisté peňažné výdavky vzrástli o 10,2 %, spotrebné výdavky o 7,7 %. Naopak, výdavky na potraviny, nápoje a tabak klesli o 8,1 % pri rýchlejšej dynamike poklesu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (8,7 %) ako výdavkov na alkoholické nápoje a tabak (3,8 %).

Vývoj príjmov a výdavkov domácností SR

Tabuľka 27

Príjmy a výdavky podľa klasifikácie COICOP	Index 2013/12	Index 2014/13	Index 2015/14
Čisté peňažné príjmy úhrnom	101,0	105,5	108,4
Čisté peňažné výdavky	99,4	100,4	110,2
Spotrebné výdavky	99,4	100,0	107,7
Potraviny a nealkoholické nápoje	102,5	99,7	91,3
Alkoholické nápoje a tabak	101,1	106,0	96,2
Potraviny, nápoje, tabak	102,3	100,5	91,9

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2012 COICOP-HBS, údaje za rok 2013, 2014 simulované, údaje za rok 2015 COICOP-5
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

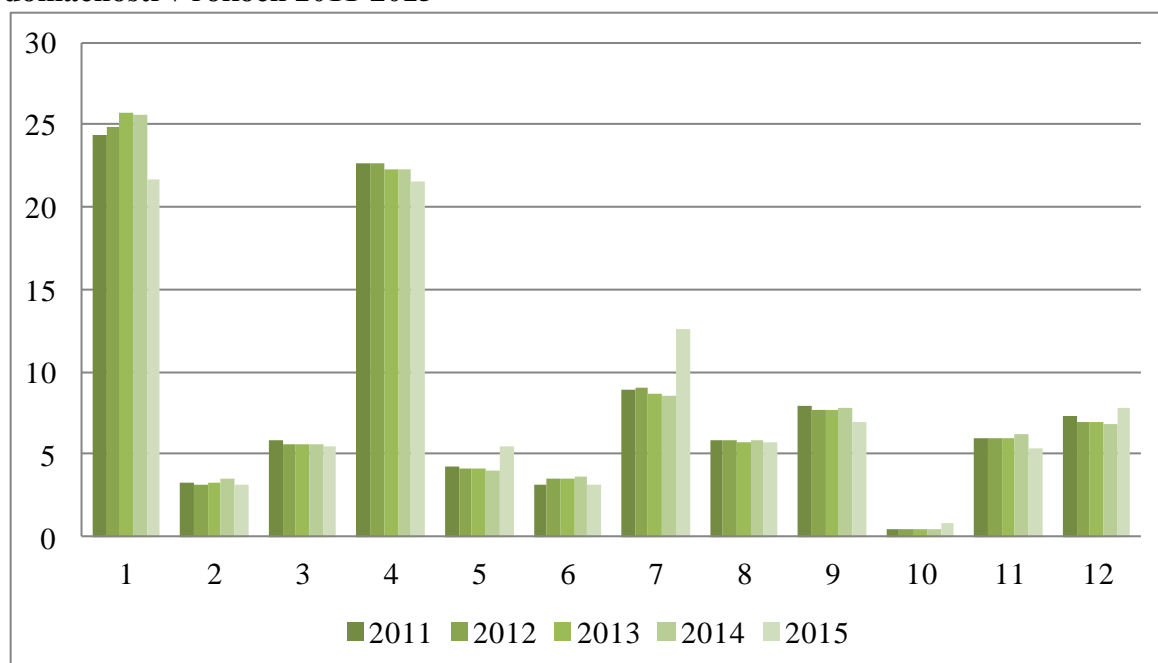
Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak (bez verejného stravovania) na celkových spotrebných výdavkoch sa v roku 2015 klesol na 24,82 %. Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje klesol na 21,70 %, alkoholických nápojov a tabaku na 3,12 %.

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch, v % Tabuľka 28

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch	2013	2014	2015
Potraviny a nealkoholické nápoje	25,65	25,59	21,70
Alkoholické nápoje a tabak	3,29	3,49	3,12
Potraviny, nápoje, tabak	28,94	29,08	24,82

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2012 COICOP-HBS, údaje za rok 2013, 2014 simulované, údaje za rok 2015 COICOP-5
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 28 Medziročné zmeny v základnej štruktúre spotrebných výdavkov súkromných domácností v rokoch 2011-2015

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, do roku 2014 bolo používané členenie spotrebných výdavkov podľa COICOP-HBS, v roku 2015 bolo použité členenie spotrebných výdavkov podľa COICOP-5.
 1-Potraviny a nealkoholické nápoje, 2-Alkoholické nápoje a tabak, 3-Odievanie a obuv, 4-Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá, 5-Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu, 6-Zdravotníctvo, 7-Doprava, 8- Pošty a telekomunikácie, 9-Rekreácia a kultúra, 10-Vzdelávanie, 11-Hotely, kaviarne a reštaurácie, 12-Rozličné tovary a služby
 Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Štruktúra spotrebných výdavkov slovenských domácností sa v priebehu analyzovaného obdobia výrazne nemenila. Presun spotrebných výdavkov od základných potrieb (potraviny, oblečenie) na také ako využitie voľného času, doprava, cestovanie a pod., pozorovaný v

krajinách EÚ-15, sa v SR neprejavuje, vyskytuje sa len v nízkom počte lepšie situovaných domácností. Pri zisťovaní spotrebných výdavkov v roku 2015 bola použitá nová klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5.

Úroveň spotreby potravín

V roku 2016 medziročne výrazne vzrástla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 8,4 kg. Trend poklesu spotreby hovädzieho mäsa sa zastavil a jeho spotreba vzrástla o 0,5 kg na 4,8 kg na osobu, čo je pozitívne vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP), keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Stúpila aj spotreba hydiny o 2,9 kg na 17,0 kg a spotreba bravčového mäsa až o 4,9 kg na 35,8 kg na osobu.

Negatívnym trendom je pokles spotreby obilnín v hodnote múky o 3,9 kg, ovocia o 2,4 kg, zemiakov 2,0 kg a rýb o 0,2 kg na osobu. Spotreba tukov vzrástla o 0,6 kg. Naopak, pozitívnym javom je nárast spotreby zeleniny o 7,4 kg a mlieka a mliečnych výrobkov o 6,3 kg na osobu.

Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR v kg na osobu

Tabuľka 17

Druh potravín	Skutočnosť					Rozdiel 2016-15	ODP ³⁾	Prípustný interval rac. spotreby
	2012	2013	2014	2015	2016 odhad			
Mäso v hodn. na kosti	52,5	53,3	47,9	50,6	59,0	8,4	57,3	51,6-63,0
Ryby	4,8	5,1	5,4	5,3	5,1	-0,2	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky	158,6	158,5	166,8	169,2	175,5	6,3	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hodn. múky	84,4	81,0	79,8	81,2	77,3	-3,9	98,5	94,0-103,0
Tuky spolu	22,2	22,2	20,6	21,1	21,7	0,6	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	48,0	47,4	47,0	48,9	46,9	-2,0	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,6	1,3	1,3	1,5	1,5	0,0	2,6	2,1-3,2
Zelenina ¹⁾	100,9	104,7	104,7	100,9	108,3	7,4	127,9	116,9-138,9
Ovocie ²⁾	52,1	54,9	60,8	65,7	63,3	-2,4	96,7	86,7-106,7

Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2016 = predbežný údaj ŠÚ SR

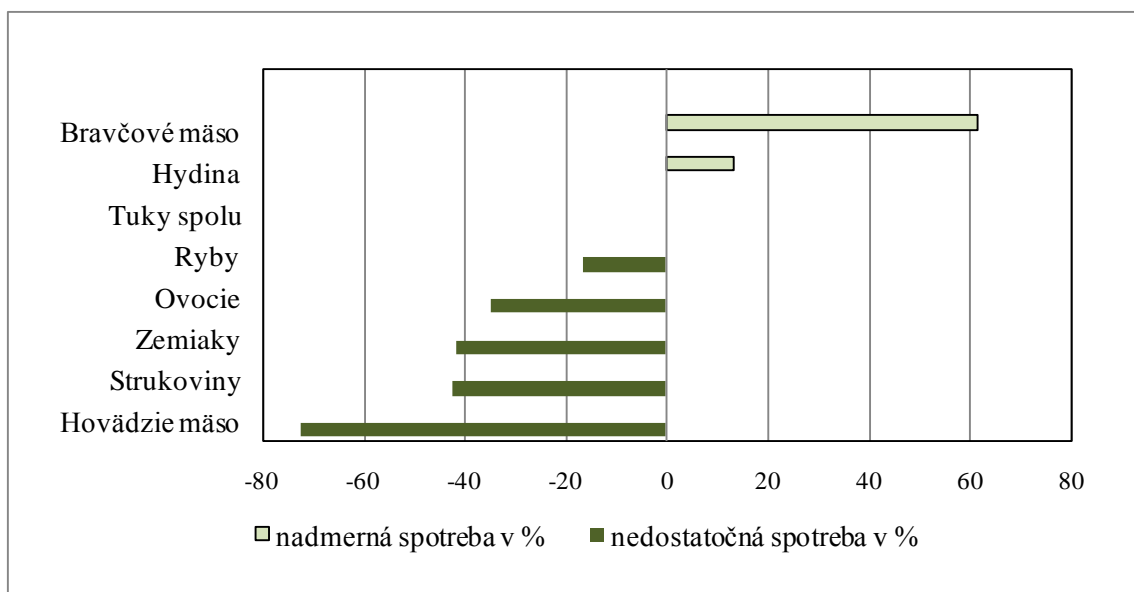
¹⁾ zelenina a zeleninové výrobky v hodnote čerstvej

²⁾ ovocie a ovocné výrobky spolu v hodnote čerstvého sú bez spotreby orechov

³⁾ ODP = odporúčaná dávka potravín

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 11 Porovnanie spotreby vybraných druhov potravín v SR s odporúčanými dávkami potravín (ODP) za rok 2016

Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2016 – odhad ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola zistená pri bravčovom mäse a hydine, kde spotreba prevyšuje ODP o 61,3 % a 13,3 %. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola hlavne v prípade hovädzieho mäsa (nižšia o 72,4 %), ale i strukovín a ovocia.

Spotreba mäsa na osobu v SR je podľa posledných dostupných údajov v porovnaní s najbližšími štátmi najnižšia a od roku 1990 má klesajúci trend. Najviac mäsa spolu sa spotrebovalo v Nemecku a Česku.

Spotreba mäsa a mlieka vo vybraných krajinách EÚ

v kg na osobu a rok

Tabuľka 30

Druh potravín	Česko rok 2015	Nemecko rok 2014	Poľsko rok 2014	Rakúsko rok 2015	Slovensko rok 2014
Mäso spolu	79,3	86,9	69,5	65,3	47,9
- hovädzie, teľacie	8,1	12,7	1,6	11,6	4,2
- bravčové	42,9	52,1	39,1	39,1	28,0
- hydina	26,0	19,4	28,2	12,7	14,5

Prameň: ŠÚ SR, Eurostat, Česká republika v číslech 2016 - ČSÚ, Statistisches Jahrbuch 2016, Statistical Yearbook of Agriculture 2016 – Central Statistical Office Poland, Statistics Austria 2016
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podrobnejší prehľad o vývoji spotreby potravín je uvedený v tabuľke 29 v prílohe 10.

3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín

Medzi priority Slovenskej republiky a EÚ patrí i zabezpečenie ochrany zdravia a spotrebiteľa z hľadiska bezpečnosti potravín. Kompetentné kontrolné orgány všetkých členských štátov EÚ monitorujú, kontrolujú a overujú, či prevádzkovatelia plnia príslušné požiadavky pre bezpečnosť potravín na všetkých stupňoch výroby, spracovania, distribúcie a predaja potravín konečnému spotrebiteľovi. Úradná kontrola potravín je nástroj na presadzovanie a uplatňovanie potravinového práva upraveného národnou, ale i európskou legislatívou.

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2016 v **komoditách výrobkov rastlinného pôvodu a v tabakových výrobkoch 11 060 vzoriek, z ktorých 329 (2,97 %) nevyhovelo** požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v označovaní (8,4 %), v označovaní alergénov (6,6 %), v senzoričných ukazovateľoch (5,5 %), vo fyzikálno – chemických ukazovateľoch (3,3 %), v prídavných látkach (2,6 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (1,3 %) a v kontaminantoch (0,8 %). **V komoditách výrobkov živočíšneho pôvodu analyzovali a vyhodnotili 6 307 vzoriek, z ktorých 204 (3,23 %) nevyhovelo** požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v senzoričných ukazovateľoch (3,57 %), vo fyzikálno–chemických ukazovateľoch (4,7 %), v označovaní (3,1 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (3,8 %), v osobitných prísadách – NaCl (3,4 %), v označovaní alergénov (2,1 %), v kontaminantoch (2,0 %), v prídavných látkach (0,4 %) a v rezíduách veterinárnych liekov (0,2 %).

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v roku 2016 analyzovali a vyhodnotili 14 191 vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov určených na styk s potravinami. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov určených na styk s potravinami bolo **celkovo nevyhovujúcich 1 102 vzoriek, čo predstavovalo 7,8 %**. Celkovo najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo zaznamenaných v prípade nealkoholických nápojov (21,1%), syrov a bryndze zo Slovenska (20,0 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (16,3 %), lahôdkarských výrobkov (15,37 %), zmrzlíny a dezertov (14,3 %), a vôd watercoolery (8,3 %). Išlo hlavne o mikrobiologicky nevyhovujúce vzorky, kde kontaminácia bola zistená v prípade 8,7 % vzoriek a z dôvodu chemickej kontaminácie nevyhovelo 1,3 % vzoriek potravín. Išlo najmä o prekročenia stanovených limitov pre prídavné látky a kontaminanty.

V roku 2016 orgány úradnej kontroly potravín (ŠVPS SR a ÚVZ SR) celkovo skontrolovali 35 127 objektov, čo je 38,89 % z celkového počtu. Bolo vykonaných 97 243 kontrol, najviac v maloobchode (35 847 – 36,86 %), v sektore služieb (27 183 kontrol – 27,95 %) a u výrobcov a baliarní (17 496 kontrol – 17,99 %). V roku 2016 boli zistené nedostatky u 8 136 objektov z 35 127 kontrolovaných objektov, čo je 23,16 %. Celkovo bolo vykonaných 97 243 kontrol pričom nedostatky boli zistené v celkovej hygiene v objektoch – 13 122 – 37,36 %, čo je zlepšenie oproti roku 2015 o 10,34 %. Pri uplatňovaní systému HACCP boli nedostatky v 1 299 objektoch – 3,69 % , čo je porovnateľné s rokom 2015, v označovaní

potravín v 2 618 objektoch – 7,45 % a predaj po dobe spotreby/minimálnej trvanlivosti bol zistený v 2 463 objektoch – 7,01 %, čo je oproti roku 2015 nepatrné zlepšenie o 3,17 %.

Z hľadiska jednotlivých sektorov bolo najviac nedostatkov v maloobchode až u 3 927 objektoch – 48,27 %, oproti roku 2015 nastalo nepatrné zlepšenie o 2,84 %. Nedostatky sa týkali hlavne celkovej hygieny, predaja tovaru po dobe spotreby/minimálnej trvanlivosti a označovania výrobkov. V sektore služieb boli nedostatky u 2811 objektov 34,55 %, čo predstavuje nepatrné zhoršenie oproti roku 2015 o 0,9 %, pričom nedostatky sa týkali najmä prevádzkovej hygieny, skladovania potravín, systému HACCP a manipulácie s potravinami.

V súvislosti s kvalitou potravín rezort MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to „Značka kvality SK“ a „Politika kvality EÚ“.

V rámci výroby a spotreby domácej potravinovej produkcie je jedným z nosných aspektov Národný program podpory poľnohospodárskych výrobkov a potravín „Značka kvality SK“, ktorý vznikol za účelom zabezpečenia dostatočných informácií pre spotrebiteľa o bezpečných a kvalitných domácich výrobkoch. Cieľom tohto projektu je upriamiť pozornosť slovenských spotrebiteľov na kvalitné domáce potraviny.

Značku kvality SK môže získať každý slovenský výrobca, ak sú jeho výrobky vyrábané z domácich surovín pri dodržaní deklarovaného technologického postupu, parametrov kvality a bezpečnosti potravín, ktoré sú ustanovené príslušnými právnymi predpismi potravinového práva. Podmienkou udelenia Značky kvality SK je použitie najmenej 75 % surovín zo slovenskej produkcie, pričom všetky fázy výrobného procesu sa musia uskutočňovať na území Slovenskej republiky.

Značka kvality GOLD sa udeľuje výrobkom s nadštandardnými kvalitatívnymi parametrami, ktoré ich odlišujú od ostatných bežných potravín a zdôrazňuje ich vyššiu kvalitu. Zoznam spoločností a ocenených výrobkov je uvedený na <http://www.znackakvality.sk>

„Politika kvality EÚ“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povest' tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné označenie CHZO - (Protected geographical indication - PGI)

Chránené označenie pôvodu CHOP - (Protected designation of origin - PDO)

Zaručená tradičná špecialita ZTŠ - (Traditional speciality guaranteed - TSG)

V systéme Politika kvality EÚ boli registrované tieto slovenské poľnohospodárske výrobky a potraviny: Levický slad, Skalický trdelník, Slovenská bryndza, Slovenská parenica, Slovenský oštiepok, Tekovský salámový syr, Zázrivský korbáčik, Zázrivské vojky, Oravský korbáčik, Klenovecký syrec - CHZO; Bratislavský rožok/Pressburger Kipfel/Pozsonyi kifli, Ovčí hrudkový syr -salašnícky, Ovčí salašnícky údený syr, Lovecký salám/Lovecká saláma, Liptovská saláma/Liptovský salám, Špekáčky/Špekačky, Spišské párky - ZTŠ a výrobok Žitavská paprika – CHOP.

3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

Agropotravinársky zahraničný obchod SR v roku 2016

Vývoj agropotravinárskeho zahraničného obchodu v roku 2016 pokračoval v intenciách predchádzajúceho roka. Hodnota celkového exportu SR sa medziročne zvýšila o 3,5 %, zároveň hodnota celkového dovozu sa zvýšila o 3,2 %. V rovnakom období dynamika vývoja agropotravinárskeho obchodu vykázala opačný trend. Medziročne sa zvýšil agropotravinársky import SR až o 6,7 %, pričom hodnota vývozu sa zvýšila len o 1,1 %. Vývoj tovarovej výmeny sa v konečnom dôsledku premietol do výslednej obchodnej bilancie. Hodnota pozitívnej bilancie celkového zahraničného obchodu, v dôsledku vyššej dynamiky rastu exportu, sa medziročne zvýšila o 352,9 mil. € (10,6 %). U agropotravinárskych komodít výrazný nárast hodnoty dovozu spôsobil zvýšenie negatívnej obchodnej bilancie až o 228,1 mil. € (medziročný nárast o 21,8 %) a celkové záporné saldo dosiahlo **-1 273,5 mil. €**.

Vývoj zahraničného obchodu, v mil. €

Tabuľka 31

Ukazovateľ		Priemer 2011-15	2015	2016 ¹⁾	Index 2016/2015	2016/Ø 2011-2015
Zahraničný obchod za SR spolu HS 01 - 99	Vývoz	63 100	67 680	70 074	103,5	111,1
	Dovoz	59 735	64 361	66 402	103,2	111,2
	Obrat	122 835	132 041	136 476	103,4	111,1
	Saldo	3 365	3 319	3 672	110,6	109,1
z toho: agropotravinársky sektor za SR spolu HS 01 - 24	Vývoz	3 052	2 800	2 830	101,1	92,7
	Dovoz	3 844	3 845	4 103	106,7	106,7
	Obrat	6 896	6 645	6 933	104,3	100,5
	Saldo	-792	-1 045	-1 274	121,8	160,8
v tom: zahraničný obchod agrosektoru SR s ČR HS 01 - 24	Vývoz	758	687	646	94,0	85,2
	Dovoz	1 045	1 063	1 172	110,3	112,2
	Obrat	1 802	1 750	1 818	103,9	100,8
	Saldo	-287	-376	-527	139,9	183,2

Prameň: Štatistický úrad SR, ¹⁾ Predbežné údaje (marec 2017), Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2016 bolo na Slovensko medziročne dovezených o 258,2 mil. € (6,7 %) viac poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Medziročne sa zvýšil dovoz bravčového mäsa o 68,5 mil. € (37,9 %), čokolády o 56,1 mil. € (28,0 %), potravinových prípravkov o 20,4 mil. € (14,0 %), krmív o 20,4 mil. € (18,7 %), sladených nealkoholických nápojov o 17,6 mil. € (16,9 %), repkových semien o 15,4 mil. € (90,1 %), destilátov o 15,1 mil. € (26,0 %), zemiakov o 10,1 mil. € (52,1 %), párkov a salám o 10,0 mil. € (12,6 %) a repného cukru o 9,2 mil. € (40,0 %).

Na vývoj dovozu pozitívne vplýval najmä medziročný pokles importu kávy o 24,5 mil. € (11,3 %), repkového oleja o 13,3 mil. € (14,4 %), kukurice o 11,7 mil. € (21,9 %), pokrutín vznikajúcich extrahovaním sójového oleja o 11,6 mil. € (31,9 %), tekutého mlieka a smotany o 9,8 mil. € (17,6 %), vína o 9,0 mil. € (14,5 %), rastlinných materiálov a vedľajších produktov používaných na výživu zvierat o 8,6 mil. € (76,1 %) a pšenice o 8,1 mil. € (68,5 %).

Vo výrobkovej štruktúre slovenského dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov mali prvenstvo finálne potravinárske výrobky a polotovary, ktoré podľa poradia v roku 2016 obsadili štrnásť z prvých pätnástich priečok: čokoláda so 6,2 %-ným podielom, bravčové mäso so 6,1 %-ným podielom, káva so 4,7 %-ným podielom, pekársky tovar so 4,2 %-ným podielom, ostatné potravinové prípravky so 4,0 %-ným podielom, syry a tvaroh s 3,5 %-ným podielom, krmivá s 3,2 %-ným podielom, cigarety s 3,1 %-ným podielom, sladené nealkoholické nápoje s 3,0 %-ným podielom, hydinové mäso s 2,3 %-ným podielom, párky a salámy s 2,2 %-ným podielom, konzervované mäso s 2,0 %-ným podielom, repkový olej s 1,9 %-ným podielom, destiláty s 1,8 %-ným podielom a citrusové plody s 1,6 %-ným podielom na celkovom agrodovoze.

Vývoz poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v roku 2016 dosiahol hodnotu 2 829,8 mil. € pri medziročnom náraste o 30,1 mil. € (1,1 %).

Rozhodujúci podiel na zvýšení hodnoty agropotravinárskeho vývozu mal nárast exportu pšenice o 47,0 mil. € (24,2 %), čokolády o 39,8 mil. € (20,7 %), potravinových prípravkov o 27,1 mil. € (33,8 %), živého hovädzieho dobytku o 13,4 mil. € (19,4 %), párkov a salám o 8,7 mil. € (17,6 %), destilátov o 8,3 mil. € (59,8 %), hydrogenovaných živočíšnych a rastlinných tukov a olejov o 7,6 mil. € (82,6 %) a ostatných cukrov o 7,5 mil. € (9,9 %).

Na druhej strane sa zo SR medziročne vyviezlo menej kukurice o 31,0 mil. € (28,8 %), tekutého mlieka a smotany o 17,9 mil. € (18,2 %), repného cukru o 13,6 mil. € (26,5 %), sladených nealkoholických nápojov o 10,4 mil. € (23,5 %), cukroviniek o 10,0 mil. € (12,0 %), repkového oleja o 8,1 mil. € (9,7 %), konzervovaného mäsa o 7,9 mil. € (18,6 %), vtáčieho peria o 7,7 mil. € (86,2 %) a vtáčích vajec v škrupine o 6,6 mil. € (23,6 %).

V rámci výrobkovej štruktúry v roku 2016, vďaka výraznému medziročnému zvýšeniu hodnoty exportu o 24,2 %, bola pšenica s 8,5 %-ným podielom na celkovom vývoze najvýznamnejšou komoditou slovenského agrárneho vývozu. Vďaka značnému medziročnému zvýšeniu hodnoty exportu o 20,7 %, o 3,4 %, resp. až o 33,8 %, si čokoláda s 8,2 %-ným, káva so 6,3 %-ným a rôzne potravinové prípravky s 3,8 %-ným podielom upevnili postavenie v štruktúre exportu SR. Syry a tvaroh a pekársky tovar s 3,5 %-ným, resp. 3,1 %-ným podielom sa zaraďujú medzi najvýznamnejšie komodity v rámci štruktúry exportu

SR. Medzi proexportne orientované komodity slovenského agropotravinárskeho vývozu patrili aj ostatné cukry s 2,9 %-ným podielom, živý hovädzí dobytok s 2,9 %-ným podielom, tekuté mlieko a smotana s 2,8 %-ným podielom, kukurica s 2,7 %-ným podielom, repkový olej s 2,7 %-ným podielom, slad s 2,6 %-ným podielom, cukrovinky s 2,6 %-ným podielom, slnečnicové a repkové semená zhodne s 2,5 %-ným podielom na celkovom agrovývoze SR. Z uvedených pätnástich najvýznamnejších exportných komodít deväť predstavuje finálne potravinárske výrobky a polotovary (celkovo 35,8 %-ný podiel na celkovom agrovývoze), pričom ďalších šesť s celkovým 22,0 %-ným podielom na agrovývoze SR predstavuje prvotné poľnohospodárske suroviny.

Oživenie tovarovej výmeny sa prejavilo nielen vo vývoji zahraničného obchodu SR s poľnohospodárskymi, ale aj pri spracovaní potravinárskych výrobkov.

V roku 2016 boli do SR dovezené poľnohospodárske výrobky v celkovej hodnote 868,6 mil. €, tzn. medziročný nárast o 46,3 mil. € (5,6 %). Z tejto hodnoty predstavoval dovoz nahraditeľných poľnohospodárskych výrobkov 67,8 % (v roku 2015 68,8 %). V rovnakom období SR uvedené výrobky vyviezla za 925,6 mil. €, čo je o 18,2 mil. € (2,0 %) viac ako v roku 2015.

Vyšší medziročný nárast importu poľnohospodárskych výrobkov v porovnaní s exportom sa premietol do zníženia kladného salda. Pokiaľ v roku 2015 zahraničná obchodná výmena s poľnohospodárskymi výrobkami vygenerovala prebytok 85,1 mil. €, v roku 2016 to bolo na úrovni 57,0 mil. € (pokles o 33,0 %). V tovarovo-obchodnej výmene s nahraditeľnými poľnohospodárskymi výrobkami dosiahla SR vysoko aktívnu obchodnú bilanciu; v roku 2015 na úrovni 263,9 mil. €, v roku 2016 na úrovni 252,1 mil. € (celkový pokles o 4,5 %). Napriek výraznejšiemu medziročnému nárastu dovozu sa zahraničný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami vyvíja pre SR priaznivo, nakoľko export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokázal nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie.

Nepriaznivá situácia pretrváva v zahraničnom obchode SR s potravinárskymi výrobkami, nakoľko v roku 2016 až 104,5 % (v roku 2015 dokonca 108,1 %) celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky. V roku 2016 boli do SR dovezené potravinárske výrobky celkovo za 3 234,7 mil. € (medziročne nárast o 7,0 %), z čoho až 77,9 % (v roku 2015 76,1 %) predstavoval dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov. V sledovanom období sa len mierne zvýšila hodnota vývozu potravinárskych výrobkov. V roku 2016 boli uvedené výrobky umiestnené na zahraničných trhoch v celkovej hodnote 1 904,2 mil. €, čo je len o 0,6 % viac ako v roku 2015. Z uvedenej hodnoty až 83,7 % predstavoval vývoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov (v roku 2015 84,1 %). Pokiaľ v roku 2015 spracovateľský priemysel vygeneroval negatívne saldo 1 130,6 mil. € (z toho 62,6 % pripadá na nahraditeľné komodity), v roku 2016 v dôsledku nárastu hodnoty importu sa negatívne saldo zvýšilo až na úroveň 1 330,6 mil. € (z toho 69,7 % pripadlo na nahraditeľné výrobky).

Z údajov vývoja agropotravinárskeho zahraničného obchodu SR je vo všeobecnosti možné odvodiť jeho základné charakteristiky:

1. exportná výkonnosť SR je do značnej miery závislá od reexportov agropotravinárskych komodít, čo potvrdzuje aj reexport na Slovensko dovážaných nenahraditeľných komodít,
2. vyššia dynamika tovarovej obchodnej výmeny na strane dovozu, sa v konečnom dôsledku prejavila v medziročnom náraste negatívnej obchodnej bilancie o 228,1 mil. € a celkové záporné saldo dosiahlo – 1 273,5 mil. €,
3. v dôsledku koncentrácie tovarov z tretích krajín v námorných prístavoch v západnej Európe a ich následnej redistribúcie do ostatných členských krajín EÚ, sa medziročne zvýšil podiel dovozu z členských krajín EÚ na celkovom agropotravinárskom dovoze SR o 0,4 p.b. na 91,5 %,
4. z hľadiska komoditnej štruktúry sa slovenský vývoz dlhodobo orientuje na prvotné poľnohospodárske suroviny (32,4 % z celkového exportu v roku 2015 a 32,7 % v roku 2016) a na strane dovozu dominujú finálne potravinárske výrobky a polotovary s vyššou pridanou hodnotou (78,6 % z celkového importu v roku 2015 a 78,8 % v roku 2016),
5. export v SR pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokáže nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami,
6. hodnota vývozu potravinárskych výrobkov je dlhodobo hlboko pod úrovňou hodnoty ich dovozu. V roku 2016 až 104,5 % (v roku 2015 dokonca 108,1 %) celkového agropotravinárskeho salda SR vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky,
7. v rámci hlavných výrobných vertikál je nepriaznivý vývoj obchodnej výmeny – vývoz suroviny, dovoz finálnych potravinárskych výrobkov. U mäsa masívny export živého hovädzieho dobytka a živých ošípaných a dovoz mäsa a mäsových výrobkov. V sektore mlieka export tekutého mlieka, import mliečnych výrobkov, hlavne syrov a masla. Vo vertikále olejnin export olejnatých semien a dovoz rastlinných olejov, a pod.,
8. na vývoj agroobchodu majú výrazný vplyv aj rozhodnutia zahraničných majiteľov výrobných investícií smerujúce k redukcii, či až k likvidácii spracovateľských kapacít, výsledkom čoho je nedostatočná domáca produkcia, čo vyvoláva potrebu dovozu, a tým smerovanie k neustále vysoko negatívnej obchodnej bilancii finálnych potravinárskych výrobkov a polotovarov s vyššou pridanou hodnotou,
9. vysoká dovozná závislosť SR v sektore mäsa, hlavne bravčového mäsa, ako aj mäsových výrobkov, čiastočne kompenzovaná vysokým exportom živých zvierat,
10. vysoká dovozná závislosť SR v sektore ovocia a zeleniny, vrátane potravinárskych výrobkov z nich vyrábaných,
11. z hľadiska miery krytia domácej spotreby domácou výrobou je najproblematickejším sektor čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny (HS 07, 08 a 20), sektor mäsa a mäsových výrobkov (HS 01, 02 a 16) a v dôsledku úplnej likvidácie celého spracovateľského potravinárskeho odboru aj sektor tabakových výrobkov (HS 24),

ktoré v roku 2016 spoločne vygenerovali 75,5 % celkovej pasívnej obchodnej bilancie (41,8 %, 23,8 %, resp. 9,9 %),

12. čiastočné embargo Ruskej federácie na dovoz potravín z Európskej únie sa odzrkadlilo v ďalšom medziročnom poklese agrovývozu SR do Ruskej federácie o 1,4 mil. € (8,7 %), čo sa prejavilo v znížení aktívnej obchodnej bilancie o 3,3 mil. € (24,2 %).

Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR

Agropotravinársky zahraničný obchod SR je jednoznačne **orientovaný na členské krajiny EÚ**. Orientáciu zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR na krajiny Európskej únie zvyrazňuje fakt, že dovoz z krajín EÚ-28 v roku 2016 dosiahol 91,5 % (v roku 2015 91,1 %) z celkového dovozu SR a vývoz do krajín EÚ-28 sa podieľal na celkovom agropotravinárskom vývoze SR 95,2 %-mi (95,3 %-mi v roku 2015).

Teritoriálna štruktúra agrárneho zahraničného obchodu, v mil. € Tabuľka 32

Ukazovateľ	Obdobie	EÚ-28	z toho ČR	Tretie krajiny	z toho			
					EFTA	Balkán	ACP	SNŠ
Obrat	Ø2011-15	6 471,0	1 802,4	425,1	38,1	38,2	48,7	65,5
	2015	6 168,9	1 749,5	475,9	40,5	32,4	61,1	59,5
	2016 ¹⁾	6 448,8	1 817,7	484,3	43,5	34,9	66,6	56,9
	Index 2016/15	104,5	103,9	101,8	107,5	107,8	109,0	95,6
	Index 2016/Ø 2011-15	99,7	100,8	113,9	114,3	91,4	136,8	86,9
Vývoz	Ø2011-15	2 942,8	757,5	109,3	15,9	18,8	1,1	46,3
	2015	2 667,9	686,6	131,8	17,5	15,3	2,8	38,5
	2016 ¹⁾	2 694,5	645,6	135,4	20,3	13,4	3,1	36,1
	Index 2016/15	101,0	94,0	102,7	115,7	87,9	111,6	93,6
	Index 2016/Ø 2011-15	91,6	85,2	123,8	127,0	71,3	281,5	77,9
Dovoz	Ø2011-15	3 528,2	1 044,9	315,8	22,1	19,3	47,6	19,2
	2015	3 501,1	1 062,9	344,1	23,0	17,1	58,3	21,0
	2016 ¹⁾	3 754,4	1 172,1	349,0	23,3	21,4	63,5	20,9
	Index 2016/15	107,2	110,3	101,4	101,2	125,6	108,9	99,3
	Index 2016/Ø 2011-15	106,4	112,2	110,5	105,2	110,9	133,4	108,5
Saldo	Ø2011-15	-585,4	-287,3	-206,5	-6,2	-0,5	-46,5	27,0
	2015	-833,2	-376,2	-212,2	-5,5	-1,8	-55,5	17,5
	2016 ¹⁾	-1 059,9	-526,5	-213,6	-3,0	-8,0	-60,3	15,2
	Index 2016/15	127,2	139,9	100,6	55,2	448,8	108,8	86,8
	Index 2016/Ø 2011-15	181,1	183,2	103,5	49,0	1 596,4	129,8	56,2

Prameň: Štatistický úrad SR

¹⁾ Predbežné údaje (marec 2017)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Pozn.: EÚ-28 Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Taliansko, Španielsko, Veľká Británia, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, SR, ČR, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Malta, Cyprus, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko

EFTA Nórsko, Island, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko

Balkán Albánsko, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko a Kosovo

ACP Skupina krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku

SNŠ Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Moldavsko, Ruská federácia, Tadžikistan, Turkménsko, Ukrajina, Uzbekistan

Saldo zahranično-obchodnej výmeny medzi SR a členskými krajinami EÚ (EÚ-28) za rok 2016 dosiahlo zápornú hodnotu -1 059,9 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje jeho nárast až o 226,7 mil. € (27,2 %). Negatívny nárast záporného salda bol spôsobený medziročným zvýšením hodnoty dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov do SR z krajín EÚ-28 až o 253,3 mil. € (7,2 %), pričom za rovnaké obdobie sa súčasne zvýšila hodnota vývozu len o 26,6 mil. € (1,0 %).

V porovnaní s rokom 2015 sa v roku 2016 vyviezlo zo SR do krajín Európskej únie (EÚ-28) viac pšenice o 43,6 mil. € (22,6 %), čokolády o 42,0 mil. € (22,8 %), potravinových prípravkov o 26,5 mil. € (39,1 %), párkov a salám o 8,7 mil. € (18,0 %), ostatných cukrov o 7,6 mil. € (10,6 %), hydrogenovaných živočíšnych a rastlinných tukov a olejov o 7,5 mil. € (81,8 %) a pekárskoho tovaru o 6,9 mil. € (9,1 %). Na druhej strane sa medziročne znížil export kukurice o 27,8 mil. € (27,4 %), tekutého mlieka a smotany o 17,7 mil. € (18,4 %), repného cukru o 13,6 mil. € (26,6 %), sladených nealkoholických nápojov o 10,5 mil. € (24,1 %), cukrovínok o 10,5 mil. € (13,3 %), repkového oleja o 8,1 mil. € (9,7 %), vtáčieho peria o 7,7 mil. € (86,2 %) a konzervovaného mäsa o 6,9 mil. € (16,9 %).

Z krajín Európskej únie (EÚ-28) sa v roku 2016 do SR medziročne doviezlo viac bravčového mäsa o 68,4 mil. € (37,8 %), čokolády o 55,1 mil. € (28,2 %), krmív o 19,6 mil. € (18,6 %), potravinových prípravkov o 18,7 mil. € (14,3 %), sladených nealkoholických nápojov o 16,7 mil. € (16,7 %), repkových semien o 14,5 mil. € (84,9 %), destilátov o 11,5 mil. € (23,0 %), párkov a salám o 10,0 mil. € (12,6 %), zemiakov o 9,9 mil. € (51,7 %), repného cukru o 9,2 mil. € (40,5 %) a syrov o 8,0 mil. € (6,0 %), ale menej kávy o 21,4 mil. € (10,5 %), repkového oleja o 14,7 mil. € (15,9 %), kukurice o 11,8 mil. € (22,6 %), pokrutín vznikajúcich extrahovaním sójového oleja o 11,4 mil. € (32,9 %), tekutého mlieka a smotany o 9,8 mil. € (17,5 %), vína o 9,3 mil. € (16,4 %), rastlinných materiálov a vedľajších produktov používaných na výživu zvierat o 8,6 mil. € (76,4 %) a pšenice o 8,2 mil. € (68,6 %).

S ostatnými, nečlenskými krajinami EÚ, tzv. tretími krajinami, SR vykázala za rok 2016 záporné saldo – 213,6 mil. €. Negatívne saldo SR s tretími krajinami, napriek negatívne zníženiu obchodného prebytku s krajinami SNŠ (o 2,3 mil. €), medziročne mierne vzrástlo o 1,4 mil. € (0,6 %). V roku 2016 boli do tretích krajín vyvezené poľnohospodárske a potravinárske výrobky v celkovej hodnote 135,4 mil. €, čo bolo o 3,5 mil. € (2,7 %) viac ako v predchádzajúcom roku. Na druhej strane boli do SR

z nečlenských krajín EÚ dovezené agropotravinárske výrobky za 349,0 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2015 bolo o 4,9 mil. € viac (1,4 %).

V skladbe dovozu z tretích krajín prevládajú hlavne nenahraditeľné výrobky, ktoré v podmienkach SR nie je možné produkovať: jedlé ovocie a orechy, kakaové prípravky, rôzne potravinové prípravky, nápoje a liehoviny, ryby a výrobky z rýb, prípravky zo zeleniny a ovocia, zelenina, káva, čaj a korenie a mäso. Vývoz SR do tretích krajín sa orientuje prevažne na potravinárske polotovary a výrobky: živé zvieratá, rôzne potravinové prípravky, mlieko a mliečne výrobky, prípravky z obilia a mlieka, cukor a cukrovinky, nápoje a liehoviny, mlynské výrobky a obilie.

Z trhov tretích krajín bola SR buď vytláčaná konkurenciou, alebo export bol nahradený licenčnou výrobou, príp. obmedzená domáca produkcia neumožnila našu expanziu. Avšak údaje colnej štatistiky nám neumožňujú exaktne identifikovať a kvantifikovať reimporty a reexporty poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, či už vo vzťahu k EÚ alebo voči tretím krajinám.

Podrobnejšie údaje o zahraničnom obchode sú uvedené v tabuľkách 30 - 35 v prílohe 10.

4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva

4.1. Vstupy do poľnohospodárstva

Fixný kapitál v poľnohospodárstve

Investovanie v poľnohospodárskych podnikoch je jedným z hlavných predpokladov zvýšenia konkurencieschopnosti podnikov. Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) sa medziročne znížila o 4,1 % (13,6 mil. €). Klesli investície do rozhodujúcich zložiek hrubého fixného kapitálu, najmä do budov a stavieb (0,7 %), okrem budov na bývanie ktoré vzrástli. Menej ako pred rokom sa investovalo do strojov a zariadení (14,7 %). Vzrástli investície do dopravných zariadení (8,1 %), kultivovaných biologických zdrojov (3,5 %) a produktov duševného vlastníctva (20,9 %). V štruktúre hrubého fixného kapitálu dominovali stroje a zariadenia (36,3 %), budovy a stavby (27,0 %). Nižší podiel predstavovali dopravné zariadenia (19,3 %) a kultivované biologické zdroje (16,4 %). Produkty duševného vlastníctva sa na celkovom hrubom fixnom kapitále podieľali len (0,9 %). V roku 2016 neboli zaznamenané žiadne zdroje financovania zo zahraničia.

V porovnaní s priemerom rokov 2011-2015 sa vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu v roku 2016 spomalil, okrem investovania do dopravných zariadení a produktov duševného vlastníctva. Znižovanie tvorby hrubého fixného kapitálu, je dôsledkom štrukturálnych zmien vo výrobných programoch poľnohospodárskych podnikov (pokles počtu hovädzieho dobytká, orientácia na hydinu, rastlinnú výrobu, olejniny, nové technológie a modernizácia).

Hrubý stav dlhodobého majetku dosiahol 11 800 mil. €, čo bolo medziročne viac o 250 mil. €. (2,2 %). Čistý stav majetku sa zvýšil (1,1 %) na úroveň 7 488 mil. € a opotrebovanosť na 36,5 %.

Vývoj hrubého a čistého stavu majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúra v poľnohospodárstve sú uvedené v tabuľke 41 v Prílohe 10.

Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve

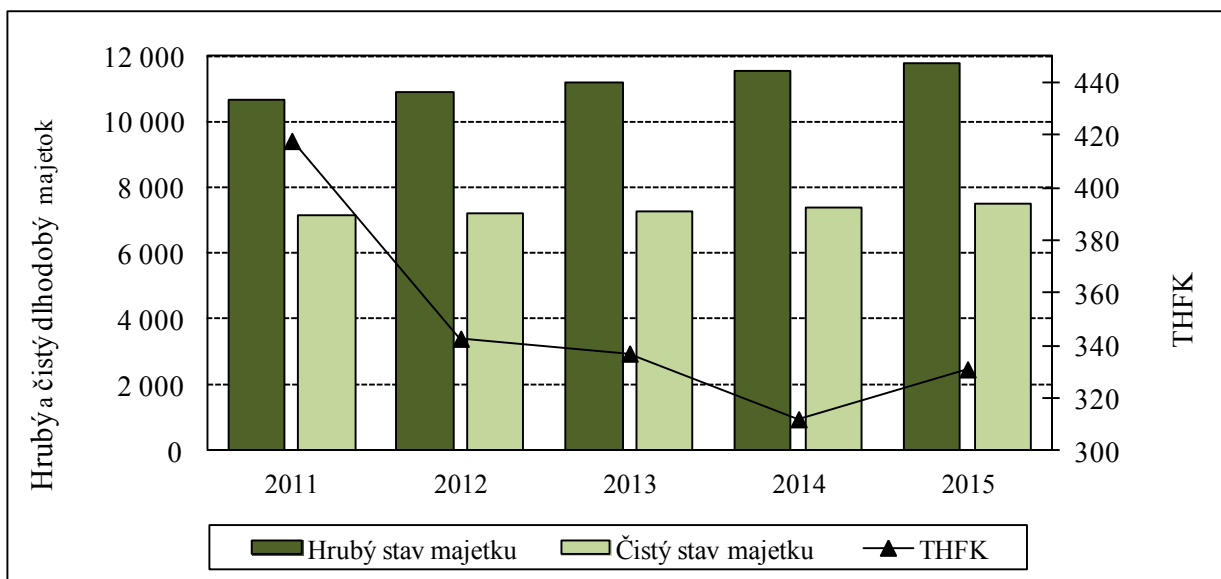
v tis. € b.c.

Tabuľka 33

Ukazovateľ	Ø 2011-2015	2015 ¹⁾	2016 ²⁾	Index 2016/15	Index 2016/ Ø2011-15
Tvorba hrubého fixného kapitálu	348 119	330 548	316 888	95,9	91,0
z toho - budovy a stavby, vr. budov na býv.	103 946	86 066	85 449	99,3	82,2
z toho budovy na bývanie	1 953	-160	210		10,8
- stroje a zariadenia	130 749	135 303	115 441	85,3	88,3
z toho ostat. stroje a zar.	126 979	131 886	110 754	84,0	87,2
- dopravné zariadenia	53 271	56 610	61 199	108,1	114,9
- kultivované biologické zdroje	57 883	50 301	52 056	103,5	89,9
- produkty duševného vlastníctva	2 270	2 268	2 743	120,9	120,9

Prameň: ŠÚ SR, ¹⁾Predbežné údaje, ²⁾Údaje zo štvrtročných predbežných podkladov
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 30 Vývoj hrubého a čistého dlhodobého majetku a THFK v poľnohospodárstve, v mil. €

Prameň: ŠÚ SR, rok 2016 nie je k dispozícii
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Spotreba vstupov

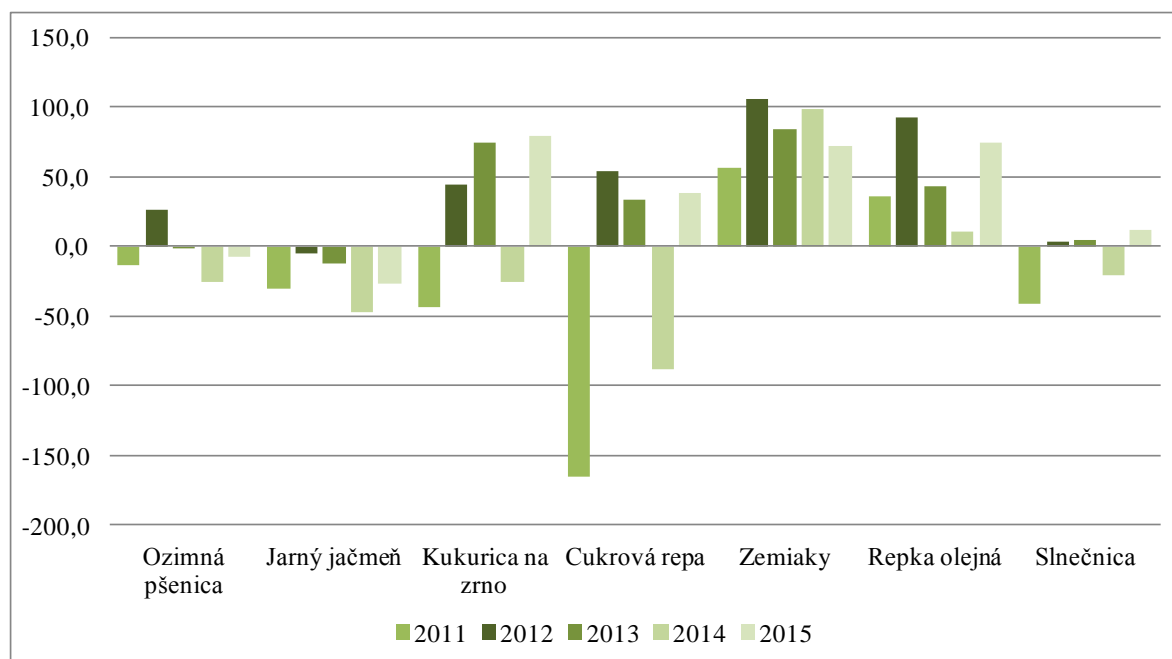
Trh so vstupmi do poľnohospodárskej výroby mal v roku 2016 pri väčšine vstupov klesajúci charakter.

V roku 2015 (rok 2016 nebol k dispozícii) sa spotrebovalo 5 441 tis. t **priemyselných hnojív**, čo bolo o 141 tis. t (2,5 %) menej ako v roku 2014. Spotreba čistých živín v prepočte na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahla 93,1 kg, teda o 2,9 kg/ha (3,0 %) menej ako v predchádzajúcom roku.

Priemyselnými hnojivami sa vyhnojilo 1 638 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavovalo takmer 100 % poľnohospodárskej pôdy. Väčšina obilnín (ozimná pšenica, jarný jačmeň, ozimný jačmeň, ozimná raž, ovos, triticales), krmná repa a koreňová zelenina boli hnojené nedostatočne. Dostatočne boli hnojené kukurica na zrna, olejiny (repka, slnečnica, sója, horčica, mak a ľan), cukrová repa, zemiaky, strukoviny (hrach, bôb, peluška a ostatné strukoviny), hlúbová zelenina, vinice a ovocné sady.

Spotreba priemyselných hnojív je uvedená v tabuľke 40 v prílohe 10.

Graf 31 Vývoj deficitu čistých živín NPK na hnojenej výmere (kg/ha)

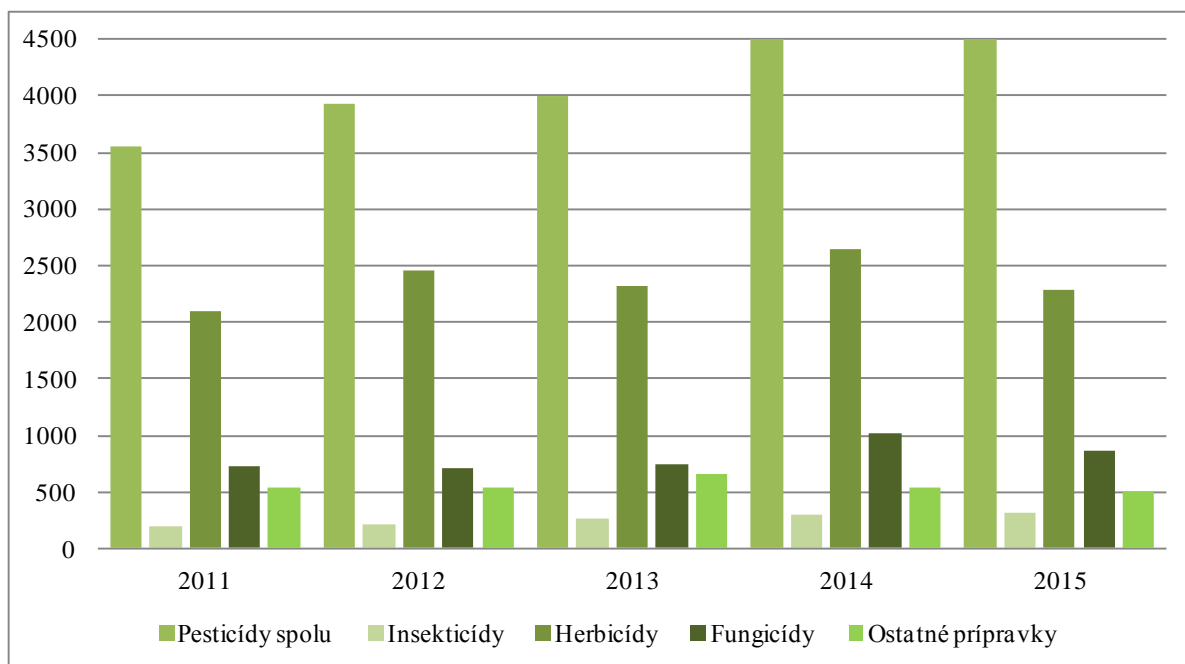

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba **chemických ochranných prostriedkov** v roku 2015 (rok 2016 nebol k dispozícii) predstavovala 4 599 t, čo bol pokles oproti roku 2014 o 449 t (1,5 %). Najväčší podiel na ochrane rastlín mali herbicídy (49,7 %) a fungicídy (17,7 %), ich spotreba medziročne klesla o 13,5 % a 15,2 %. Zvýšila sa len spotreba s insekticídov, a to o 3,7 %, tieto sa na ochrane rastlín podieľali 6,8 %.

Graf 32 Vývoj spotreby prípravkov na ochranu rastlín (t)

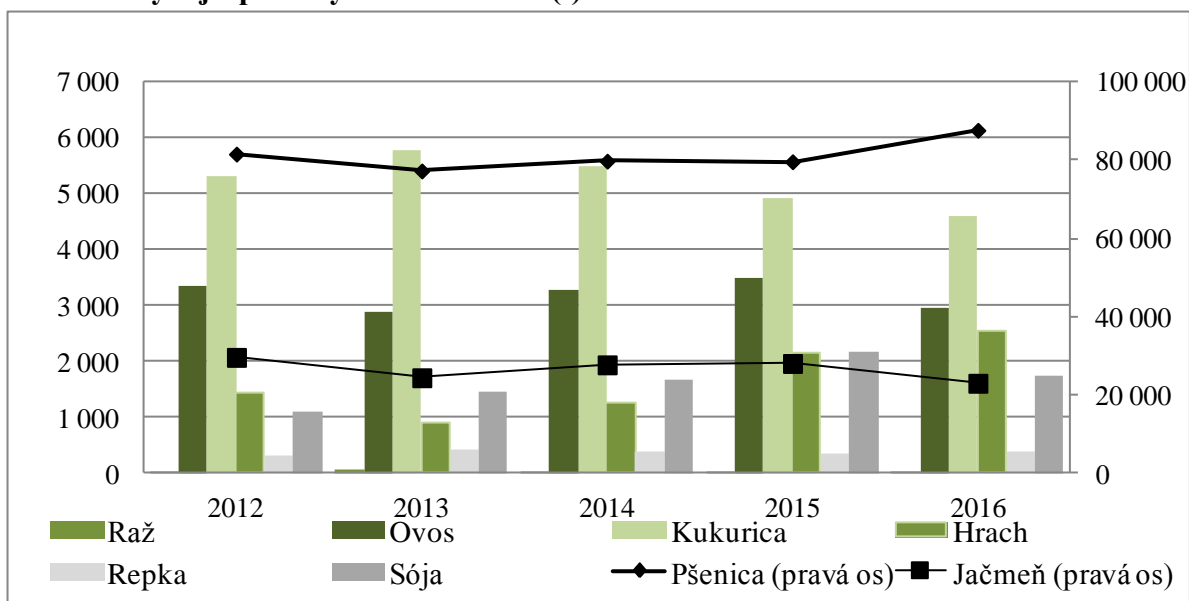

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2016 sa spotreba osív a sadív medziročne znížila o 1,8 % a dosiahla objem 243 501 t. Obilie sa vysialo na ploche menšej o 0,3 %, ale spotreba osiva obilia spolu sa zvýšila o 1,8 % na 120 412 t. Zvýšila sa spotreba osiva pšenice (10,1 %) a raže (3,7 %). Klesla spotreba osiva jačmeňa (18,0 %), ovsa (14,7 %) a kukurice (6,5 %). Zo strukovín sa spotreba osiva hrachu zvýšila o 18,0 % na 2 561 t. Z olejnin sa zvýšila spotreba osiva repky (3,6 %) a dosiahla objem 374 t. Spotreba osiva sóje po siedmich rokoch vzostupu klesla o 19,6 % na 1 758 t.

Graf 33 Vývoj spotreby osív a sadív (t)

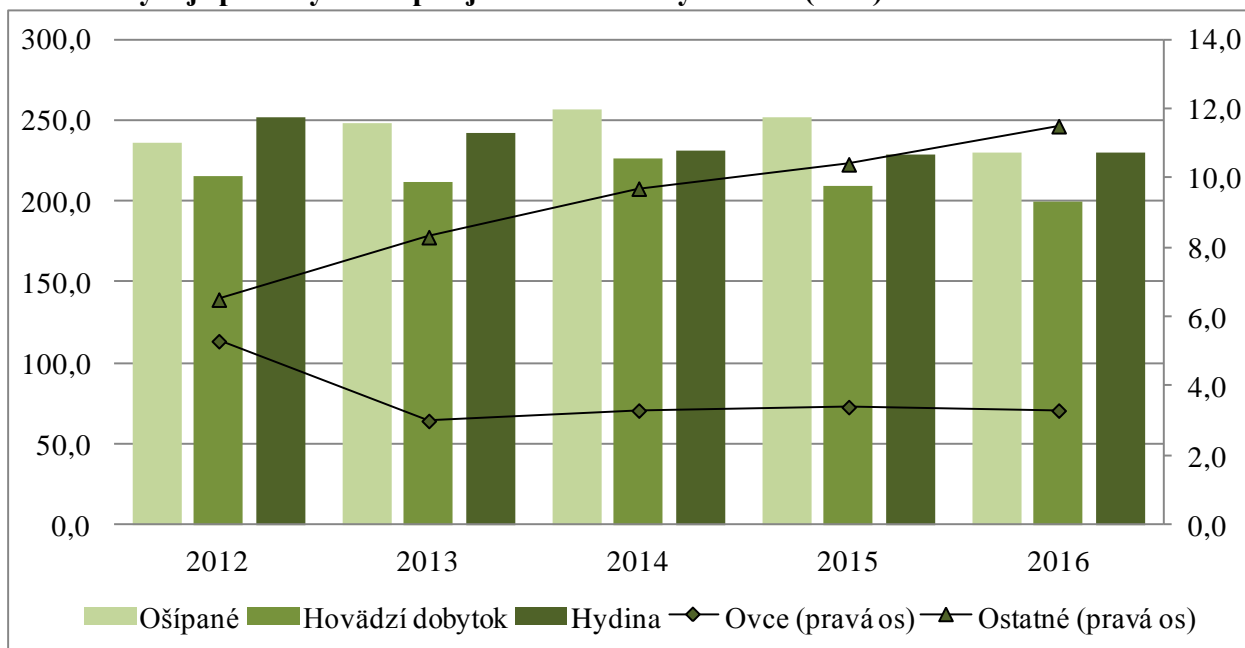

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

S poklesom počtu všetkých hospodárskych sa v roku 2016 znížila aj spotreba **kompletných kŕmnych zmesí (KKZ)** a to o 4,1 % na objem 674,9 tis. t.

Spotreba KKZ u ošípaných klesla o 8,5 %. Pokles sa prejavil u všetkých druhov z tejto skupiny: u chovných ošípaných o 11,8 %, u prasiatok do 20 kg o 11,7 %, u ošípaných vo výkrme o 8,2 % a u prasníc o 0,5 %. Hovädzí dobytok spotreboval medziročne o 4,7 % zmesi menej. Spotreba sa znížila u mladého hovädzieho dobytku o 7,2 %, u teliat do 120 kg o 6,8 % a u dojníc o 4,4 %. Vo výkrme hovädzieho dobytku sa spotreba kŕmnych zmesí zvýšila o 1,8 %. U oviec došlo k zníženiu spotreby kŕmnych zmesí o 4,2 %. U bahnic a baranov klesla o 6,2 %, ale u jahniat sa zvýšila o 3,3 %. Spotreba kŕmnych zmesí pre hydinu spolu sa zvýšila o 0,5 % na objem 230,0 tis. t. V tejto kategórii sa vo výkrme brojlerov znížila spotreba krmiva o 7,0 % a nosnice spotrebovali o 1,0 % krmiva menej. Vo výkrme brojlerov sa znížila spotreba krmiva o 7,0 %, nosnice spotrebovali o 1,0 % krmiva menej. U ostatných zvierat bolo zaznamenané zvýšenie spotreby kompletných kŕmnych zmesí o 11,0 %.

Graf 34 Vývoj spotreby KKZ pre jednotlivé druhy zvierat (tis. t)

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

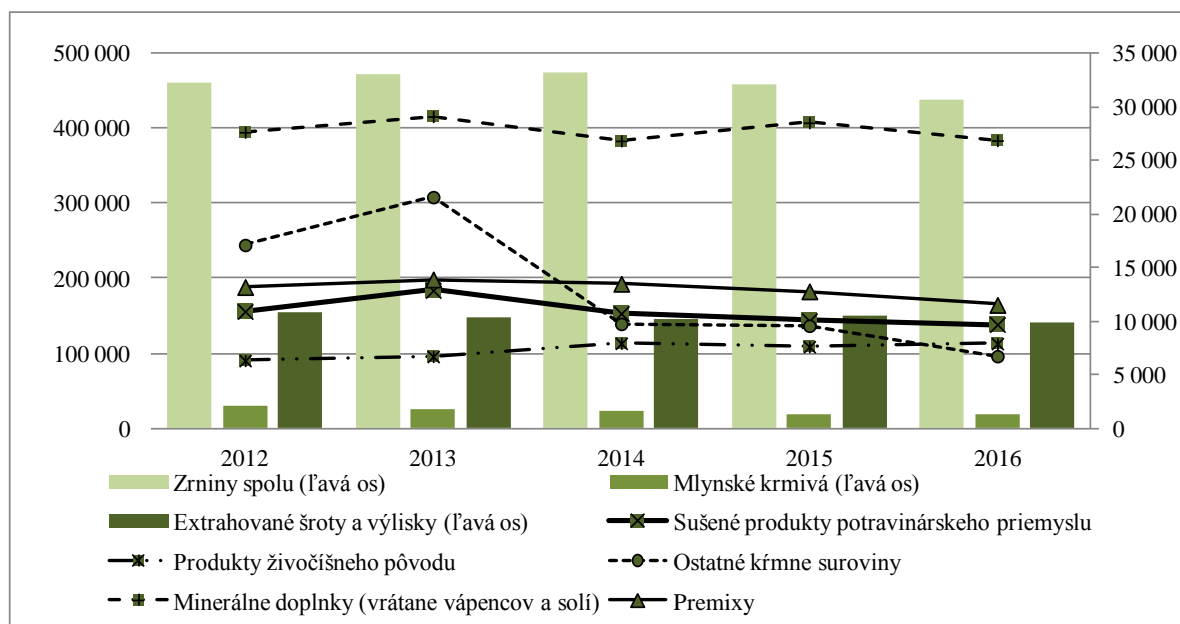
Spotreba **kŕmnych surovín na výrobu KKZ** spolu v roku 2016 medziročne klesla o 5,0 % na 659 791 t. Spotreba zrnín spolu klesla o 4,5 % na 437 899 t, najvýraznejšie sa znížila spotreba kukurice (o 22,5 %), tritikale (o 13,6 %) a raže (o 5,3 %). Zvýšila sa spotreba u ovsu o 28,9 %, pšenice o 5,1 % a jačmeňa o 2,2 %.

Spotreba produktov živočíšneho pôvodu sa zvýšila o 3,9 % na 7 911 t. Z tejto skupiny sa zvýšila spotreba srvátky o 50,0 % a sušeného mlieka o 27,7 %. Spotreba bielkovinových koncentrátov klesla o 24,4 % a rybej múčky o 22,9 %.

Zvýšila sa i spotreba strukovín o 25,9 % na 3 060 t, z toho spotreba hrachu vzrástla o 31,7 %. Najvýraznejšie sa znížila spotreba ostatných kŕmnych surovín, a to o 29,6 %, na 6 742 t, z nich spotreba ďatelinových a lucernových surovín klesla o 7,4 %. Medziročne

klesla aj spotreba Premixov o 9,9 % na 11 527 t, mlynských krmív o 5,8 % na 17 803 t a minerálnych doplnkov o 5,8 % na 26 867 t.

Graf 35 Vývoj spotreby krmných surovín na výrobu KKZ (t)

Prameň: KRMZ (MPRV SR) 1-04
Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Kapacity poľnohospodárskych objektov a mechanizácia

Podľa ŠÚ SR počet hovädzieho dobytku za obdobie rokov 2014 - 2016 klesol o 4,2 %. Počet ustajňovacích objektov pre hovädzí dobytok sa znížil o 3,2 %. Priemerný počet HD na 1 objekt sa znížil takmer o 1 %. Počet kráv za dané obdobie klesol o 3,8 %, došlo tiež k poklesu ustajňovacích objektov o 6,4 %. Priemerný počet kráv na jeden objekt sa zvýšil o 2,8 %. V hodnotenom období počet ošípaných klesol o 8,7 %, zároveň klesol aj počet objektov na ich ustajnenie (o 16,3 %) a zvýšil sa tak priemerný počet ošípaných na 1 objekt. Oproti roku 2014 sa stav hydiny znížil o 2,9 %. Znížil sa aj počet objektov pre jej chov. Budovaním nových väčších objektov sa zvýšila kapacita objektov pre chov hydiny oproti roku 2014 o 70,3 %. Pokles všetkých ukazovateľov (počet chovaných zvierat, počet objektov, ich kapacita aj využiteľnosť) v období posledných rokov bol zaznamenaný pri chove oviec.

Ustajňovacie objekty a sklady v roku 2016

Tabuľka 34

Ustajňovacie objekty pre:	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (ks)	Index 2016/2014
hovädzí dobytok	6 579	96,8	670 053	96,7
ošípané	2 416	83,7	868 050	89,6
hydinu	908	92,4	25 425 553	170,3
ovce	1 630	94,7	444 236	94,5
Sklady pre:	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (t)	Index 2016/2014
obilniny	5 030	102,7	3 777 397	106,5
zemiaky	499	88,6	164 886	105,8

ovocie	93	96,9	42 826	103,8
zeleninu	100	89,3	42 984	72,9
	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (m³)	Index 2016/2014
Silážne priestory	2 367	97,2	5 207 647	94,7

Prameň: ŠÚ SR – Súpis hospodárskych zvierat, strojov a zariadení v poľnohospodárstve
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Od roku 2014 sa zvýšil počet objektov na skladovanie obilia o 2,7 % a tiež sa zvýšila kapacita týchto objektov (6,5 %). Počet skladov ovocia bol za sledované obdobie znížený o 3,1 %, ale sa zvýšila ich celková kapacita (3,8 %) pravdepodobne vybudovaním väčších objektov. Zvýšila sa aj priemerná kapacita na jeden skladovací objekt (7,2 %). Podobne tomu bolo aj pri skladoch zemiakov, kde ich počet bol znížený o 11,4 %, ich celková kapacita sa zvýšila o 5,8 % a taktiež sa zvýšila priemerná kapacita na jeden skladovací objekt. Pri skladoch zeleniny bol znížený počet objektov (10,7 %), aj ich kapacita (27,1 %). Počet silážnych priestorov sa v roku 2016 oproti roku 2014 znížil o 2,8 % a rovnako bola znížená aj ich kapacita (5,3 %).

V hodnotenom období (2014-2016) zaznamenali vybrané typy poľnohospodárskych strojov sumárne pokles o 23,7 %. Klesli počty všetkých vybraných typov strojov okrem kombajnov na zber obilnín. Najväčšie zníženie počtu bolo pri traktoroch, a to o 37,4 %. Ďalšie väčšie zníženie bolo pri vysadzovačoch zemiakov (20,1 %) a sejačkách na repu (19,7 %).

Počty vybraných typov poľnohospodárskych strojov

Tabuľka 35

Typ stroja	2014		2016		Index 2016/14	Index 2016/14
	spolu	nové	spolu	nové	spolu	nové
Traktory	27 579	852	17 259	782	62,6	91,8
Traktorové pluhy	6 454	146	6 090	150	94,4	102,7
Sejačky na obilie	3 428	102	3 257	126	95,0	123,5
Sejačky na presný výsev repy	310	15	249	3	80,3	20,0
Sejačky na kukuricu	1 351	70	1 300	44	96,2	62,9
Vysadzovače zemiakov	822	14	657	8	79,9	57,1
Vysadzovače zeleniny	124	7	103	3	83,1	42,9
Rozhadzovače mašt. hnoja	2 345	53	2 209	60	94,2	113,2
Rozhadzovače priem. hnojív	2 596	89	2 578	103	99,3	115,7
Kombajny na zber obilnín	2 280	68	2 347	95	102,9	139,7
Zberače zemiakov	573	9	476	5	83,1	55,6
Stroje spolu:	47 862	1 425	36 525	1 379	76,3	96,8

Prameň: ŠÚ SR – Súpis hospodárskych zvierat, strojov a zariadení v poľnohospodárstve
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Aj celkový počet vybraných typov nových poľnohospodárskych strojov bol oproti roku 2014 nižší (3,2 %). Klesol hlavne počet sejačiek na výsev repy, vysadzovačov zeleniny a vysadzovačov zemiakov. Oproti roku 2014 bol naopak vyšší počet nových obilných

kombajnov, sejačiek na obilie a rozhadzovačov priemyselných hnojív i maštalného hnoja. Z celkového počtu nových strojov patrilo najväčšie percento traktorom (56,7 %), ďalej traktorovým pluhom (10,9 %) a tretie v poradí boli sejačky na obilie (9,1 %).

Porovnanie podielu nových strojov v poľnohospodárstve k ich celkovému počtu (ukazovateľ obnovy techniky) medzi rokmi 2014 a 2016 ukázalo sumárne za celý súbor kladnú hodnotu, čiže celkovo počet nových strojov v roku 2016 vzrástol. Aj u väčšiny zo súboru vybraných druhov mechanizácie bola kladná hodnota ukazovateľa obnovy techniky. Ukazovateľ obnovy techniky bol záporný (počet nových strojov nestúpol oproti roku 2014) predovšetkým pri sejačkách na presný výsev repy, vysadzovačoch zeleniny a sejačkách na kukuricu.

Štátne závlahové systémy

Aktuálna výmera vybudovaných závlah v roku 2016 činila 319 966,46 ha. Zníženie v predchádzajúcich rokoch bolo spôsobené napr. výstavbou diaľnic, priemyselných a logistických parkov, zastavaním pri rozširovaní intravilánov obcí.

Súčasný technický a technologický stav hlavných štátnych závlahových zariadení a z neho vyplývajúca úroveň prevádzkyschopnosti je negatívne ovplyvnená predovšetkým skutočnosťou, že sa jedná o závlahové stavby vybudované pred niekoľkými desaťročiami, ako aj znižujúcimi sa požiadavkami na zavlažovanie poľnohospodárskych kultúr.

Z vybudovaných kapacít je v súčasnosti:

	Výmera (ha)	Počet čerpacích staníc
- funkčných	46 000	53
- obmedzene funkčných	104 000	112
- nefunkčných	170 000	316

Štátne závlahové zariadenia bolo od roku 2007 možné využívať len formou prenájmu. Tieto kapacity boli ponúknuté záujemcom do prenájmu za symbolickú 1,- Sk (0,0332 €) za hektár vybudovanej výmery konkrétnej závlahovej stavby s podmienkou, že nájomca ich bude v rámci prijateľného a zmluvne dohodnutého spôsobu využitia udržiavať a chrániť na vlastné náklady. Od roku 2015 sa na základe „Konceptie revitalizácie hydromelioračných sústav na Slovensku“ uplatnili formou dodatkov k zmluvám nové podmienky prenájmu TPC. Bola stanovená cena prenájmu 3 €/ha zavlažiteľnej výmery.

Vychádzajúc zo skúseností a finančného zabezpečenia doterajšej starostlivosti o hydromelioračný majetok závlah vo vlastníctve štátu a jeho využitia je zrejмый špecifický charakter týchto zariadení vo vzťahu k nákladovej náročnosti poľnohospodárskej výroby, pretože dodávka závlahovej vody predstavuje svojou cenou ďalšiu významnú nákladovú položku na pestovanú plodinu.

Rozsah prenajatej výmery závlah v roku 2016 za všetky regióny bol oproti predchádzajúcemu roku nižší o 1 427 ha (2,3 %). Najväčší pokles prenajatej výmery závlah bol v regiónoch Ponitrie (16 %) a Dolné Považie (9,1 %). Naopak v regiónoch Pohronie a Poíplie a tiež Podunajsko došlo k zvýšeniu prenajatej výmery oproti predchádzajúcemu roku. Počet prenajatých čerpacích staníc aj počet uzatvorených zmlúv zaznamenal oproti

predošlému roku sumárne za všetky regióny nárast (8,4 %). Najväčšie zvýšenie počtu uzatvorených zmlúv oproti roku 2015 bolo v regióne Podunajsko.

Rozsah prenajatých závlah v roku 2015

Tabuľka 36

Región	Prenajatá výmera v ha		Index	Počet ČS		Index	Odbery vody v tis. m ³		Index
	2015	2016	2016/15	2015	2016	2016/15	2015	2016	2016/15
Záhorie	7 313	7 313	100,0	7	7	100,0	5	5	100,0
Podunajsko	20 690	21 388	103,4	51	62	121,6	39	47	120,5
Dolné Považie	17 586	15 988	90,9	37	34	91,9	28	26	92,9
Horné Považie	9 603	9 266	96,5	35	35	100,0	22	23	104,5
Ponitrie	2 909	2 445	84,0	20	25	125,0	14	16	114,3
Pohronie a Poiplie	4 021	4 301	107,0	9	10	111,1	9	10	111,1
Bodrog a Hornád	117	117	100,0	1	1	100,0	2	2	100,0
Spolu:	62 239	60 818	97,7	160	174	108,8	119	129	108,4

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Pri porovnaní postupného vývoja rozsahu prenajatých závlah za obdobie od roku 2007, odkedy je uplatňovaný jednotný spôsob využívania štátnych závlah prenájmom, je v priebehu jednotlivých rokov zrejмый pokles záujmu o ich prenájom, a tým aj využívanie podnikmi poľnohospodárskej prvovýroby.

Údaje v tabuľke dokumentujú, že za uvedené obdobie sa výmera prenajatých závlah znížila o 165 730 ha, čo predstavuje oproti východiskového stavu v roku 2007 zníženie o 73 %. Po uplatnení záverov Konceptie sa oproti roku 2014 prenajatá výmera znížila o 93 880 ha, čo predstavuje zníženie o 60,7 %.

Pri uplatnení nového nájomného (od roku 2014) však výnosy štátneho podniku z prenájmu TPC HZZ narástli.

Vývoj rozsahu prenajatých závlah v SR

Tabuľka 37

Rok	2007	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/15	Index 2016/ Ø 2011-15
Prenajatá výmera (ha)	226 548	15 3401	62 239	60 818	97,7	39,6

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Výpovede nájomných zmlúv boli predkladané v prevažnej miere od osobitnej skupiny nájomcov, ktorí vykonávali prevádzku závlah ako svoju podnikateľskú činnosť, službu agropodnikateľom, sami závlahovú vodu nepotrebovali. Z dôvodu nezájmu agropodnikateľov o takto dodávanú závlahovú vodu (spravidla pre vysokú cenu ponúkanej služby) vypovedali nájomnú zmluvu. V niektorých prípadoch boli uzatvorené nové nájomné zmluvy priamo s agropodnikateľmi, ktorí sa rozhodli prevádzkovať závlahové systémy vo vlastnej réžii.

Jedným z rozhodujúcich hodnotiacich ukazovateľov využitia prenajatých štátnych závlah je skutočný odber závlahovej vody týmito zariadeniami. Odbery závlahovej vody v sezóne 2016 boli podľa nahlásených objemov od nájomcov vo všetkých regiónoch nižšie. Sumárne za všetky regióny poklesol odber závlahovej vody o takmer 50 %. Najväčšie zníženie odberu závlahovej vody bolo zaznamenané v regiónoch Bodrog a Hornád a Ponitrie.

Odber závlahovej vody v rokoch 2015 a 2016

Tabuľka 38

Región	Odbery vody v tis. m ³		Index 2016/15
	2015	2016	
Záhorie	981	862	87,9
Podunajsko	4 532	2 636	58,2
Dolné Považie	8 599	4 525	52,6
Horné Považie	4 842	1 707	35,3
Ponitrie	351	50	14,3
Pohronie a Poiplie	1 674	855	51,1
Bodrog a Hornád	20	2	10,0
Spolu:	20 999	10 637	50,7

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Celkovo bolo využitie závlah v roku 2016 nižšie oproti predchádzajúcej závlahovej sezóne.

Zavlažovaná plocha v nasledujúcej tabuľke je skutočne zavlažená výmera pôdy podľa hlásení nájomcov o odberoch vody.

Najvyššie využitie závlah bolo v roku 2016 v regióne Pohronie a Poiplie a v regióne Dolné Považie.

Využitie závlah v roku 2016

Tabuľka 39

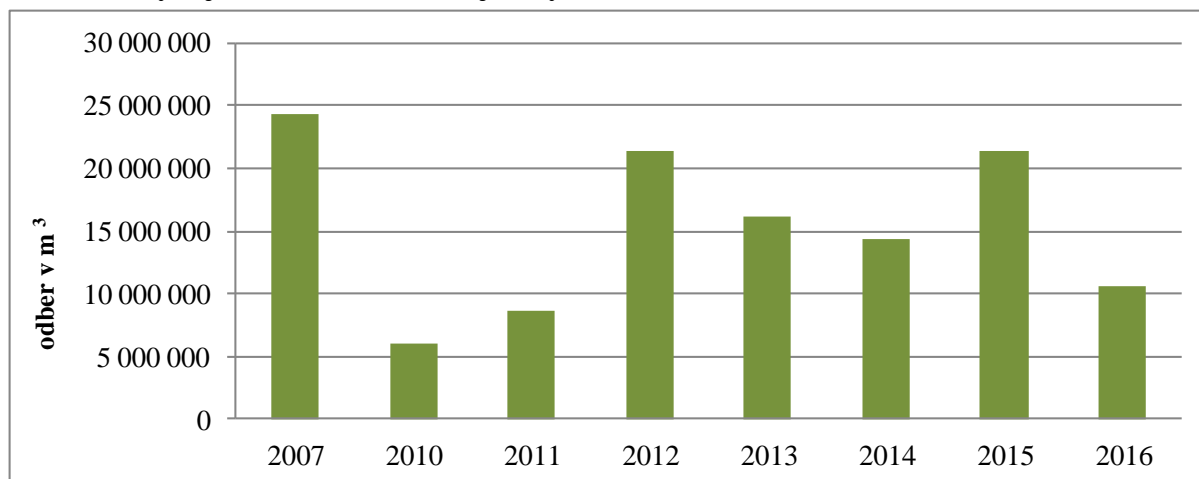
Región	Prenajatá (zavlažiteľná výmera) v ha	Zavlažovaná plocha v ha	Využitie prenajatej výmery v %
Záhorie	2 906	562	19,3
Podunajsko	14 741	5 233	35,5
Dolné Považie	14 583	6 916	47,4
Horné Považie	7 844	2 946	37,6
Ponitrie	943	316	33,5
Pohronie a Poiplie	2 217	1 232	55,6
Bodrog a Hornád	117	2	1,7
Spolu:	43 352	17 207	39,7

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V období posledných 10 rokov bol odber závlahovej vody kolísavý. Najvyšší odber bol na začiatku hodnoteného obdobia v roku 2007. V roku 2010 zaznamenal odber závlahovej vody najnižšiu hodnotu (niečo vyše 6 mil. m³). Vyššie odbery vody (nad 20 mil. m³) boli v rokoch 2012 a 2015. V roku 2016 odber závlahovej vody oproti predchádzajúcemu roku výrazne poklesol, cca na polovičnú hodnotu.

Graf 36 Vývoj odberov závlahovej vody

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V časovom horizonte 10 až 15 rokov došlo k výrazným kvalitatívnym aj kvantitatívnym zmenám v druhoch a rozsahu zavlažovaných plodín. Klesli plochy krmovín na ornej pôde a tie, ktoré sa zachovali, sa zavlažujú v minimálnom rozsahu. To platí aj o technických plodinách, kukurici a ostatných poľných plodinách. Závlahy využívajú v posledných rokoch predovšetkým pestovatelia intenzívnych plodín, ktoré sú na trhu oceňované v takej výške, že do tvorby ceny je možné zahrnúť aj nie malé náklady na závlahovú vodu.

Štátnemu podniku Hydromeliorácie bola na rok 2016 podľa zmlúv č.335/2016-350/MPRV SR a 556/2016-350/MPRV SR poskytnutá dotácia na starostlivosť o spravovaný hydromelioračný majetok štátu celkom vo výške 366 010 € v zmysle výnosu.

Od roku 2011 sa dotačná podpora sústreďuje predovšetkým na náklady na správu hydromelioračného majetku a objem dotácií na závlahy a odvodnenie pôdy klesá.

Vývoj vstupov do poľnohospodárstva

Priemerné ceny dodávok výrobkov a služieb do poľnohospodárstva pokračovali v roku 2016 miernejším poklesom ako v predchádzajúcom roku a medziročne klesli o 4,7 %. Priemerné zníženie cien vstupov do poľnohospodárstva bolo ovplyvnené najmä medziročným poklesom cien energií a mazív (14,7 %). Najvýraznejšie klesli ceny motorovej nafty (19,6 %) a benzínu (18,6 %). Ceny elektriny klesli o 6,2 %. V roku 2016 skončil prechodný rast cien hnojív a zlepšovadiel pôdy, ktoré medziročne klesli o 10,2 %. Produkty na ochranu rastlín klesli o 2,1 %, čo ovplyvnil pokles cien herbicídov o 6,6 %. Ceny fungicídov a insekticídov mierne rástli (0,8 % - 1,4 %). Služby v rastlinnej výrobe klesli výraznejšie ako v predchádzajúcom roku, a to o 5,2 %, čo ovplyvnil najmä výraznejší pokles cien čistenia obilnín (43,8 %) a sušenia olejní (28,3 %).

Pokles cien vstupov do poľnohospodárstva spomalil medziročný rast cien strojov a zariadení (5 %), veterinárnych služieb (4,3 %) a stabilizované ceny osív a sadby, s miernym poklesom (0,3 %). Ceny v skupine osív a sadby výrazne ovplyvnil medziročný rast cien osív

olejnín, ktoré boli vyššie o 7,8 %. Ceny osív obilnín, strukovín a zemiakov medziročne klesli o 1,9 % - 9,2 %.

Vývoj cenových indexov hlavných vstupov do poľnohospodárstva

Tabuľka 40

	Rovnaké obdobie minulého roka = 100	
	2015	2016
Ceny dodávok do poľnohospodárstva celkom	94,3	95,3
Z toho: Osivá a sadba	96,9	99,7
Motorová nafta	77,6	80,4
Benzín	77,0	81,4
Elektrina	92,0	93,8
Hnojivá a zlepšovadlá pôdy	102,6	89,8
Produkty na ochranu rastlín	102,2	97,9
Krmivá pre zvieratá	92,0	96,8
Stroje a ostatné zariadenia	98,5	105,0

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu

Fixný kapitál v potravinárskom priemysle

Tvorba hrubého fixného kapitálu v odvetví výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov v roku 2016 medziročne klesla o 15,6 % (40 mil. €) na 215 mil. €, a to hlavne vplyvom poklesu investícií do produktov duševného vlastníctva (48,2 %) a do strojov a zariadení (22,3 %).

V štruktúre hrubého fixného kapitálu v roku 2016 prevládali stroje a zariadenia (59,8 %), a budovy a stavby (25,7 %). Nižší podiel v štruktúre THFK tvorili dopravné zariadenia (8,2 %), kultivované biologické zdroje (3,5 %) a produkty duševného vlastníctva (2,7 %).

Na tvorbu hrubého fixného kapitálu v roku 2016 sa použili finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov vo výške 5,0 %, čo bolo prvýkrát od roku 2001 významnejší podiel zahraničných zdrojov. Medziročne investície zo zahraničných zdrojov do THFK vzrástli 6-násobne. Tieto smerovali v najvyššej miere do budov a stavieb (47 %) a do ostatných strojov a zariadení (51 %) (t.j. nie do strojov a zariadení hlavných), v nižšej miere aj do produktov duševného vlastníctva (2 %). Naopak na investovanie do dopravných zariadení a kultivovaných biologických zdrojov sa v roku 2016 zahraničné zdroje nepoužili.

K roku 2016 časovo najbližšia, jedna z významnejších investícií zo zahraničných zdrojov do THFK (2,5 %), sa uskutočnila v roku 2009.

Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v tis. €, b.c.

Tabuľka 41

Ukazovateľ	Ø 2011-15	2015 ¹⁾	2016 ²⁾	Index 2016/ 15	Index 2016/ 2011-15	Zdroje zo zahraničia ²⁾		
						2015	2016	Index 2016/15
Tvorba hrubého fixného kapitálu	194 844	254 336	214 673	84,4	110,2	1 793,6 ₃₎	10 815,1 ₃₎	603,0
v tom:- budovy a stavby, vr. budov na býv.	39 180	54 454	55 228	101,4	141,0	42,8	5 040,3	-
z toho budovy na bývanie	122	2	0	-	0,0	-	-	-
- stroje a zariadenia	124 295	165 340	128 395	77,7	103,3	-	-	-
z toho ostat. stroje a zariadenia	122 402	163 042	126 377	77,5	103,2	1 726,5	5 549,1	321,4
- dopravné zariadenia	15 485	16 366	17 686	108,1	114,2	8,3	0,0	0,0
- kultivované biologické zdroje	7 248	7 058	7 603	107,7	104,9	-	-	-
- produkty duševného vlast.	8 636	11 118	5 761	51,8	66,7	16,1	225,7	1401,5

Prameň: ŠÚ SR

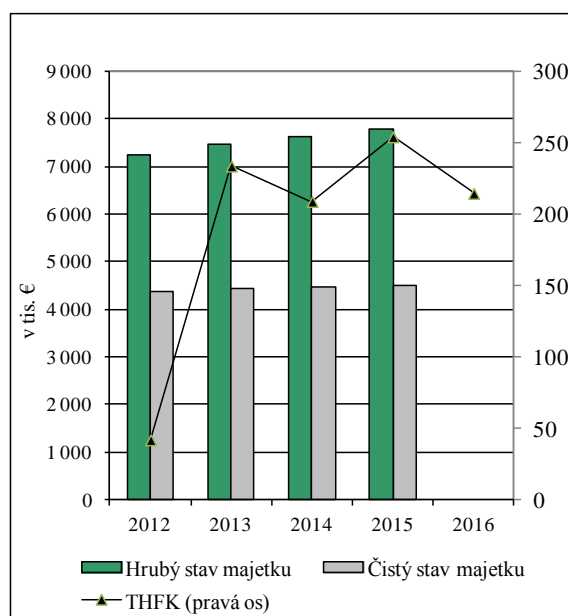
Vysvetlivky: ¹⁾ Predbežné údaje; ²⁾ Údaje zo štvrtročných štatistických výkazov; ³⁾ v obstarávacej cene za podniky, NACE 10-12; *) roky 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 iba za podniky s 20 a viac zamestnancami

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

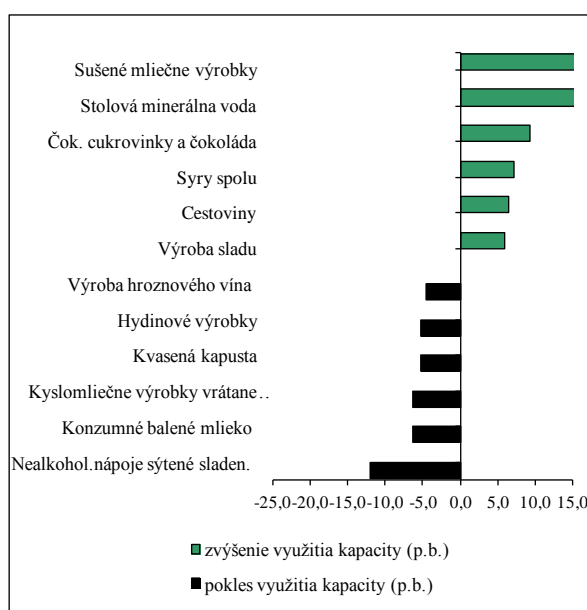
Stav hrubého dlhodobého¹³ majetku sa medziročne zvýšil o 1,8 % (o 137 mil. €) a jeho hodnota dosiahla 7 778 mil. €. Čistý dlhodobý majetok vzrástol o 0,8 % (o 35 mil. €) na úroveň 4 498 mil. €.

Vývoj dlhodobého hmotného a nehmotného majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu v potravinárstve sú uvedené v tabuľke 41 v prílohe 10.

Graf 37 Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu vo výr. potravín, nápojov a tabak. výr. v tis. €

Graf 38 Najvýraznejšia medziročná zmena vo využití kapacít v rokoch 2016 a 2015

¹³ údaj za dlhodobý hrubý a čistý majetok má ŠÚ SR k dispozícii len rok dozadu, čiže nateraz do roku 2015

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP
Poznámka: Od roku 2014 sa zmenila metodika
vyčísl'ovania dlhodob.majetku a bola aktualizovaná
aj na predchádzajúce roky; ŠÚ SR disponuje
údajmi o hrubom a čistom stave dlhod.majetku vždy
len rok dozadu, čiže len do roku 2015

Prameň: Potrav (MPRV SR), prepočty NPPC –VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2016 disponovalo potravinárske odvetvie SR dostatočným objemom výrobných kapacít. Využitie hlavných výrobných kapacít býva tradične diferencované v závislosti od jednotlivých výrobkov potravinárskych odborov a v roku 2016 sa pohybovalo v nasledovných intervaloch:

- **v intervale 100,00 – 90,00 %:** výroba rafinovaného liehu, stolovej minerálnej vody,
- **v intervale 89,99 – 80,00 %:** výroba trvanlivého pečiva; výroba sladu, výroba hydínových výrobkov,
- **v intervale 79,99 – 70,00 %:** výroba čokoládových cukrovíniiek a čokolády, mäsových výrobkov; porážok jatočnej hydiny; sterilizovaných kompótov,
- **v intervale 69,99 – 60,00 %:** výroba syrov (bez tavených syrov); cestovín; kvasenej kapusty; nečokoládových cukrovíniiek; zomelku pšenice,
- **v intervale 59,99 - 50,00 %:** výroba sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhoriek; výroba nealkoholických sladených sýtených nápojov,
- **pod 50 %:** výroba čerstvého pečiva (49,4 %); tavených syrov (45,0 %), chleba (40,8 %), liehovín (40,0 %), výroba konzumného baleného mlieka (39,7 %), výroba hroznového vína (35,1 %), kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (35,0 %), výroba sušených mliečnych výrobkov (30,4 %), mliekarenského masla (30,4 %), jatočných ošípaných (25,2 %), zomelku raže (22,5 %) a jatočného hovädzieho dobytká (22,1 %).

Najvyššie zvýšenie využitia výrobných potravinárskych kapacít dosiahla výroba sušených mliečnych výrobkov (18,7 p.b.), stolovej minerálnej vody (18,3 p.b.), čokoládových cukrovíniiek a čokolády (9,3 p.b.), výroba syrov (bez tavených syrov) (7,1 p.b.), cestovín (6,5 p.b.), výroba sladu (6,0 p.b.) a zomelku pšenice (4,9 p.b.).

Najvýraznejšie zníženie využitia kapacít potravinárskych výrobkov zaznamenala výroba nealkoholických sladených sýtených nápojov (12,0 p.b.), výroba konzumného baleného mlieka (6,4 p.b.), kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (6,2 p.b.), kvasenej kapusty (5,2 p.b.), hydínových výrobkov (5,2 p.b.), hroznového vína.

Podrobnejšie údaje o výrobných kapacitách a ich využití sú v tabuľke 42 v prílohe 10.

5. Štruktúralne zmeny a vlastnícke vzťahy

5.1. Podnikateľská štruktúra

Podnikateľská štruktúra v agropotravinárstve a poľnohospodárskych službách sa zachovala s tým, že sa priebežne menil počet a zastúpenie jednotlivých právnych foriem na pôde. V štruktúre právnických osôb (PO) boli dominantnou právnou formou obchodné spoločnosti (OS), ktorých počet priebežne rástol. Najvyššie zastúpenie v štruktúre

podnikateľských subjektov v poľnohospodárskej prvovýrobe, službách a potravinárstve mali fyzické osoby (FO).

V **poľnohospodárskej prvovýrobe** tvoria štruktúru podnikateľských subjektov najmä komerčné farmy právnických osôb – obchodné spoločnosti (OS), poľnohospodárske družstvá (PD) a fyzické osoby (FO) – najmä samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), živnostníci – podnikajúci súčasne ako SHR a okrajovo slobodné podnikanie. Vedľa nich existujú zostávajúce štátne podniky a neregistrované fyzické osoby - samozásobitelia, domácnosti (právna forma neurčená). Vzhľadom na absenciu relevantnej databázy o štruktúre podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve za roky 2014 – 2016 sme použili pre porovnanie údaje Štrukturálneho cenzu fariem za rok 2010 a Štrukturálneho zisťovania fariem za rok 2013¹⁴.

Podľa štrukturálneho zisťovania fariem v roku 2013 hospodáril v poľnohospodárskej prvovýrobe 8 135 registrovaných fariem, čo bolo o 1,8 % menej ako v roku 2010. Z celkového počtu registrovaných fariem bolo 5 389 fyzických osôb, ktorých počet v porovnaní s rokom 2010 klesol o 10,3 %. Počet právnických osôb priebežne rástol, a v roku 2013 hospodáril v poľnohospodárskej prvovýrobe 2 746 PO, čo bolo o 20,7 % viac ako v roku 2010. Celkový nárast právnických osôb v poľnohospodárskej prvovýrobe bol spôsobený rastom obchodných spoločností (29,6 %), v ktorých dominovali spoločnosti s ručením obmedzeným (93,0 %). Rástol aj počet ostatných právnických osôb (22,9 %), ktorých podstatnú časť (85,3 %) tvorili PO, ktoré nemali charakter prvovýrobcov (rozpočtové a príspevkové organizácie, združenia, obce, spoločenstvá a pod.). Počet poľnohospodárskych družstiev klesol o 2,9 % na 567 subjektov. V súbore právnických osôb v poľnohospodárskej prvovýrobe figurovalo 5 štátnych podnikov, ktorých počet je dlhodobo stabilný. V roku 2013 bolo v poľnohospodárstve 15 431 neregistrovaných fyzických osôb.

---

¹⁴ Frekvencia štatistického zisťovania prijatá na základe nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 z 19. 11. 2008 o štrukturálnych zisťovaniach fariem a zisťovaní metód poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) č. 571/88 (Ú. v. EÚ L 321, 1.12.2008) vykonáva ŠÚ SR štrukturálne zisťovania fariem v trojročných intervaloch. Údaje za rok 2016 ŠÚ SR momentálne spracováva.

Počet podnikov v poľnohospodárstve a poľnohosp. službách podľa právnych foriem

Tabuľka 42

Právna forma	Poľnohospodárstvo			Poľnohospodárske služby				
	2010	2013	Index 2013/10	Priemer 2011-15	2015	2016	Index 2016/15	Index 2016/Ø 2011-15
Štát. podniky	5	5	100,0	1,0	1	1	100,0	100,0
Družstvá	584	567	97,1	34	29	28	96,6	81,9
Obchodné spoločnosti spolu	1520	1970	129,6	1 016	946	1 021	107,9	100,5
z toho: verejné obchod. spoloč.	1	3	300,0	11	0	0	0,0	0,0
spol. s ručením obmedz.	1389	1833	132,0	943	936	1 009	107,8	107,0
akciové spoločnosti.	128	131	102,3	63	10	11	110,0	17,6
komanditné spoločnosti	2	3	150,0	0	0	1	0,0	0,0
Ostatné právnické osoby	166	204	122,9	43	25	32	128,0	74,1
Právnické osoby spolu	2 275	2 746	120,7	1 095	1 001	1 082	108,1	98,8
Registrované fyzické osoby*	6 008	5 389	89,7	3 253	2 215	2 330	105,2	71,6
Spolu	8 283	8 135	98,2	4 347	3 216	3 412	106,1	78,5

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

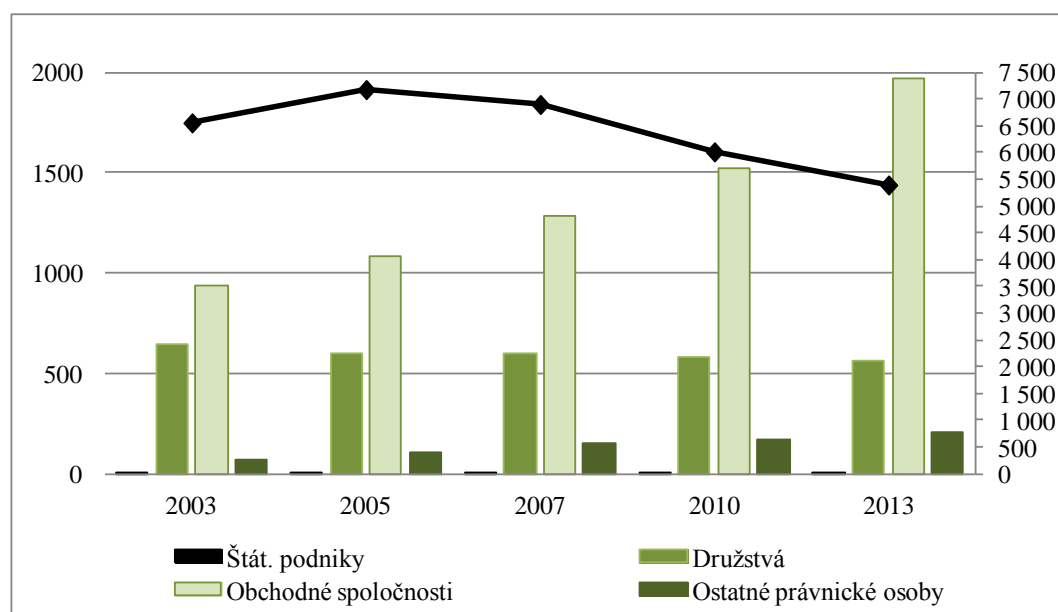
Prameň: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálny cenzenz fariem 2010, Štrukturálne zisťovanie fariem 2013

Poľnohospodárske služby: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Priemerná výmera farmy bola v roku 2013 o 4,2 % vyššia ako pred tromi rokmi a zvýšila sa na 80,7 ha. Na celkovej výmere obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy (1 901 614,44 ha) mali významný podiel Obchodné spoločnosti (v.o.s, s.r.o, a.s. a k.s), ktoré spolu hospodárili na 816 570,97 ha pôdy, čo je 42,9 % obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v SR. Spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o) mali v roku 2013 takmer rovnaký podiel na obhospodarovanej pôde (35,6 %), ako poľnohospodárske družstvá, ktoré obhospodarovali 36,8 % celkovej výmery obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy.

Graf 39 Vývoj počtu podnikov v poľnohospodárstve podľa právnych foriem

Prameň: Štrukturálny cenzenz fariem 2013, ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V službách pre poľnohospodárstvo v roku 2016 pôsobilo 3 412 podnikajúcich subjektov, ktorých počet bol v porovnaní s rokom 2015 vyšší o 6,1 %. Medziročný rast podnikov v poľnohospodárskych službách ovplyvnil najmä rast obchodných spoločností (7,4 %), v ktorých dominovali spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o). Okrem rastu právnických subjektov o 8,1 %, sa v roku 2016 v poľnohospodárskych službách medziročne zvýšil aj počet fyzických osôb (5,2 %). Dominantné postavenie v poľnohospodárskych službách mali podniky poskytujúce služby súvisiace s pestovaním plodín (80,7 %), ktorých počet sa v roku 2016 medziročne zvýšil o 7,2 %. V porovnaní s rokom 2015 podnikalo o 11,2 % viac subjektov so službami súvisiacimi so zberom úrody. V službách súvisiacich s chovom zvierat medziročne klesol počet podnikajúcich subjektov z 517 na 513 podnikov.

Počet podnikov v potravinárskom priemysle sa v porovnaní s rokom 2015 mierne zvýšil (0,6 %). Celkový medziročný rast počtu podnikov v potravinárstve bol ovplyvnený rastom právnických osôb (1,7 %). Medziročný index ovplyvnilo rozšírenie skupiny ostatných právnických osôb o 1 podnik, čo predstavovalo 16,7 %. Počet obchodných spoločností bol v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyšší o 1,5 %. V skupine obchodných spoločností bol v potravinárskom priemysle zaznamenaný najmä medziročný rast spoločností s ručením obmedzeným (3,3 %). Vznikla jedna verejno-obchodná spoločnosť a naopak o 7,5 % klesol počet akciových spoločností. Počet fyzických osôb v potravinárstve sa stabilizoval s medziročným indexom 100,2. Podľa výrobného zamerania bol najvýraznejší medziročný rast počtu podnikov zameraných na úpravu a spracovanie mlieka (8,1 %) a výrobu ostatných potravinárskych výrobkov (8,8 %). Skupina podnikov vyrábajúcich rastlinné, živočíšne oleje a tuky sa rozšírila o 7,7 % a výrobcovia nápojov o 7,6 %. V roku 2016 bolo v porovnaní s predchádzajúcim rokom aj viac výrobcov mäsa a mäsových výrobkov (3,6 %). Naopak zo 4 spracovateľov tabaku 3 podniky (75 %) zanikli a počet spracovateľov rýb medziročne klesol zo 7 na 5 podnikov (28,6 %). V roku 2016 podnikalo v potravinárskom priemysle 1 661 fyzických osôb a 490 právnických osôb.

Počet podnikov v potravinárskom priemysle podľa právnych foriem Tabuľka 43

Právna forma	Potravinársky priemysel				
	Priemer 2011-2015	2015	2016	Index 2016/2015	Index 2016/Ø2011-15
Štát. podniky	0	0	0	0,0	0,0
Družstvá	2	2	2	100,0	83,3
Obchodné spoločnosti spolu	417	474	481	101,5	115,2
z toho: verejné obchod. spoloč.	1	0	1	200,0	100,0
spol. s ručením obmedz.	334	392	405	103,3	121,4
akciové spoločnosti	82	80	74	92,5	90,7
komanditné spoločnosti	1	2	1	50,0	71,4
Ostatné právnické osoby	8	6	7	116,7	92,1
Právnické osoby spolu	428	482	490	101,7	114,5
Registrované fyzické osoby*	2 722	1 657	1 661	100,2	61,0
Spolu	3 150	2 139	2 151	100,6	68,3

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Prameň: CD MPRV SR (Prod 3-04, Roč Pol 2-01), ŠÚ SR (fyzické osoby)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou

V roku 2016 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy predstavovala 1 918 878 ha, a oproti predchádzajúcemu roku klesla o 2 685 ha (0,14 %). Pokles bol hlavne pri trvalých porastoch (3,62 %) a ornej pôde (0,21%). Zvýšenie výmery bolo pri trvalých lúkach a pasienkoch o 860 ha (0,17 %) a domácich záhradkách (o 0,03 %).

Výmera pôdy v SR, v ha

Tabuľka 44

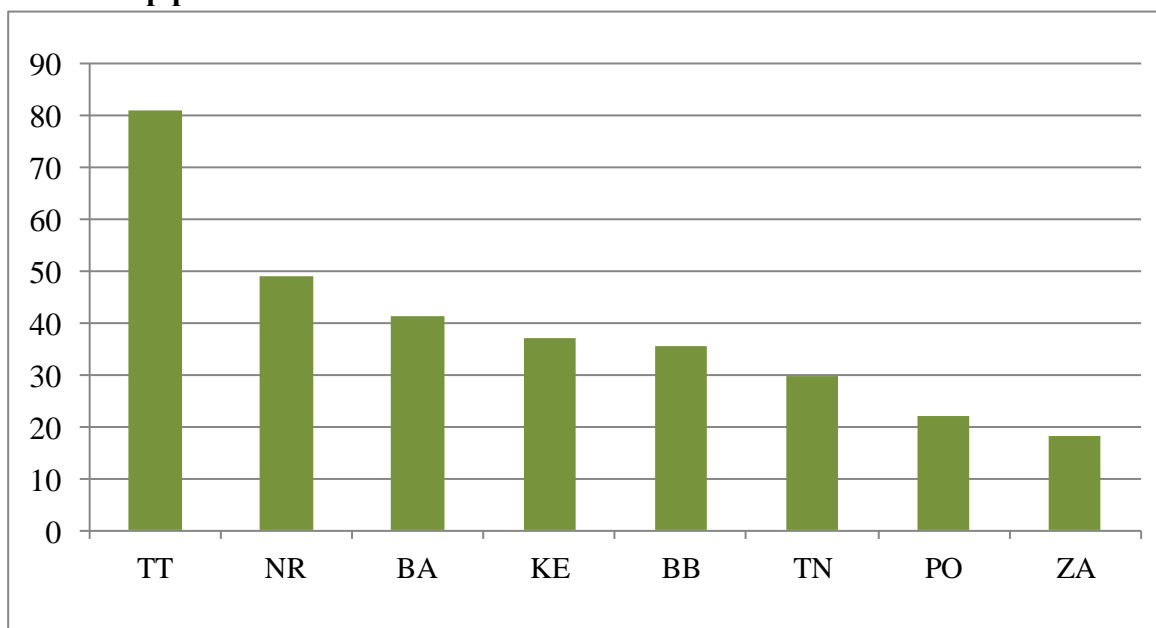
Ukazovateľ	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/2015	Index 2016/ Ø 2011-2015
Využitá poľnohospodárska pôda	1 925 675	1 921 563	1 918 878	99,86	99,65
v tom: orná pôda	1 357 935	1 350 180	1 347 293	99,79	99,22
trvalé porasty ¹⁾	19 912	18 456	17 788	96,38	89,33
domáce záhradky	32 148	32 346	32 357	100,03	100,65
trvalé lúky a pasienky	515 652	520 581	521 441	100,17	101,12

Prameň: Štatistický úrad SR

Poznámka: ¹⁾ vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, chmeľnice, iné trvalé plodiny, Vypracoval: NPPC – VUEPP

Údaje týkajúce sa nájomného za poľnohospodársku pôdu sa sledujú v trojročnom intervale. Na základe posledného monitorovania vyše 90 % pôdy, na ktorej hospodárili slovenskí farmári, tvorila prenajatá pôda. Zo strany farmárov je záujem podiel vlastnej pôdy zvyšovať. Najviac poľnohospodárskych subjektov malo zmluvy o prenájme pôdy uzatvorené s prenajímateľmi na obdobie od 5 do 10 rokov. Výšku nájomného mala prevažná časť poľnohospodárskych subjektov stanovenú pevne, nezávisle od úradnej ceny. Na základe úradnej ceny mala vypočítanú výšku nájomného menšia časť poľnohospodárskych subjektov. Nájom bol stanovený vo výške 1,5 - 2,5 % z úradnej ceny pôdy.

Graf 40 Priemerná výška nájomného vo vybraných krajoch SR v rokoch 2014- 2016, v € na ha p.p.

Prameň: dotazníkový prieskum NPPC - VÚEPP
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Výška nájomného za 1 ha poľnohospodárskej pôdy bola najnižšia v Žilinskom kraji (18,15 €·ha⁻¹), nasledoval Prešovský kraj s výškou nájmu 22,18 €·ha⁻¹. Najvyššiu hodnotu (80,93 €·ha⁻¹) dosiahol nájom v Trnavskom kraji.

Vo vybranej vzorke z dvanástich okresov SR bolo v roku 2015 predaných 12 396 ha poľnohospodárskej pôdy. V predanej výmere bola najviac zastúpená orná pôda, ktorej podiel činil 59,36 % a trvalé trávne porasty s podielom 40,45 %. Predané vinice v roku 2015 činili 0,16 % a predané sady iba 0,04 % z celkovo predanej výmery poľnohospodárskej pôdy. Z hľadiska zastúpenia predanej výmery v jednotlivých vybraných okresoch bola najväčšia výmera poľnohospodárskej pôdy predaná v okresoch Košice-okolie (36,20 %), Rimavská Sobota (31,87 %) a Nitra (11,85 %).

Vo vybranej vzorke z dvanástich okresov SR sa v roku 2015 predalo spolu 37 531 pozemkov. Podľa druhu pozemku, najviac sa predávala orná pôda (66,19 %) a trvalé trávne porasty (33,13 %). Počet pozemkov s vinicami predstavoval z celkového počtu pozemkov 0,537 % a počet predávaných sadov iba 0,11 %. Najviac pozemkov bolo predaných v okresoch Rimavská Sobota (15,73 %), Liptovský Mikuláš (14,66 %) a Košice-okolie (13,51 %).

Priemerná trhovú cenu poľnohospodárskej pôdy vo veľkostnej kategórii pozemkov nad 1 ha, kde je predpoklad využitia na poľnohospodárske účely, činila sumárne za dvanásť monitorovaných okresov SR 0,53 €·m⁻² a medziročne vzrástla o 0,28 €·m⁻². Najvyššia priemerná trhovú cenu bola zaznamenaná u ornej pôdy (0,66 €·m⁻²). Priemerná trhovú cenu trvalých trávnych porastov činila 0,41 €·m⁻². Predaj viníc a sadov nebol v roku 2015 v tejto veľkostnej kategórii pozemkov zaznamenaný.

Priemerná trhová cena pôdy predanej na poľnohospodárske využitie podľa druhu pozemku v roku 2015

Tabuľka 45

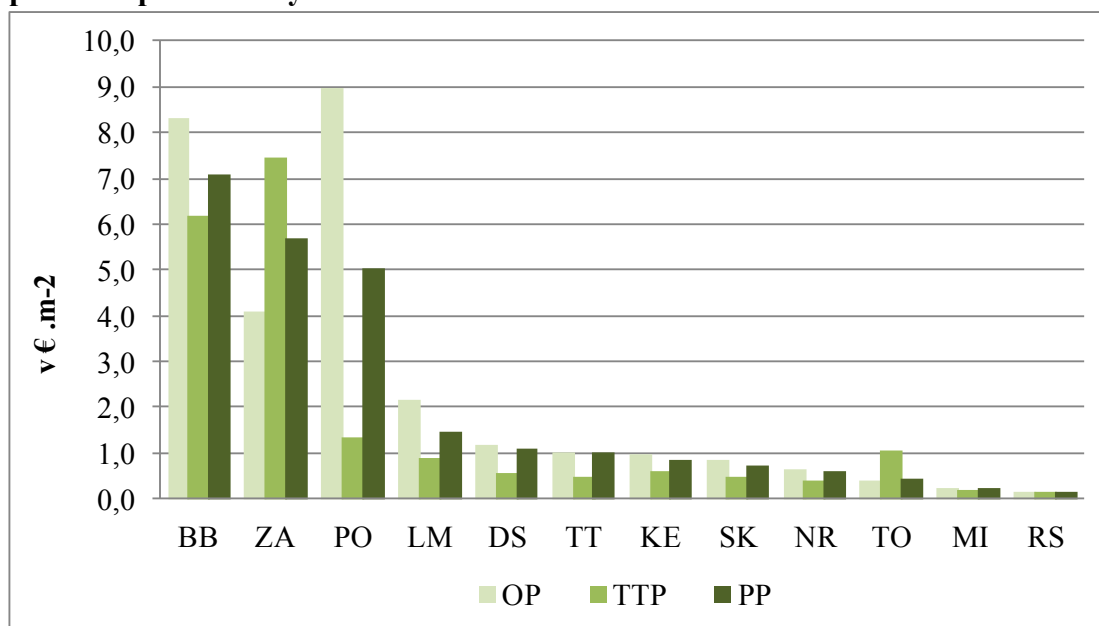
Veľkosť pozemkov v m ²		Priemerná cena .m ⁻²				
nad	do	o.p.	vinice	sady	TTP	p.p. spolu
10 000	20 000	0,69	-	-	0,33	0,59
20 000	50 000	0,70	-	-	0,64	0,68
50 000	100 000	0,45	-	-	1,27	0,90
100 000	*	0,68	-	-	0,18	0,36
nad 1ha		0,66	0,00	0,00	0,41	0,53

Prameň: VUGK, vlastné výpočty

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podľa okresného členenia bola v roku 2015 priemerná trhová cena poľnohospodárskej pôdy vo veľkostnej kategórii pozemkov nad 1 ha najvyššia v okresoch Banská Bystrica (7,07 č.m⁻²), Žilina (5,70 č.m⁻²) a Prešov (5,05 č.m⁻²). Najniziu priemernú trhovú cenu poľnohospodárskej pôdy mal okres Michalovce (0,24 .m⁻²) a Rimavská Sobota (0,16 .m⁻²).

Graf 41 Priemerná trhová cena pozemkov s o.p., TTP a p.p. na dalie poľnohospodárske využitie v okresoch SR v roku 2015

Prameň: VUGK, vlastné výpočty

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

5.3. Usporadovanie pozemkového vlastníctva

Obnova evidencie pozemkov a právných vzťahov k nim, úprava vlastnickych vzťahov k pde vrátane reštitúcií, pozemkové úpravy

tatna správa na úseku pozemkových úprav usporadúva pozemkové vlastníctvo v 1 218 katastralnych územiach z celkového počtu 3 542 katastralnych území. V konaniach podľa zákona SNR . 330/1991 Zb. v znení neskorich predpisov sa riešilo 759 katastralnych území zaradených do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

K 31.12.2016 bolo rozhodnutím správneho orgánu celkom schválených a zapísaných 3 519 registrov, čo predstavuje oproti roku 2015 posun o 16 registrov zapísaných v katastri nehnuteľností.

Úprava vlastníckych vzťahov k pôde

Do 31.12.2016 bolo vydaných 45 027 rozhodnutí v reštitučných konaniach podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Týmto sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 210 582 ha. Výmera pozemkov, ktoré neboli vydané pre zákonné prekážky a za ktoré patrí oprávneným osobám náhrada buď vo finančnej forme alebo v pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu, činila 32 642 ha. Počet vydaných rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo, bol oproti stavu k 31.12.2015 vyšší o 121, výmera vydaných pozemkov bola oproti koncu roka 2015 vyššia o 24 ha a výmera pozemkov nevydaných pre zákonné prekážky vyššia o 204 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 12 291 rozhodnutí, čo bolo o 66 rozhodnutí viac ako v predošlom roku. Rozhodnutiami sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 124 301 ha a to predstavovalo o 26 ha viac ako v roku 2015. Pre zákonné prekážky sa nevydali pozemky o výmere 17 348 ha, ktoré boli riešené formou náhrad. V porovnaní so stavom k 31.12.2015 to činilo o 14 ha viac.

Výsledkom reštitučných konaní podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo vydanie 33 060 rozhodnutí k 31.12.2016, ktorými bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom o výmere 14 094 ha a zároveň priznaná náhrada za pozemky o výmere 10 455 ha. Porovnanie so stavom k 31.12.2015 ukázalo, že bolo vydaných o 1 010 rozhodnutí viac, vydaná výmera bola vyššia o 233 ha a priznaná náhrada za pozemky vyššia o 186 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 6 869 rozhodnutí, ktorými sa navrátilo vlastníctvo k pozemkom o výmere 9 805 ha. Rozhodnutí bolo oproti predchádzajúcemu roku o 378 viac a výmera vydaných pozemkov bola vyššia o 86 ha. Za pozemky o výmere 2 094 ha bol priznaný nárok na náhradu, a bolo to o 36 ha viac ako v roku 2015.

Pozemkové úpravy

Priebežný stav vykonávania pozemkových úprav ukázal, že do konca roka 2016 bolo z celkového počtu 418 projektov ukončených, rozhodnutím orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav schválených a do katastra nehnuteľností zapísaných 464 projektov. Počet rozpracovaných projektov pozemkových úprav predstavoval 125 projektov. Z tohto počtu projektov pozemkových úprav sa z dôvodov riešenia ekologicky narušenej krajiny uskutočňujú pozemkové úpravy v Žiarskej kotline v 5 katastrálnych územiach a v oblasti Vysokých Tatier a Spišskej Magury v 27 katastrálnych územiach. V rámci 312-tich projektov PÚ hradených z fondov EÚ boli v 303 katastrálnych územiach projekty pozemkových úprav ukončené a zapísané do katastra nehnuteľností. V roku 2017 ešte prebieha konanie o pozemkových úpravách v ostatných 9 projektoch pozemkových úprav, pričom pri niektorých z nich prebieha už len zápis do katastra nehnuteľností.

Prehľad o obnove evidencie pozemkov, úprave vlastníckych vzťahov a pozemkových úpravách uvádza tabuľka 43 v prílohe č. 10.

5.4. Pracovné sily

Štruktúra pracujúcich

Po miernom zvýšení počtu pracujúcich v dvoch predchádzajúcich rokoch došlo v roku 2016 k poklesu na 50,1 tis. osôb, čo znamenalo medziročný pokles o 4,2 %, t. j. o 2,2 tis. pracujúcich osôb¹⁵. Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve na celkovom počte pracujúcich osôb SR medziročne klesol o 0,2 p. b. na 2,0 %.

Pokles agrárnej zamestnanosti korešponduje s medziročným poklesom pracujúcich osôb v poľnohospodárstve (pestovanie plodín, chov zvierat) o 6,4 % v organizáciách s 20 a viac zamestnancami (viď. štat. výkaz Práca 2 – 04) a s údajmi z ročného štatistického výkazníctva o počte zamestnancov podľa hlavných profesií. Podľa tohto zdroja, v roku 2015 klesol počet zamestnancov spolu medziročne o 3,0 %. (Údaje za rok 2016 nie sú t. č. k dispozícii).

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve v tis. osobách

Tabuľka 46

Pracujúci v poľnohospodárstve	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/2015	Index 2016/ Ø 2011-2015
Pracujúci	51,4	52,3	50,1	95,8	97,5

Prameň: prepočty NPPC-VÚEPP podľa:

ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)

ŠÚ SR, Celková zamestnanosť (ESA 2010) podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS z celkového počtu pracujúcich v poľnohospodárstve tvorili ženy 25,0 %, (nárast o 2,9 p. b.), muži 75,0 % (pokles o 2,9 p. b.).

Zmenila sa i štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu. Prevládalo zastúpenie zamestnancov (88,8 %), ich podiel medziročne vzrástol o 3,0 p.b.. Znížil sa podiel podnikateľov o 2,1 p.b. na 11,2 %, pričom podiel žien klesol výraznejšie ako mužov. Status vypomáhajúcich členov domácností sa v tomto roku nesledoval.

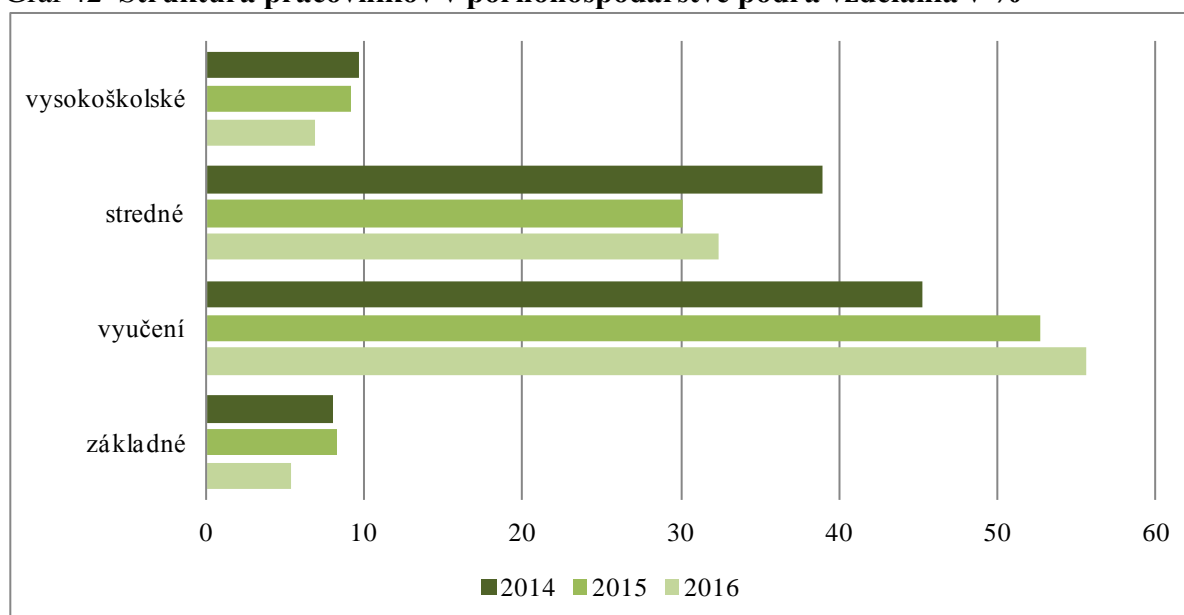
¹⁵ V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR pre výpočet zamestnanosti do roku 2013 použili údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95. Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobných činností spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávanie a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

Od 1. 9. 2014 bol pre podrobný opis ekonomiky v SR implementovaný medzinárodne porovnateľný účtovný rámec EÚ - Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010. Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti doteraz používanej ESNÚ 95 (ESA 95) sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. Manuál ESA 2010 bol uverejnený v Úradnom vestníku ako príloha A k Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 a prílohu B tohto nariadenia tvorí Program zasielania údajov ESA 2010.

Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve¹⁶ sa zvýšila výraznejšie (47,0 €) a dosiahla 702 €, čo bolo medziročne viac o 7,2 %. Výška dosiahnutej priemernej mzdy predstavovala 77,0 % mzdy v hospodárstve SR.

Vzdelanostná štruktúra pracujúcich v sektore poľnohospodárstva (podľa VZPS)¹⁷ sa medziročne výrazne nezmenila. Klesol podiel počtu pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním na 6,9 %, (2,3 p.b.), zvýšil sa počet žien, počet mužov klesol až o 37,2 %. Podiel vyučených pracujúcich s prevahou mužov sa zvýšil na 55,6 % (2,9 p.b.). Podiel počtu pracujúcich so stredoškolským vzdelaním (najmä mužov) vzrástol na 32,4 % (2,3 p.b.). Medziročne sa znížil podiel pracovníkov (najmä mužov) so základným vzdelaním o 3,0 p. b. na 5,3 %. Vzdelanostná štruktúra v sektore nie je dobrá a nevyhovuje rastúcim požiadavkám na kvalitu znalostí a zručností potrebných na obsluhu nových technológií v procese modernizácie poľnohospodárskej výroby.

Graf 42 Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve podľa vzdelania v %

Prameň: ŠÚ SR, VZPS
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS sa medziročne priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve znížil o 0,8 roka) a dosiahol 44,7 rokov (v hospodárstve SR bol 41,2 rokov). Zvýšenie počtu mužov

¹⁶ Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, bez podnikateľských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

¹⁷ Štatistický úrad SR vykazuje zamestnanosť podľa medzinárodne uznávanej metodiky štvrťročného výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach. Podľa tejto metodiky sú za pracujúcich považované všetky osoby vo veku nad 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu práce za mzdu, plat alebo prácu s cieľom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí. Môže ísť o prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu. Medzi pracujúcich sú zahrnutí aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu alebo odmenu a profesionálni príslušníci ozbrojených zložiek. Za pracujúcich sa považujú tiež osoby, ktoré majú prácu, ale v sledovanom týždni nepracujú pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatnom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

V roku 2014 použil ŠÚ SR k triedeniu pracujúcich z hľadiska vzdelania metodiku Medzinárodného štandardného členenia vzdelávania ISCED (The International Standard Classification of Education) vytvoreného organizáciou UNESCO. V zmysle uvedeného boli pre účely Zelenej správy, pre porovnanie rokov 2013 a 2014, klasifikačné stupne v roku 2013 upravené.

v mladších vekových kategóriách (20-34 rokov) o 12,0 % (1,2 tis. osôb) sa prejavil na znížení priemerného veku mužov agrárneho sektora o 1,0 rok na 44,2 rokov. Naopak medziročne sa zvýšil priemerný vek žien, o 0,4 roka na 46,6 roka ako dôsledok zvýšenia počtu žien v kategóriách nad 50 rokov.

Najvyššie zastúpenie v sektore vykazovali pracujúci vo veku 55-59 rokov (18,5 %), 50-54 rokov (17,9 %), 25-29 rokov (11,8 %) a kategória 35-39 ročných (11,0 %). Najnižšie podiely dosahovali najmladší pracujúci 15-24 roční (0,2 %) a najstarší, t.j. vo veku 60 a viac rokov (1,9 %). Medziročne sa zvýšili podiely pracujúcich hlavne vo vekovej kategórii 50-54 rokov a v kategórii 35-39 rokov, naopak najviac klesol podiel v kategórii 40-44 ročných a 45-49 ročných. Celkovo sa podiel pracujúcich nad 50 rokov medziročne zvýšil o 1,6 p. b. na 44,8 %.

Podľa VZPS sa **v roku 2016 zvýšil počet pracujúcich osôb v potravinárskej výrobe** o 1,7 % (0,9 tis. osôb) na **54,4 tis. osôb**.

Priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín (organizácie s 20 a viac zamestnancami) sa medziročne zvýšila na 835 €.

Zvyšovanie pracujúcich v potravinárskej výrobe, väčšie medziročné výkyvy v počte a v štruktúre pracujúcich súvisia s rôznorodosťou odborov potravinárskeho priemyslu, ktorých charakter výroby umožňuje rýchlejšie uplatňovanie inovácií a používaných technológií, s cieľom zvyšovať produktivitu práce a konkurencieschopnosť výrobkov. V konečnom dôsledku zamestnanosť v agrosektore ovplyvňuje štruktúra ponuky pracovných miest na trhu práce, podnikateľské prostredie a úroveň spracovateľských kapacít. Kolísavosť a výkyvy pri VZPS sú spôsobené tým, že na rozdiel od štatistiky organizácií s 20 a viac zamestnancami má VZPS širší záber, (pokrýva i pracujúcich v zahraničí do 1 roka, osoby na materskej dovolenke, osoby vykonávajúce prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach, osoby dochádzajúce za prácou do zahraničia, atď.) a ďalej konjunkturálnou kolísavosťou v súkromnom sektore, ktorý viac využíva sezónnych pracovníkov, a pod.

Počet žien pracujúcich v potravinárskej výrobe sa zvýšil (o 2,1 tis. osôb), naopak počet mužov medziročne klesol o 1,2 tis. osôb. Zvýšenie počtu pracujúcich žien v sektore potravín sa štatisticky prejavilo na zmene v štruktúre pracujúcich podľa pohlavia, čo znamená, že podiel mužov klesol o 3,1 p. b. na 48,5 % a podiel žien sa zvýšil rovnakým tempom a dosiahol 51,5 %.

Zmenil sa počet a štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu. Medziročne sa zvýšil počet podnikateľov o 14,3 %, najmä mužov. Počet zamestnancov sa zvýšil o 0,8 %, a to najmä žien. Počet vypomáhajúcich členov domácností sa nezmenil. Podnikatelia tvorili z celkového počtu pracujúcich 7,4 %, s medziročným zvýšením o 0,9 p. b. Podiel zamestnancov medziročne klesol o 0,8 p.b. na 92,5 %.

Vývoj počtu a štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe v tis. osobách

Tabuľka 47

Pracujúci v potravinárskej výrobe	Ø 2011-15	2015	2016	Index 2016/2015	Index 2016/ Ø 2011-2015
Zamestnanci	48,9	49,9	50,3	100,8	102,9
Podnikatelia	2,7	3,5	4,0	114,3	148,1
Vypomáh. člen. dom. podnikateľa	0,2	0,1	0,1	100,0	50,0
Pracujúci spolu	51,8	53,5	54,4	101,7	105,0

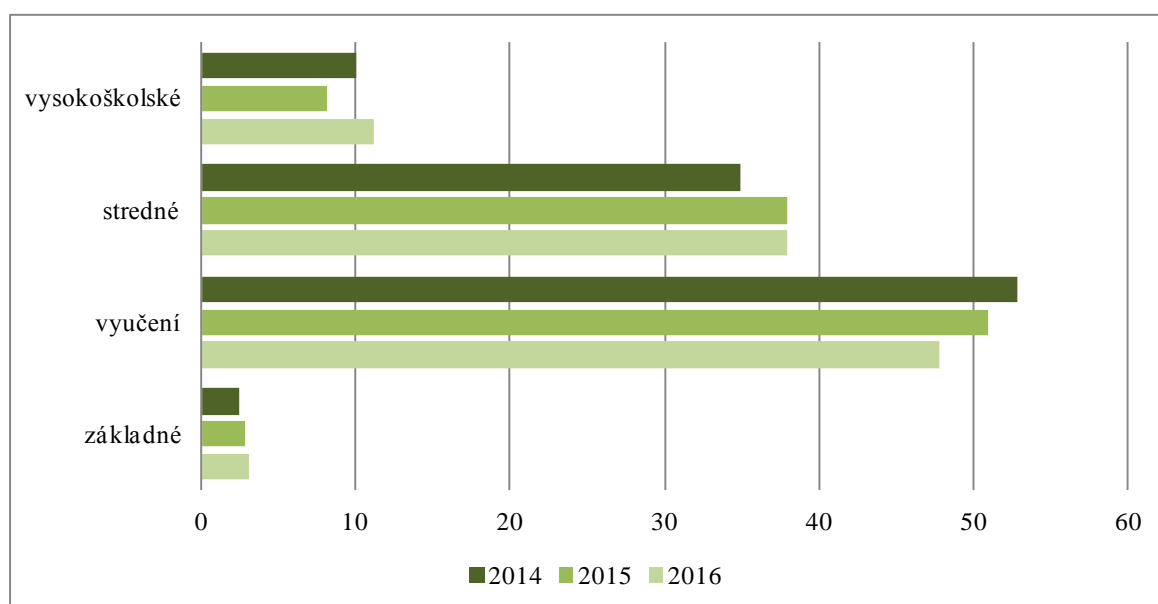
Prameň: ŠÚ SR, VZPS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Priemerný vek pracovníkov v potravinárskej výrobe sa medziročne znížil na 41,2 roka (o 0,3 rok), čím sa rozdiel medzi poľnohospodárstvom znížil na 3,5 roka a s priemerom národného hospodárstva sa vyrovnal. Najvyššie zastúpenie vykazovali pracujúci vo veku 35-39 rokov (19,1 %), najmä muži a kategória 40-44 ročných (13,4 %), rovnako najviac muži. Najnižšie podiely dosahovali, tak ako v poľnohospodárstve, najmladší pracujúci 15-24 roční (7,0 %) a najstarší pracujúci vo veku 60 a viac rokov (0,9 %). Medziročne sa najviac zvýšil podiel pracujúcich kategórie 30-34 ročných (o 2,8 p.b.) a 50-54 ročných (o 2,1 p.b.). Podiel pracujúcich nad 50 rokov sa v potravinárskej výrobe medziročne zvýšil na 27,6 %, t.j. o 1,1 p.b.

Z hľadiska vzdelania (podľa VZPS) mala štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe rozdielny vývoj ako v poľnohospodárstve. Zvýšil sa podiel vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich o 3,0 p. b. na 11,2 %. Počet vyučených pracujúcich medziročne klesol o 3,2 p. b. na 47,8 %. Podiel stredoškolsky vzdelaných pracujúcich zostal na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku 37,9 %. Opäť sa zvýšil podiel počtu pracovníkov so základným vzdelaním, medziročne o 2,3 p. b. na 3,1 %.

Graf 43 Štruktúra pracovníkov v potravinárstve podľa vzdelania v %

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V organizáciách s počtom 20 a viac zamestnancov pracovalo v roku 2016 v poľnohospodárskej prvovýrobe (pestovanie plodín, chov zvierat) 26 558 fyzických osôb (priemerný evidenčný počet), čo bolo o 6,4 % menej ako v roku 2015.

Vo výrobe potravín v organizáciách s 20 a viac zamestnancami sa počet zamestnaných osôb v porovnaní s poľnohospodárstvom zvýšil o 4,3 % na 25 621 osôb.

Podrobnejšie informácie o vývoji počtu pracovníkov a omzdovej a vzdelanostnej úrovni sa uvádzajú v tabuľkách 44- 46 v Prílohe 10.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVAR) sa v roku 2016 (stav k 31.12.) znížil počet uchádzačov o zamestnanie z pôdohospodárstva medziročne o 1 264 osôb na 4 526 osôb. Podiel z celkového počtu odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie tak činil len 3,9 %, čo znamenalo medziročný pokles o 0,4 p. b. Pôdohospodárstvo však stále bolo v roku 2016 šiestym odvetvím s najvyšším stavom uchádzačov o zamestnanie v evidencii úradov práce. V roku 2016 pribudlo do evidencie nezamestnanosti z pôdohospodárstva (prítok) 2 864 osôb.

5.5. Ekologická poľnohospodárska výroba

V systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby (ďalej len EPV) evidoval ÚKSÚP v roku 2016 celkom **598 registrovaných prevádzkovateľov**, čo bolo o 8 % viac ako v roku 2015. Z toho bolo 430 prevádzkovateľov – farmárov s pôdou (72,8 %) a 2 chovatelia včiel. Spoločnosti s ručením obmedzeným tvorili viac ako polovicu prevádzkovateľov v systéme EPV (56,4 %), nasledovali SHR (24,4 %) a poľnohospodárske družstvá – PD (13,4 %), akciové spoločnosti (4,0 %) a iné (1,8 %).

Medzi registrovanými farmármi (430) mali najväčšie zastúpenie z hľadiska právnych foriem taktiež spoločnosti s ručením obmedzeným (45,3 %), nasledované SHR (33,3 %), poľnohospodárskymi družstvami (17,9 %), akciovými spoločnosťami (2,3 %) a inými formami (1,2 %).

Prevádzkovatelia a farmári podľa právnej formy, registrovaní v EPV v SR k 31. 12.2016

Tabuľka 48

Právna forma	Prevádzkovatelia registrovaní v EPV v r. 2016			
	Počet registrovaných prevádzkovateľov celkom	Z toho – počet farmárov	Štruktúra podľa právnej formy v %	
			registrovaní prevádzkovatelia spolu	farmy spolu
PD	80	77	13,4	17,9
s.r.o.	337	195	56,4	45,3
a.s.	24	10	4,0	2,3
SHR	146	143	24,4	33,3
iné (živnostníci, reg. na rod. č. a pod.)	11	5	1,8	1,2
Spolu v SR	598	430	100,0	100,0

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty NPPC-VÚEPP.
Vypracoval NPPC-VÚEPP

V roku 2016 predstavovala **celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV** v SR (vrátane plôch v konverzii) 187 011 hektárov, t. j. 10 % z celoštátnej využiteľnej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS (2016). Medziročne sa výmera p. p. zvýšila o 11 463 hektárov (6,1 %). V rozdelení podľa druhu pozemku v EPV medziročne klesla výmera registrovanej ornej pôdy o 588 ha, naopak výmera TTP sa zvýšila o 952 ha a ovocných sádov o 165 ha.

Poľnohospodárska pôda registrovaná v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR (vrátane plôch v konverzii) k 31. 12. príslušného roka
v ha

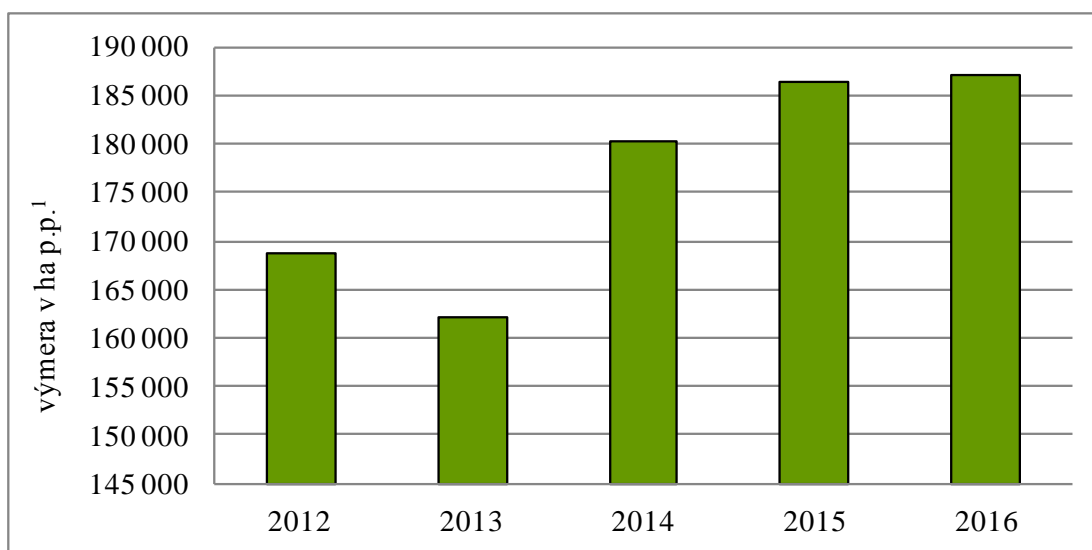
Tabuľka 49

Poľnohospodárska pôda podľa druhu pozemku	2015	2016	Rozdiel (ha) 2016-2015
Orná pôda	60 890	60 302	-588
Trvalé trávne porasty	123 855	124 807	952
Ovocné sady	1 613	1 778	165
Vinohrady	124	123	-1
Poľnohospodárska pôda spolu	186 483	187 011	528

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty: NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v roku 2013 mierne klesla, ale od roku 2014 sa opätovne zvýšila a v roku 2016 dosiahla svoje maximum v rámci posledných piatich rokov, a to 187 011 ha.

Graf 44 Registrovaná poľnohospodárska pôda v EPV na Slovensku v rokoch 2012-2016 v hektároch²

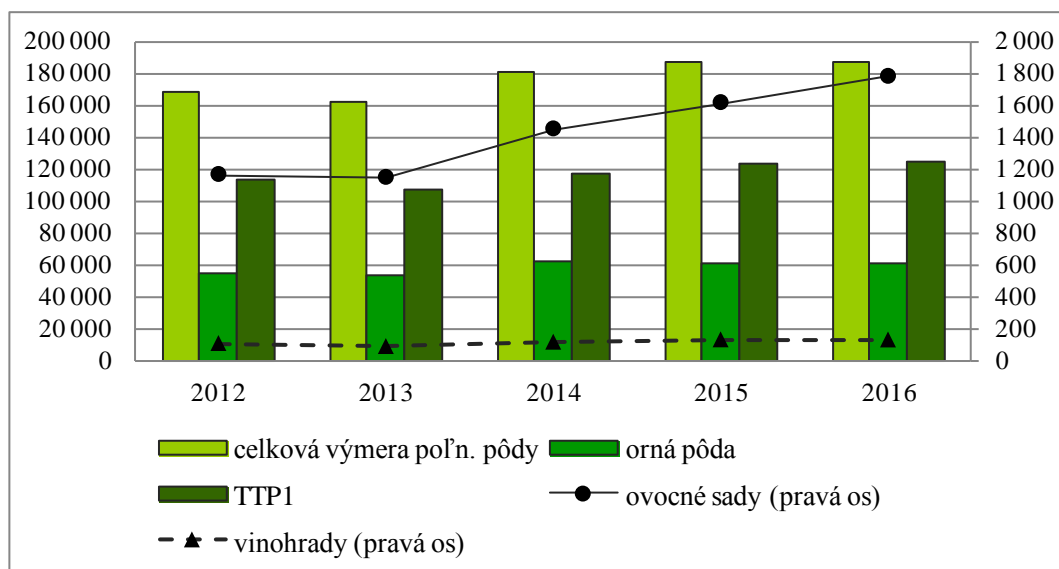
Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka¹: p. p. – poľnohospodárska pôda; Poznámka²: Graf znázorňuje registrovanú výmeru poľn. pôdy v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby – EPV celkom – vrátane plôch v konverzii.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj výmer registrovanej pôdy v EPV z hľadiska druhov pozemkov bol v priebehu rokov 2012 – 2016 vyrovnaný. Výmera ornej pôdy sa pohybovala okolo hranice 60 tis. ha, výmera TTP rástla od 107 600 ha do 124 800 ha a ovocných sádov od 1 150 do 1 780 ha. Výmera vinohradov rástla od 82 do 124 ha.

Graf 45 Poľnohospodárska pôda v systéme EPV podľa druhov pozemkov v SR v rokoch 2012-2016 v hektároch²

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka¹: TTP – trvalé trávne porasty. Poznámka²: Graf zobrazuje výmeru poľn. pôdy v EPV (vrátane plôch v konverzii).

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Stavy hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2016

Medzi hospodárskymi druhmi zvierat registrovanými v EPV celkom (vrátane konverzie) mali najpočetnejšie zastúpenie, podobne ako v predchádzajúcom roku, ovce (93 596 ks). Nasledoval hovädzí dobytok (65 724 ks), hydina (5 311 ks), kozy (1 429 ks), kone (590 ks), ošípané (438 ks), včelstvá (456 ks). V porovnaní s rokom 2015 vzrástol počet hospodárskych zvierat u druhov hovädzí dobytok, hydina a včelstvá. Počet oviec, koní, ošípaných a kôz v porovnaní s minulým rokom klesol.

Stavy najpočetnejších hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2016

v ks

Tabuľka 50

Druh hospodárskych zvierat	2015	2016			Rozdiel (ks) 2016-2015
		Počet zvierat v konverzii	Počet zvierat v ekológii	Zvieratá spolu	
Ovce	97 239	15 878	77 718	93 596	-3 643
Hovädzí dobytok	58 945	16 811	48 913	65 724	6 779
Hydina	4 110	1 880	3 431	5 311	1 201
Kozy	1 527	364	1 065	1 429	-98
Kone	643	137	453	590	-53

Ošípané	503	22	416	438	-92
Včelstvá	354	27	429	456	102

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s.r.o.

Poznámka: Tabuľka obsahuje chovy podľa štatútu pôdy.

Vypracoval NPPC-VÚEPP

Certifikácia v EPV v SR za rok 2016

Na výkon kontroly a certifikácie EPV sú v SR oprávnené dve inšpekčné organizácie. Okrem kontroly prevádzkovateľov obidve inšpekčné organizácie Naturalis SK, s.r.o. (SK-BIO-002) a aj Biokont CZ, s.r.o. (SK-BIO-003) vykonávajú aj certifikáciu produktov z EPV. Podľa informácií z ÚKSÚP bolo v roku 2016 vydaných celkom 769 certifikátov, čo predstavuje medziročný nárast o 13 %. Inšpekčná organizácia **Naturalis SK, s.r.o.** vydala v roku 2016 spolu 659 certifikátov. Vydanie certifikátu sa realizuje na základe žiadosti ekologického prevádzkovateľa (po vykonanej kontrole). V roku 2016 bolo do inšpekčnej organizácie Naturalis SK, s.r.o. podaných 588 žiadostí o certifikáciu. Pri certifikácii bolo celkovo prerušených 211 procesov certifikácie, zastavené bolo 1 certifikačné konanie, 57 žiadostí bolo odmietnutých a 14 certifikátov bolo odobratých.

Inšpekčná organizácia **Biokont CZ, s.r.o.** v roku 2016 vydala 87 certifikátov. Zamietnutý, pozastavený alebo odobratý nebol ani jeden certifikát (zdroj: ÚKSÚP).

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2016 dominovala certifikácia organizáciou **Naturalis SK, s.r.o.**, ktorá vydala 659 certifikátov, v ktorých bolo certifikovaných 3 600 výrobkov v členení: výrobky rastlinnej výroby (1 595 ks), výrobky potravín (926 ks), výrobky živočíšnej výroby (431 ks), výrobky z prebalovania (308 ks), výrobky z obchodovania (215 ks), výrobky krmív (45 ks), výrobky voľného zberu (28 ks), výrobky dovozu z tretích krajín (25 ks) atď.

Inšpekčná organizácia **Biokont CZ, s.r.o.** v roku 2016 vydala 87 certifikátov, ktorými bolo certifikovaných 826 výrobkov v nasledovnom členení: potraviny (325 ks), výrobky rastlinnej výroby (272 ks), výrobky z obchodovania (149 ks), výrobky dovozu z tretích krajín (46 ks), výrobky živočíšnej výroby (20 ks) a krmív (14 ks).

Komoditná orientácia v EPV (bio+konverzia) bola v rámci hlavných kategórií v roku 2016 podobná ako v predchádzajúcich rokoch. Pri **produktach poľnohospodárstva v rastlinnej výrobe** prevládali *netrvácne plodiny (jednoročné kultúry)*, kde bol najväčší objem certifikácie zaznamenaný pri krmovinách (361 482,54 ton), obilninách (42 969,61 ton), a olejnatých semenách (4 455,92 ton). Najvyšší podiel certifikovaných produktov-krmovín súvisí s vysokým podielom registrovaných TTP, pričom každý prevádzkovateľ so živočíšnou výrobou si krmivo z TTP aj certifikuje. Pri *trvácnych plodinách* (trvalé kultúry) mali najväčšie množstvá komodity: malvicové plody a kôstkové ovocie (363,54 ton), ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy (301,00 ton) a hrozno (249,86 ton), a iné.

Najpočetnejšie certifikované produkty poľnohospodárstva v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR za rok 2016

v tis. kg

Tabuľka 51

Certifikované produkty poľnohospodárstva	Jednotka	Množstvo celkom, podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
		Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
1. Netrvácne plodiny				
a) Obilniny	tis. kg	34 521,35	8 448,26	42 969,61
Obilná slama a plevy	tis. kg	7 966,82	0,00	7 966,82
b) Strukoviny	tis. kg	1 105, 46	222,41	1 327,86
c) Olejnaté semená	tis. kg	2 627, 51	1 828,41	4 455,92
d) Zelenina a melóny, korene a hľuzy	tis. kg	1 526,81	39,26	1 566,07
e) Krmoviny	tis. kg	343 904,56	17 577,98	361 482,54
2. Trvácne plodiny				
a) Hrozno	tis. kg	222,27	27,59	249,86
b) Malvicové plody a kôstkové ovocie	tis. kg	357,82	5,72	363,54
c) Ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy	tis. kg	299,02	1,99	301,00
d) Korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické plodiny	tis. kg	48,68	23,75	72,43

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Do kategórie **produkty poľnohospodárstva v živočíšnej výrobe** patria certifikované *živé zvieratá a živočíšne produkty*. Aj v tomto členení dominuje inšpekčná organizácia Naturalis SK, s.r.o.

Certifikované živé zvieratá a živočíšne produkty v EPV v SR za rok 2016

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 52

Živé zvieratá a živočíšne produkty – spolu	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Živé zvieratá	113 760 ks	2 259 ks	116 019 ks
Živočíšne produkty	16 558 608 kg	6 870 287 kg	23 428 895 kg
	159 317 ks	0 ks	159 317 ks

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V kategórii **potravinárskych výrobkov** v EPV boli v roku 2016 zaznamenané najväčšie certifikované množstvá pri *prípravených krmivách pre zvieratá*, pri *ostatných*

potravinárskych výrobkoch, pri mliečnych výrobkoch a syroch, pri mlynárskych výrobkoch, pri olejoch a tukoch atď.

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky spolu v EPV v SR za rok 2016

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 53

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky v EPV	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie			
	Merná jednotka	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Spracované a konzervované mäso	kg	175 491	0	175 491
Spracované a konzervované ovocie a zelenina	kg	138 040	3 787	141 828
	l	393 726	0	393 726
	ks	0	4 900	4 900
Oleje a tuky	l	0	2 752	2 752
	kg	44	620 066	620 111
Mliečne výrobky a syry	l	2 111 012	0	2 111 012
	kg	264 618	522 491	787 109
Mlynárske výrobky	kg	647 937	16 880	664 817
	ks	0	11 330	11 330
Pečivo a múčne výrobky	kg	587 476	0	587 476
Pripravené pokrmové a jedlá	kg	168 419	410	168 829
Ostatné potravinárske výrobky	kg	2 130 854	2 508	2 133 362
	l	39	0	39
	ks	0	13 303	13 303
Pripravené krmivo pre zvieratá	kg	4 994 930	875 163	5 870 093

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2016 evidoval ÚKSÚP u inšpekčnej a certifikačnej organizácii Naturalis SK, s.r.o. **certifikované osivá** pre obilniny. V porovnaní s rokom 2015 neboli certifikované osivá strukovín a ani olejní. U inšpekčnej a certifikačnej organizácii Biokont CZ, s.r.o. neboli v roku 2016 certifikované žiadne osivá v EPV.

Certifikované osivá v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR v roku 2016

v tonách

Tabuľka 54

Certifikované osivá v EPV – hlavné skupiny komodít	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Obilniny (pšenica, kukurica, tritikale)	232,1	0	232,1

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V programovacom období 2014-2020 je v rámci **PRV SR 2014-2020** zachovaná podpora EPV. Pre jej dôležité ekologické a environmentálne prínosy bolo schválené samostatné **Opatrenie Ekologické poľnohospodárstvo**. V PRV SR 2014-2020, v ktorom sú

podrobnejšie špecifikované podmienky podpory, sa podpora na ekologické poľnohospodárstvo člení na tieto platby: platby na konverziu na ekologické poľnohospodárstvo, ktoré sa budú uplatňovať cez podopatrenie *Platba na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva* (obdobie v konverzii) a platby na udržanie ekologického poľnohospodárstva, ktoré sa budú uplatňovať prostredníctvom podopatrenia *Platba na udržiavanie postupov a metód ekologického poľnohospodárstva* (obdobie po konverzii).

Pre limitovaný alokovaný prídelený finančných prostriedkov na toto opatrenie bola výzva na poskytnutie podpory na spomínané opatrenie vyhlásená len v roku 2015, pričom určené finančné prostriedky boli vyčerpané.

Produkcija biomasy a obnoviteľných zdrojov energie

Na základe údajov o výrobe energie z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov zo Štatistického úradu v Bratislave bola v roku 2015 sumárne za vybrané druhy OZE vyššia výroba elektriny aj tepla oproti predchádzajúcemu roku. Najväčší nárast elektrickej energie bol zaznamenaný pri výrobe z dreva a drevného odpadu, najväčší nárast vyrobenej tepelnej energie sa ukázal pri výrobe z tuhého mestského odpadu a pri výrobe z bioplynov.

Energia vyrobená z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov

Tabuľka 55

OZE	2014		2015		Elektrina	Teplo
	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Index 2015/14	Index 2015/14
Tuhý mestský odpad	33	7	33	23	100,0	328,6
Drevo/drevný odpad / ostatný tuhý odpad	916	4 752	1 099	4 972	120,0	104,6
Bioplyny	479	329	541	473	112,9	143,8
Spolu	1 428	5 088	1 673	5 468	117,2	107,5

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Nárast počtu vybudovaných bioplynových staníc na Slovensku za posledné obdobie stagnuje. Väčšina BPS má inštalovaný výkon v rozpätí 0,9 – 1,0 MW a najviac z nich sa zameriava na výrobu elektriny z kukuričnej siláže. Spotreba kukuričnej siláže do bioplynových staníc na Slovensku, dosiahla podľa odborného odhadu až 1,2 mil. ton kukuričnej siláže za rok. Budovanie ďalších BPS a tým ďalšia spotreba kukurice na produkciu bioplynu by mohla ohroziť zásoby objemových krmív pre živočíšnu výrobu. Preto pri budovaní nových bioplynových staníc na Slovensku bude potrebné orientovať sa na spracovanie iných druhov biomasy.

Viacere dokumenty udávajú, že celková produkcia biologických odpadov vo forme hnoja, hnojovice a exkrementov zo živočíšnej výroby je okolo 10 mil. ton za rok. Preto je v poľnohospodárskej praxi potrebné riešiť manipuláciu a skladovanie odpadovej biomasy zo živočíšnej výroby. Využitie vedľajších produktov zo živočíšnej výroby v BSP môže prispieť k riešeniu tohto problému. Chovy hospodárskych zvierat sú relatívne rovnomerne rozmiestnené po celom území Slovenska, tak aj produkcia biologických odpadov je rovnomerne rozložená. Tento druh biomasy môže byť využívaný predovšetkým v mieste vzniku, prípadne v najbližšom regióne s krátkym logistickým prepojením.

Využitie vedľajších produktov rastlinnej, živočíšnej výroby a zároveň biologického odpadu z miest a obcí by mohlo podstatne zlepšiť ekonomiku BPS na strane vstupov. Pri spracovaní vlastných odpadov a vedľajších produktov poľnohospodárskeho podniku existuje predpoklad, že budú vznikať menšie BPS s elektrickým výkonom do 250 kW, ktoré budú vo väčšej miere spotrebúvať vyrobenú elektrickú a tepelnú energiu pri svojej činnosti.

Súčasná biopalivová politika EÚ sa zameriava na rozvoj biopalív druhej generácie, prekonávanie prekážok trhu a zlepšenie distribučných a skladovacích systémov. Biopalivá by mali byť vyrábané spôsobom, ktorý nespôsobí významné škody na životnom prostredí a zároveň nekonkuruje výrobe potravín. Investície do výroby druhogeneračných biopalív sú nutné vzhľadom na množstvá, ktoré bude potrebné vyrobiť z dôvodov plnenia environmentálnych cieľov o znižovaní emisií v doprave.

Najväčší výrobca bioetanolu na Slovensku (spoločnosť Enviral) plánuje zvýšiť existujúcu produkciu liehu prvej generácie a v ďalšej etape postaviť novú prevádzku na výrobu celulózoového liehu druhej generácie. Projekt počíta so spracovaním odpadovej poľnohospodárskej biomasy produkovanej v západoslovenskom regióne.

Evidovaná zberová plocha energetických plodín na Slovensku na základe údajov z CD MPRV SR činila v roku 2015 takmer 9 000 ha. Táto plocha však bola oproti predchádzajúcemu roku nižšia, pokles činil cca 28 %.

Zberová plocha plodín na energetické účely v ha

Tabuľka 56

Kraj	2014	2015	Index 2015/2014
Bratislavský	338,7	261,0	77,1
Trnavský	3 185,2	1 187,0	37,3
Trenčiansky	1 065,7	1 372,0	128,7
Nitriansky	2 105,9	1 444,0	68,6
Žilinský	118,0	94,0	79,7
Banskobystrický	3 768,3	2 497,0	66,3
Prešovský	692,8	786,0	113,5
Košický	1 233,3	1 349,0	109,4
Spolu	12 507,9	8 990,0	71,9

Prameň: CD MPRV SR, Informačné listy MPRV SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie

6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve

V roku 2015 dosiahol odber povrchovej vody (spoplatnenej) pre poľnohospodárstvo úroveň 933 tisíc m³, čo znamenalo nárast o 2,7 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Podľa zákona o vodách nie sú malé odbery povrchových vôd z vodných tokov v množstve max. 15 000 m³ ročne resp. 1 250 m³ mesačne spoplatnené a takisto povinnosť platiť platby sa nevzťahuje na odbery vody pre účely zavlažovania poľnohospodárskej pôdy. Detailnejšie údaje o spotrebe vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Vývoj spotreby povrchovej vody (spoplatnenej) v mil. m³

Tabuľka 57

Povrchová voda	2014	2015	Index 2015/14
Spotreba celkom	221,7	227,7	102,7
z toho: poľnohospodárstvo	0,8	0,9	112,5
% z celkovej spotreby	0,37	0,40	0,03 p.b.

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2015 sa odber podzemnej vody medziročne zvýšil o 1,4 %. V rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil objem odberov podzemnej vody v rastlinnej výrobe o 11,5 %, naopak v živočíšnej výrobe klesol o 11,9 %. V potravinárskom priemysle bol zaznamenaný nárast odberov podzemnej vody o 8,3 %.

Vývoj odberov podzemnej vody podľa účelu využitia, v l.s⁻¹

Tabuľka 58

Účel využitia	2014	2015	Index 2015/14
Spotreba podzemnej vody celkom	10 187,3	10 330,2	101,4
z toho: poľnohospodárstvo - RV	120,6	134,5	111,5
poľnohospodárstvo - ŽV	227,0	200,1	88,1
potravinársky priemysel	238,6	258,5	108,3

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2015 došlo v rámci pôdohospodárstva k výraznému poklesu medziročnej spotreby palivového dreva (61,7 %) a vykurovacieho oleja ľahkého (83,0 %). Klesla aj spotreba benzínu (32,8 %), zemného plynu (16,4 %), nafty (10,1 %) a elektriny (8,5 %). Medziročne sa zvýšila spotreba tepla (26,3 %) a uhlia (5,9 %).

Spotreba vybraných druhov palív, elektriny a tepla v pôdohospodárstve   Tabuľka 59

Názov paliva	Mer. j.	2014	2015	Index 2015/14
Palivové drevo	t	21 342	8 179	38,3
Uhlie	t	2 015	2 135	105,9
Benzíny	t	2 680	1 801	67,2
Nafta	t	101 416	91 219	89,9
Vykur. olej ľahký	t	135	23	17,0
Zemný plyn	tis. m ³	34 379	28 731	83,6
Elektrina	MWh	285 015	260 769	91,5
Teplo	GJ	183 616	231 922	126,3

Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: podniky s 20 a viac zamestnancami,
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

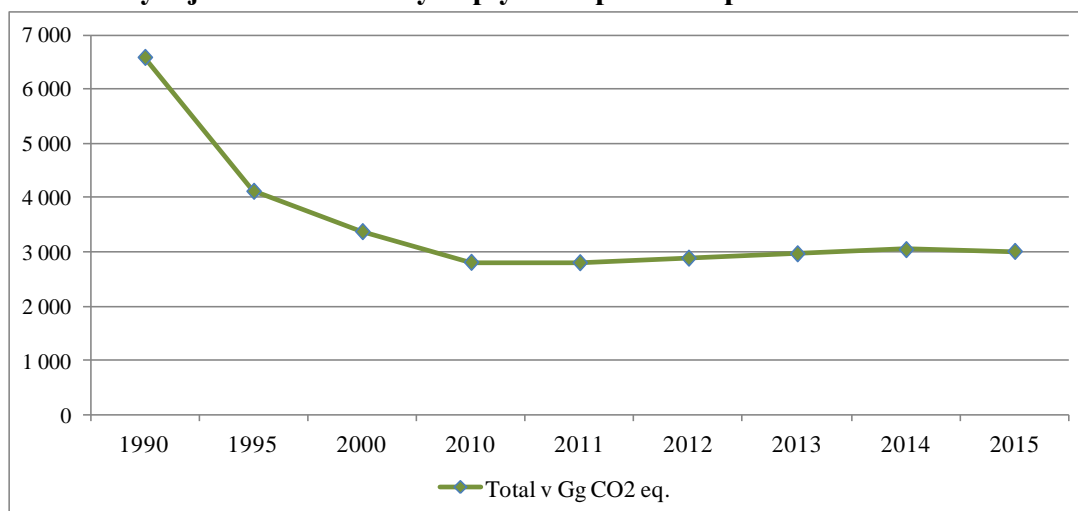
6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov

Poľnohospodársky sektor tvorí približne 7,6 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v Slovenskej republike.

V roku 2015 sa podľa SHMÚ medziročne znížil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva o 2,6 % na úroveň 3 047 Gg CO₂ ekvivalentu.

Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2005 sa mení len minimálne.

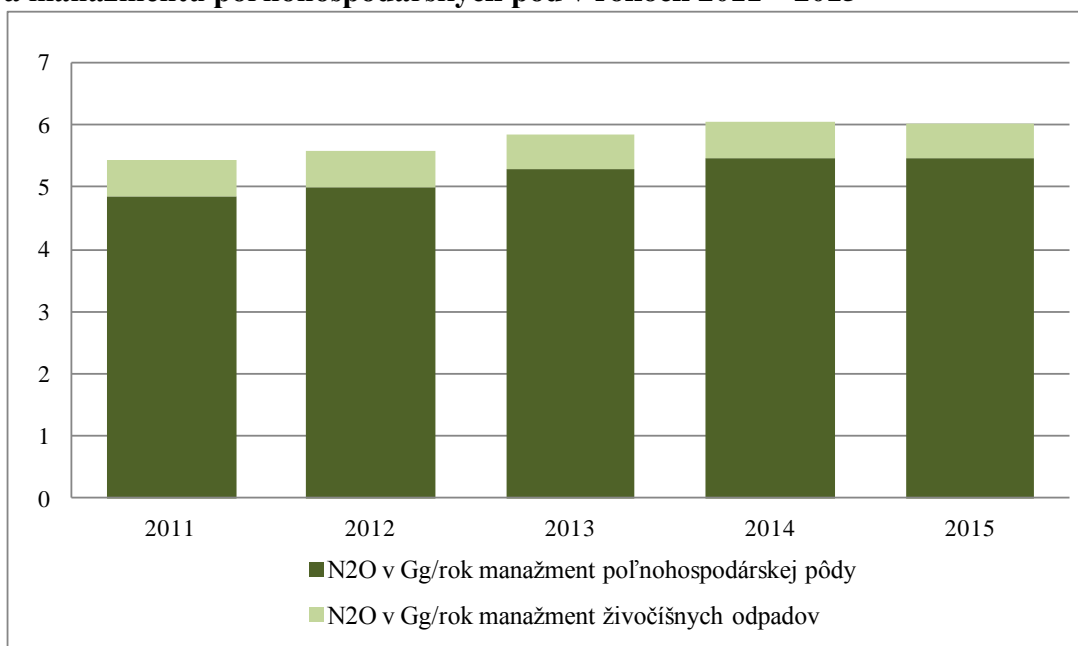
Graf 46 Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva v rokoch 1990 - 2015

Prameň: SHMÚ - úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Približne tri pätiny z vyprodukovaného objemu emisií tvorí oxid dusný emitovaný do ovzdušia hlavne z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a v menšom rozsahu ako dôsledok chovu hospodárskych zvierat (odbúravanja živočíšnych exkrementov) v SR.

Graf 47 Vývoj emisií oxidu dusného z manažmentu živočíšnych odpadov a manažmentu poľnohospodárskych pôd v rokoch 2011 – 2015

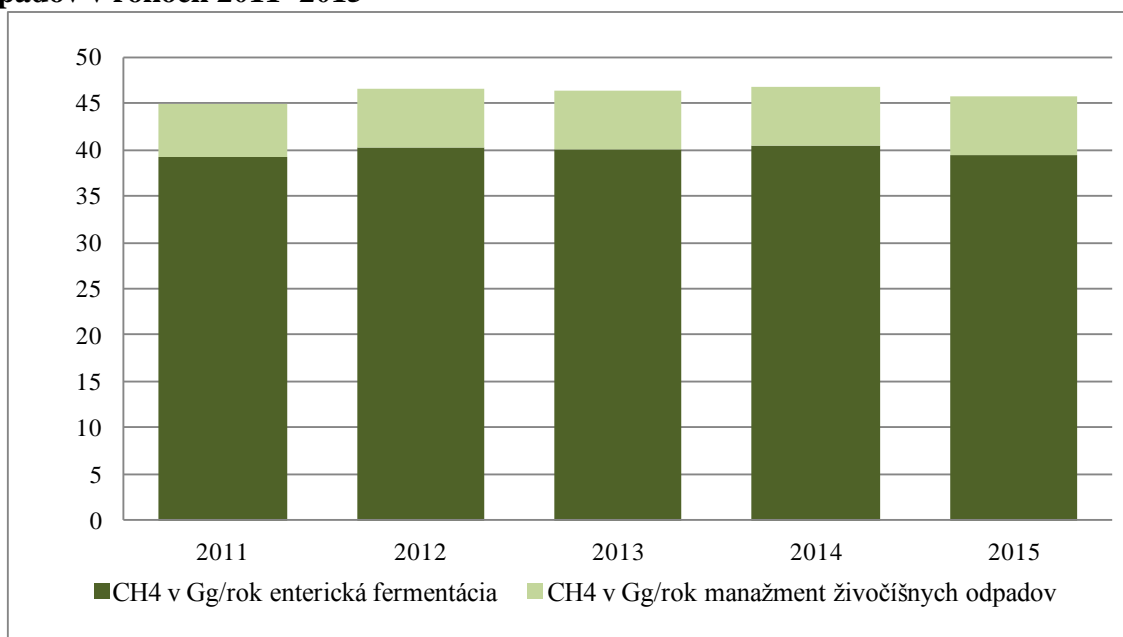

Pramen:
SHM

Ú – úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Dve pätiny emisií z vyprodukovaného objemu emisií tvorí metán emitovaný do ovzdušia hlavne ako priamy produkt látkovej výmeny u byľinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravania živočíšnych exkrementov.

Graf 48 Vývoj emisií metánu z enterickej fermentácie a manažmentu živočíšnych odpadov v rokoch 2011- 2015

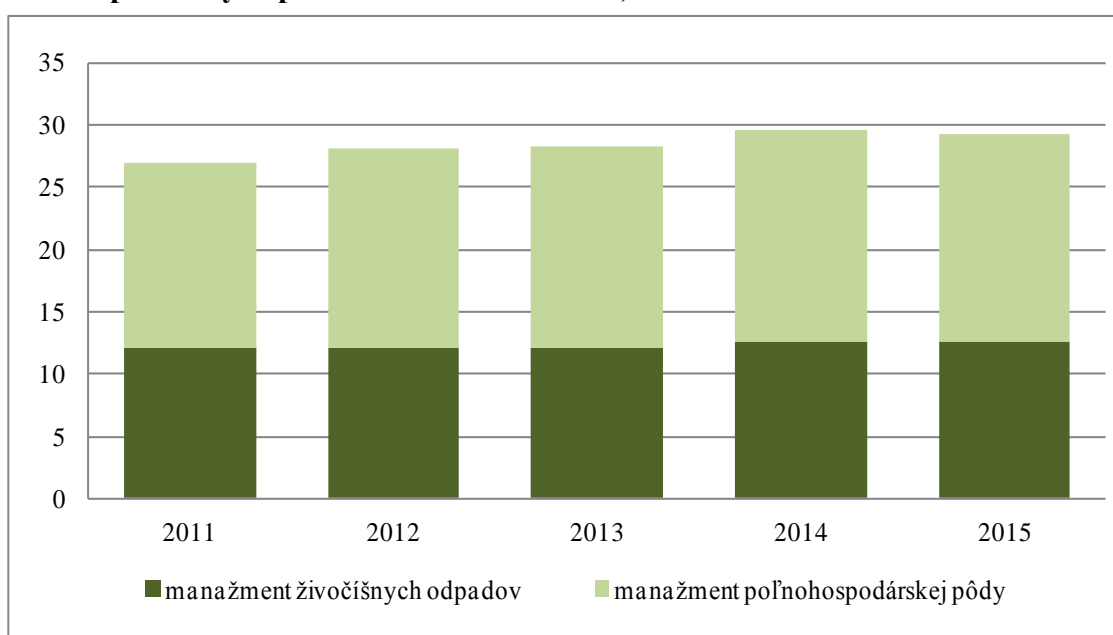

Pramen: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Produkcia emisií amoniaku z poľnohospodárstva klesla v roku 2015 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 0,9 %. Celkové emisie amoniaku vyprodukované v rámci poľnohospodárstva zahŕňajú objem vyprodukovaného amoniaku zo živočíšnej výroby a používania priemyselných hnojív a hnoja hospodárskych zvierat v rámci rastlinnej výroby.

Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy z celkového objemu emisií amoniaku z poľnohospodárstva predstavoval 57,1 %. Podiel amoniaku vyprodukovaného zo živočíšnej výroby predstavoval 42,9 %. Najvyšší podiel amoniaku zo živočíšnej výroby vyprodukovali HD (32,9 %), nosnice (18,7 %) a ošípané (17,1 %).

Graf 49 Vývoj emisií amoniaku z manažmentu živočíšnych odpadov a manažmentu poľnohospodárskych pôd v rokoch 2011 - 2015, v kt

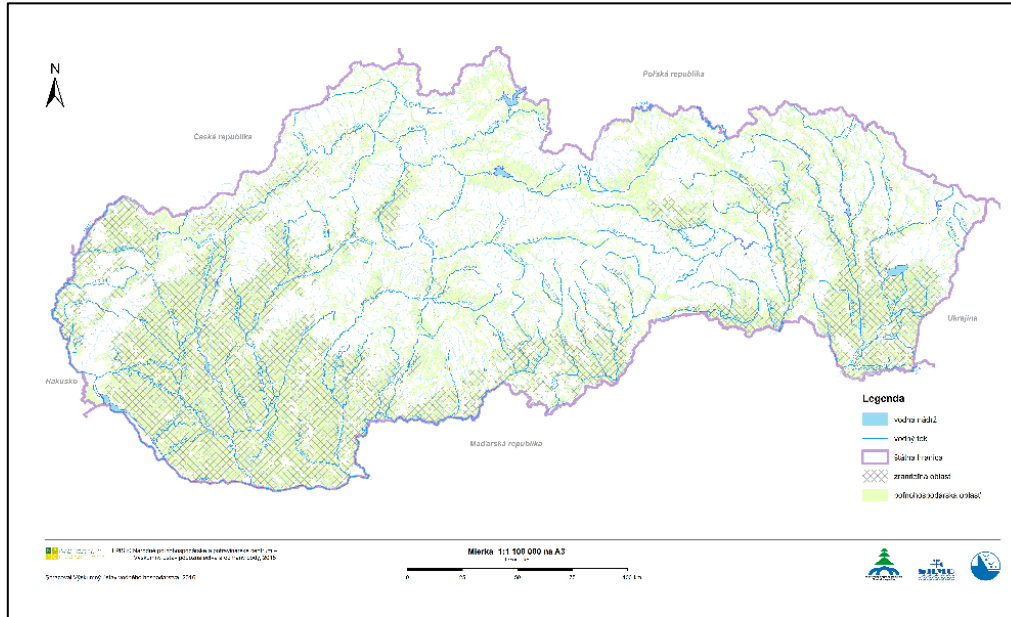

Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia
 Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Amoniak emitovaný z poľnohospodárstva sa na národnom súčte NH_3 podieľa majoritným podielom - 96,7 %.

Zraniteľné oblasti

Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých zrážkové vody odtekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l^{-1} alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie na pôde a chovné zariadenia.

Prameň: VÚVH

Na Slovensku boli zraniteľné oblasti vymedzené nariadením vlády č. 617/2004 Z. z. v súlade so smernicou Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcich z poľnohospodárskych činností. Program hospodárenia v zraniteľných oblastiach je uvedený v zákone č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení zákona č. 394/2015 Z. z., §10b, §10c. Ide o súhrn opatrení súvisiacich s aplikáciou hnojív s obsahom dusíka počas kalendárneho roka v závislosti od podmienok hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Na Slovensku je každá zraniteľná oblasť diverzifikovaná do troch skupín s rôznym stupňom obmedzenia aplikácie hnojív s obsahom dusíka a spôsobom hospodárenia.

Smernica vyžaduje zraniteľné oblasti kontrolovať a podľa potreby revidovať alebo rozširovať vymedzenie zraniteľných oblastí minimálne každé 4 roky, tak aby sa zohľadnili aj zmeny a skutočnosti, ktoré nebolo možné v čase ich identifikácie a vymedzenia predvídať.

Plocha zraniteľných oblastí v roku 2015 sa oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne znížila, a to predovšetkým v dôsledku trvalých záberov poľnohospodárskej pôdy. Tieto úbytky neboli premietnuté do príslušnej GIS vrstvy. Plocha vymedzených zraniteľných oblastí tak zostala rovnaká ako v roku 2011.

Plocha zraniteľných oblastí (ZO) za obdobie roku 2015

Tabuľka 60

Sledované obdobie	Plocha vymedzených zraniteľných oblastí (km ²)
Súčasnité obdobie (rok 2015)	13 684,65
Predchádzajúce obdobie (rok 2011)	13 684,65
Predchádzajúce obdobie (rok 2007)	14 616,46

Prameň: VÚVH, VÚPOP

Poznámka: Z dôvodu dostupnosti presnejších mapových vrstiev poľnohospodárskych blokov bola v roku 2008 aktualizovaná rozloha zraniteľných oblastí SR na 13 684,65 km², pričom zoznam katastrálnych území spadajúcich do zraniteľných oblastí podľa nariadenia vlády č. 617/2004 Z. z. zostal nezmenený. Rozloha jednotlivých zraniteľných oblastí bola prepočítaná na základe skutočnej rozlohy poľnohospodárskej pôdy v dotknutých katastrach obcí, t. j. do aktualizovanej rozlohy zraniteľnej oblasti nebolo zarátané územie katastra obce, ktoré nebolo poľnohospodárskou pôdou. Tento stav pretrval aj do roku 2015.

V rámci pravidelného prehodnotenia zraniteľných oblastí boli v roku 2016 revidované zraniteľné oblasti na základe stavu a vývoja kvality podzemných vôd a povrchových vôd, vrátane eutrofizácie. Výsledky prehodnotenia zraniteľných oblastí budú premietnuté do legislatívnej úpravy Nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z. a budú tiež uvedené v správe o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS v Slovenskej republike v roku 2020.

V roku 2015 bol sledovaný dopad poľnohospodárskej činnosti na kvalitu podzemnej a povrchovej vody v zraniteľných oblastiach na základe koncentrácie dusíkatých látok v celkovo 1 593 monitorovacích objektoch účelovej siete VÚVH (151 počas zimy, 587 počas jari, 578 počas jesene) a aj objektoch základnej siete na sledovanie režimu podzemných vôd v správe SHMÚ (277). Ďalšie údaje boli získavané zo základného monitoringu kvality vôd SHMÚ a prevádzkového monitoringu vodárenských spoločností. Výsledky monitorovania sú spracované v ročných správach VÚVH.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z pôdohospodárstva v SR

v tonách

Tabuľka 61

Spôsob nakladania s odpadom	2014	2015	Index 2015/14
Zhodnocovanie	507 855	574 351	113,1
Zneškodňovanie	52 015	21 234	40,8
Iný spôsob nakladania	31 150	28 671	92,0
Spolu	591 021	624 255	105,6

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z potravinárskeho priemyslu v SR

v tonách

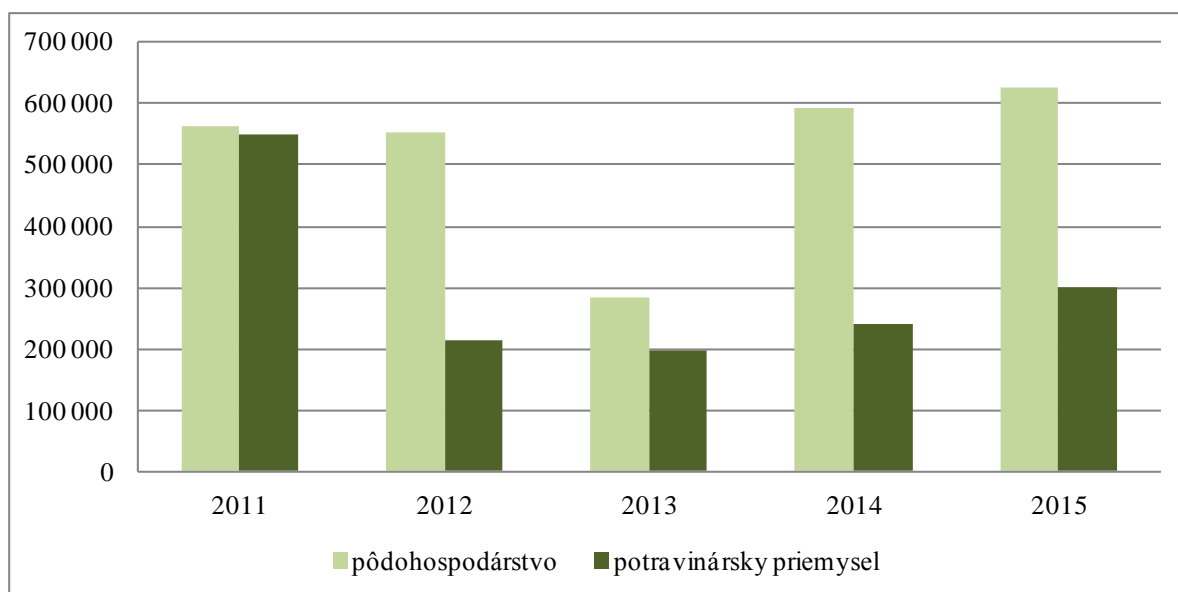
Tabuľka 62

Spôsob nakladania s odpadom	2014	2015	Index 2015/14
Zhodnocovanie	203 787	210 399	103,2
Zneškodňovanie	19 173	78 461	409,2
Iný spôsob nakladania	16 854	11 684	39,3
Spolu	239 815	300 545	125,3

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Graf 50 Vývoj produkcie odpadu z pôdohospodárstva a potravinárskeho priemyslu (v t)

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Odpadové vody

V roku 2015 bolo celkovo do vodných tokov vypustených 130 tisíc m³ odpadových vôd z poľnohospodárskej činnosti, čo znamenalo medziročný pokles o 7,8 %. Podiel čistených odpadových vôd na celkovom objeme vypustených odpadových vôd z poľnohospodárstva medziročne vzrástol, a to z 11,3 % v roku 2014 na 16,2 % v roku 2015.

Objem odpadovej vody z poľnohospodárstva vypúšťanej do vodných tokov

v tis. m³

Tabuľka 63

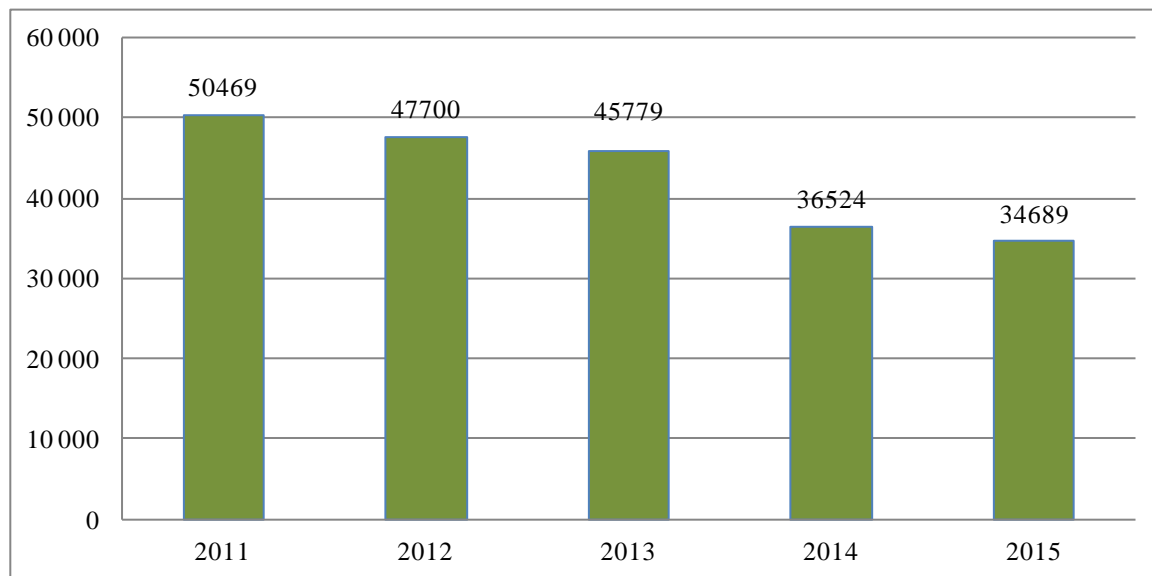
Odpadová voda	2014	2015	Index 2015/14
z poľnohospodárstva, spolu	141	130	92,2
z toho: čistená	16	21	131,3
nečistená	125	109	87,2

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Aplikácia čistiarenskeho kalu do pôdy

V roku 2015 sa v pôdnych procesoch využilo 34 689 ton sušiny kalu. Priamo do poľnohospodárskej pôdy čistiarenský kal nebol aplikovaný. Celý objem bol využitý na výrobu kompostu a iným spôsobom (rekultivácia skládok, plôch, výroba pestovateľských substrátov a pod.).

Graf 51 Množstvo kalu zhodnoteného pôdnymi procesmi (v tonách)

Prameň: SAŽP

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia

V roku 2015 poľnohospodárske podniky obstarali dlhodobý majetok na ochranu životného prostredia (ďalej ŽP) v hodnote 0,13 mil. €, čo znamenalo, že po náraste v roku 2014 došlo k opätovnému medziročnému poklesu o 86,2 %.

Finančné ukazovatele poľnohospodárskych podnikov v oblasti ochrany životného prostredia, v tis. €

Tabuľka 64

Ukazovateľ	2014	2015	Index 2014/13
Investície na ochranu ŽP	955,89	131,76	13,8
Bežné náklady na ochranu ŽP, spolu	1 507,53	1 444,38	95,8
z toho: vnútropodnikové náklady	722,74	595,36	82,4
náklady na ochranu ŽP hradené iným subjektom	784,79	849,02	108,2
Výnosy z ochrany ŽP, spolu	148,32	105,93	71,4
z toho: tržby za poskytnuté služby	44,35	D	-

Prameň: ŠÚ SR, databáza Slovstat

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Bežné náklady na ochranu ŽP v roku 2015 medziročne klesli o 4,2 %, pod vplyvom poklesu vnútropodnikových nákladov (o 17,6 %) a nárastu nákladov na ochranu ŽP hradených iným subjektom (o 8,2 %). Výnosy z ochrany ŽP klesli o 28,6 %.